

ÅRSRAPPORT FOR 2019

Tall og tendenser fra Datatilsynets virksomhet

INNHOOLD

LEDERS BERETNING	4
INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN	7
1. Mål, prioriteringer og virkemidler	7
2. Organisasjon og budsjett.....	10
3. Nøkkeltall.....	12
ÅRETS VIKTIGSTE AKTIVITETER OG RESULTATER.....	14
1. Samlet vurdering av valgte prioriteringene.....	14
2. Kontroll og saksbehandling	17
3. Internasjonalt arbeid og samarbeid	26
4. Spesielt om barn, unge og utdanning	31
5. Spesielt om helse og NAV.....	35
6. Annen vesentlig aktivitet.....	38
7. Kommunikasjon og veiledning	44
8. Nasjonale samarbeidsrelasjoner	57
9. Fellesføringer.....	60
10. Overordnet vurdering av måloppnåelse og ressursbruk.....	61
STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN	63
VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER.....	67
ÅRSREGNSKAP	70
VEDLEGG.....	72
A. Høringsuttalelser	72
B. Saker sendt til Personvernemnda	75
C. Vedtak om sanksjoner	77
D. Likestillingsrapportering.....	78
E. Årsregnskap.....	79

LEDERS BERETNING

Skal vi feste noen stikkord til året 2019, må det bli avvik, politisk debatt, internasjonalt arbeid og forberedelse til de neste fem årene. I denne innledningen gir jeg også en analyse av den overordnede ressursbruken, mens en nærmere begrunnelse for prioriteringene våre omtales under årets viktigste aktiviteter og resultater.

Avviksmeldinger

Avviksmeldinger er ikke noe nytt for Datatilsynet, og plikten til å melde avvik har eksistert i en årrekke. Men antall meldinger har vært beskjedne, med en bunnår i 2015 da vi mottok fattige 86 meldinger. Med det nye personvernregelverket ble kravet om å melde avvik skjerpet, og som alltid når nye regler kommer, er det interessant å stille følgende spørsmål: Får de næringsdrivende med seg endringene? Svaret må besvares med et entydig ja, i hvert fall hva angår plikten til å melde avvik. Vi endte opp med 1 916 avviksmeldinger, og den prosentvise endringen fra 2015 er nesten høyere enn hva en skarpe jurist kan regne seg fram til. Tallet viser imidlertid én ting, at behandling av avviksmeldinger har tatt mye ressurser for Datatilsynet i 2019.

Nå er det ikke slik at alle disse sakene tas opp til full forvaltningsbehandling. Dersom avviket karakteriseres som lite alvorlig, og virksomheten har iverksatt tiltak for å lukke avviket og begrense skaden, avsluttes saken med et enkelt brev. Men vi ser også at de mest alvorlige sakene vi har behandlet det siste året, har sitt utspring i avviksmeldinger. Disse omtales senere. Det er også grunn til å peke spesielt på personvernet for barn og unge i utdanningen, og vi viser særlig til det som er skrevet om dette i kapittelet om årets viktigste aktiviteter.

Politisk debatt

En annen ting som har preget året, er politisk debatt om personvernspørsmål. Debatten om det som ble omtalt som «dødelig personvern» handlet om hvorvidt en for streng fortolkning av personvernreglene forhindret behandling av pasienter. Datatilsynet tok utfordringen, stilte til debatt og strakte ut en hånd til kritikerne. Etter at debatten hadde lagt seg, opplevd vi imidlertid ingen særlig respons på vår utstrakte hånd. Her håper vi på mer bevegelse fremover.

I januar gjorde Datatilsynet et linjeskift. Vi åpnet, med noen klare forutsetninger, for veipricing. Grunnen til vårt standpunkt kan kort oppsummeres slik: Statens inntekter knyttet til bilkjøring går dramatisk nedover, og dagens system med at man betaler for passering av et «tilfeldig» punkt er i lengden ikke bærekraftig og heller ikke særlig rettferdig. Det vil derfor gi bedre personvern om Datatilsynet setter premissene for en personvernvennlig veipricing, enn å sette seg på bakbeina og si nei. Vi forutsetter at det ikke registreres *hvor* man har kjørt, bare *at* man har kjørt. Personvern må bygges inn i teknologien fra starten og gi bedre personvern samlet sett, enn dagens løsning gjør.

En tredje debatt å trekke frem, handler om digitalt grenseforsvar som også ble omtalt i fjorårets melding. I vårt hørings svar gikk vi imot regjeringens forslag som også fikk sterk kritikk fra uventet hold. Både Riksadvokaten, Politiets Sikkerhetstjeneste og de hemmelige tjenestenes kontrollorgan (EOS-utvalget), gikk alle ut med til dels sterk kritikk av forslaget. Vi har sjelden sett et lovforslag få en så dårlig start. Særlig alvorlig er det at det er umulig å fastslå omfanget av overvåkingen – med det i mente at lovverket skal praktiseres i hemmelighet av en hemmelig tjeneste.

Internasjonalt arbeid

En av de viktigste pilarene i personvernregelverket er et forpliktende samarbeid koordinert av det europeiske Personvernrådet (EDPB). Datatilsynet har vært meget aktive i dette arbeidet. Vi har vært

rapportør for to viktige veiledere, og det er faktisk halvparten av de totale antall veilederne Personvernrådet har ferdigstilt.

Det behandles også en stor mengde overnasjonale saker, der poenget er å samarbeide på tvers av landegrensene. Vi følger nøye med på og bidrar med innspill i mange viktige saker, og har også hatt ansvar for ti saker der norske virksomheter har vært klaget inn.

Interne prosesser og omorganisering

De siste årene har vi sett at Datatilsynets organisering ikke har vært optimal, sett i lys av våre oppgaver. Vi har tidligere valgt å utsette en organisasjonsgjennomgang til vi har sett et samlet bilde av hva som ville treffe oss etter at det nye personvernregelverket trådte i kraft. I 2019 var tiden moden, og etter en grundig prosess som var godt forankret i hele virksomheten, kom den nye organisasjonen på plass tidlig på høsten.

Vi har også brukt mye ressurser på å få på plass en ny tilsynsmetodikk. Vi vil også nevne at vi i 2019 har jobbet med å digitalisere Datatilsynets IKT-systemer. Første store leveranse vil skje i starten av 2020.

Datatilsynets ressursbruk

I denne innledningen har jeg kun trukket fram de viktigste prioriteringene for 2019. I de kommende kapitlene vil vi redegjøre i detalj for veiledningstjenesten, kommunikasjonsvirksomheten, viktige enkeltsaker, store utviklingsprosjekter i privat og offentlig sektor som vi jobber tett opp imot og vårt viktige arbeid på sentrale sektorer slik som helse og justis.

Hva er så vår vurdering av den overordnede ressursbruken i 2019? Under kapittelet årets viktigste aktiviteter og resultater, har vi redegjort i detalj for ressursbruken innen de prioriterte sektorene og de ulike sakstypene. I denne innledningen redegjør jeg kort for ressursbruken på de fire områdene som her er omtalt.

Avviksmeldinger har tatt mye ressurser i meldingsåret. Vi mener dette har vært viktig og riktig, både fordi en del av avvikene har vært av alvorlig karakter, og fordi det totale antall avvik også gir god informasjon om hvor skoen trykker hos norske virksomheter. Grunnet det store volumet av saker, har også det å utarbeide effektive saksbehandlingsmetoder vært både viktig og tidkrevende. Å utarbeide god statistikk over avvikene har vært prioritert, selv om dette arbeidet ikke er i mål. Mange i Datatilsynet har tatt del i arbeidet med avviksmeldinger. Vi har hatt en egen ressursgruppe som har hatt dette som en særlig prioritert oppgave, og dette har krevd mye både juridisk og teknologisk kapasitet. Vårt samfunnsvitenskapelig miljø har bidratt med fakta og statistikk.

De interne prosessene har også tatt mye ressurser i 2019. Dette er ressurser som ikke umiddelbart «synes» på statistikkene. Riktig organisering, en solid tilsynsmetodikk og gode IKT-verktøy er helt nødvendig for å utføre vårt samfunnsoppdrag effektivt, og med et betryggende og korrekt resultat. Vi la i 2019 et grunnlag som vil gi resultater i årevis fremover. Disse prosessene har inkludert alle de ansatte, og i omorganiseringsprosessen ble hele organisasjonen invitert til gruppearbeid i flere runder. Det krevde ressurser, men undersøkelser vi har gjort i etterkant har vist at prosessen gikk veldig bra.

Vår internasjonale satsing har vært ressurskrevende. Som ikke-medlem i EU, men fullverdig deltager i Personvernrådet, har det vært en bevisst strategi å gå høyt på banen og påta oss arbeid for å oppnå innflytelse. Saksbehandling i det internasjonale sporet er tidkrevende og det kommer inn svært mange saker. Det har vært viktig å sette av tilstrekkelige ressurser både for å få sakene unna, men

også med nødvendig kvalitet. Ressursbruken gjenspeiles i at vi har opprettet en egen seksjon for internasjonale saker med seks årsverk.

Datatilsynet er både tilsyn og ombud. I meldingsåret har vi brukt mye ressurser på ombudsrollen vår – særlig knyttet til de tre politiske debattene nevnt over. Diskusjonen om digitalt grenseforsvar sprang ut av vår meget omfattende og gode høringsuttalelse, og vi vurderte det som viktig å ta en rolle i den offentlige debatten i dette spørsmålet. I saken om veipricing valgte vi å klargjøre synet vårt i en ny teknologisk hverdag, mens det i debatten om personvern og helse var helt nødvendig å tale personvernets sak i en debatt som etter vår vurdering blandet personvern og informasjonssikkerhet ved et av landets sykehus og mangelfull forståelse av viktigheten av personvern og tillit sammen.

Bjørn Erik Thon
direktør

INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN

Datatilsynet ble opprettet i 1980, og er et uavhengig forvaltningsorgan under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Vår hovedoppgave er å bidra til at personvernlovgivningen etterleves, og at alle skal ha beskyttelse i tråd med gjeldende personopplysningsregelverk.

Vi skal fremme personvern som en sentral verdi i samfunnet og være ombud i personvernspørsmål. Vi skal delta i personverndebatten og sette dagsorden, vi skal undersøke og dele fakta om personvernets kår både nasjonalt og internasjonalt, og vi skal jobbe for at personvernet ivaretas også på områder som faller utenfor vårt tilsynsområde.

Personvern handler enkelt sagt om retten til et privatliv og retten til å bestemme over egne personopplysninger. Personvern er en menneskerettighet som skal sikre hensynet til den enkeltes personlige integritet, men det er også en ideell interesse og svært viktig for å sikre felles goder i et demokratisk samfunn. Datatilsynet må derfor jobbe aktivt for å oppnå en god ivaretagelse av personvernet i avveilingen mot andre samfunnsinteresser.

1. Mål, prioriteringer og virkemidler

Hovedaktiviteter

Datatilsynets hovedmål er definert som «Et godt personvern for alle». For å nå hovedmålet vårt, lanserte vi høsten 2017 en strategi som skal være førende for arbeidet vårt fram til og med 2020. Der har vi definert seks delmål som skal ligge til grunn for arbeidet vårt.

- Datatilsynet skal arbeide for en mer rettferdig maktbalanse mellom individet på den ene siden, og kommersielle aktører og det offentlige på den andre.
- arbeide for å fremme personvernvennlig digitalisering, innovasjon og utvikling.
- arbeide for at virksomheter blir kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og etterlever regelverket.
- bidra til at individet i større grad kan ivareta sitt eget personvern.
- påvirke og ta lederrollen i noen utvalgte internasjonale prosesser for å fremme bedre personvern.
- være et kompetent og fremtidsrettet tilsyn.

Prioriteringer

De områdene/aktivitetene som har hatt høyest prioritet i meldingsåret er:

- Behandling av avviksmeldinger
- Behandling av internasjonale saker
- Barn, unge og utdanning
- Helse og Nav
- Kommunikasjon og veiledning
- Intern IKT

I første kapittel under «Årets viktigste aktiviteter og resultater» går vi nærmere inn på prioriteringene våre for å nå delmålene og gir en vurdering av dem. Der kommenterer vi også kort hva vi har valgt å prioritere ned.

Virkemidler

For å nå hovedmålet vårt har vi i hovedsak fem ulike virkemidler til disposisjon. Vi prøver til enhver tid å kombinere disse virkemidlene der det er mulig for å oppnå en best mulig effekt. Her er en generell oversikt over de ulike virkemidlene. Vi vil så i de neste delene gå dypere inn i materien og se nærmere på tall og måloppnåelse.

Saksbehandling som virkemiddel

Gjennom saksbehandling tilegner vi oss erfaring og kunnskap om hvordan personvern hensyn ivaretas i praksis, og vi skal særlig ha oppmerksomheten rettet mot å identifisere systemfeil i virksomheter og bransjer.

Saksbehandling som virkemiddel har særlig vært brukt på områder der vi mottar mange henvendelser og klager. Som offentlig etat, er vi naturlig nok bundet av forvaltningsrettslige regler og normer. Det gjøres derfor mye saksbehandling også innenfor områder som ikke er hovedprioritet.

Tilsynsvirksomhet som virkemiddel

Gjennomføringen av tilsyn gir signal om at regelverket skal etterleves og at etterlevelsen blir kontrollert. Tilsynsvirksomheten gir oss et faktabasert grunnlag for kommunikasjon til ulike bransjer og relevante aktører. Tilsyn skal dessuten benyttes aktivt for å undersøke og avklare praksis, og til å følge opp konkrete problemstillinger i enkeltsaker. Tilsynsvirksomheten inkluderer også bruk av kontrollhemler i saksbehandlingen, slik som for eksempel når vi følger opp enkeltklager gjennom krav om redegjørelse.

Ved å gjennomføre tilsyn når nye løsninger tas i bruk, men før en praksis har satt seg, kan tilsyn også medvirke til å forme et område videre.

Noen ganger benyttes kontrollene dessuten for å få bedre oversikt over et område eller en sektor, og for å skaffe et bedre grunnlag for å ta i bruk de andre virkemidlene. Andre ganger benyttes de for å holde oppe et trykk på en bestemt sektor – gjerne innenfor et bestemt tema.

Kommunikasjon som virkemiddel

Datatilsynet skal veilede og informere om personvernlovgivning og forvaltningspraksis. Kommunikasjon som virkemiddel benyttes ofte integrert med de øvrige virkemidlene. En del av kommunikasjonen og dialogen vår skjer derfor gjennom veiledningstjenesten, veiledningsmøter og annen dialog med rammesettere og beslutningstakere.

Gjennom kommunikasjon ønsker vi dessuten å spre informasjon om personvernets tilstand, samt skape debatt og gi uttrykk for synspunkter vi måtte ha som forvaltnings- og tilsynsorgan og i rollen som ombud. Ombudsrollen brukes blant annet ved utspill og kommentarer overfor mediene, i foredragsvirksomheten og i blogginnlegg.

Forsknings-, utviklings- og utredningsarbeid

Gjennom nær kontakt med miljøer i inn- og utland som driver med forsknings- og utviklingsarbeid, setter vi oss selv bedre i stand til å sette personvern hensyn inn i en samfunnsmessig kontekst, og til å fange opp trender og utviklingstrekk på et tidlig stadium. Vår kontakt med forskningsmiljøer kan stimulere til forskning på personvern, samtidig som personvern hensyn også blir ivaretatt i annen forskning.

Vårt eget utrednings- og kartleggingsarbeid utgjør også en viktig kilde til kunnskap. Det gir dybde til ulike temaer vi jobber med og er med på å skape oppmerksomhet om personvern spørsmål. Resultater fra vårt forskning-, utviklings- og utredningsarbeid legges også til grunn ved bruk av de øvrige virkemidlene.

Andre virkemidler

Deltagelse i ulike råd og utvalg er et godt virkemiddel for å best mulig kunne påvirke aktører til å etablere god praksis. Det samme gjelder deltagelse i arbeid knyttet til innebygd personvern og regelverksutvikling. En slik måte å arbeide på egner seg særlig på områder der det pågår større reformer og utviklingsarbeid, særlig dersom de er teknologidrevne.

Personvernombudsordningen er et utpreget organisatorisk virkemiddel. Antall personvernombud i landet vokser, og er viktige ambassadører for personvern både i offentlige og private virksomheter.

Når det gjelder overtredelsesgebyr og tvangsmulkt, er dette økonomiske virkemidler som er blitt tatt stadig mer i bruk. Med innføringen av nytt personvernregelverk, er det åpnet for høyere overtredelsesgebyr enn tidligere, og virkemidlet er slik forsterket.

2. Organisasjon og budsjett

Datatilsynet er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Bjørn Erik Thon er direktør. I tillegg består ledergruppen av fire avdelingsdirektører, to menn og 2 kvinner. Videre har Datatilsynet fire seksjonsledere: en mann og tre kvinner.

Organisasjon

Omorganisering – «Et løft for Datatilsynet»

Nytt lovverk på personvernområdet, nye oppgaver og endrede krav til oppgaveløsning, gir behov for en organisasjon som kan ta opp i seg stadige endringer.

Vi har aktiv deltagelse i internasjonalt arbeid, vi har utstrakt nasjonalt arbeid, og vi har behov for å yte effektiv kommunikasjon. Vi har stadig behov for å effektivisere og forbedre arbeidsprosesser, vi skal ha gode arbeidsmetoder og moderne infrastruktur, vi skal digitalisere og vi skal ha en effektiv administrasjon og følge opp de ansatte på en god måte. Dette tilsammen gjorde det nødvendig å finne et godt fremtidsrettet utviklingsspor for organisasjonen.

Datatilsynets ledelse startet derfor i november 2018 prosessen mot en omorganisering av virksomheten. Ledelsens foreløpige analyser av situasjonen og fremtidige behov ble presentert de ansatte i november 2018, og i januar 2019 ble det arrangert en interndag med involvering av alle ansatte. Samtidig ble også arbeidsmiljøundersøkelsen AVANT gjennomført med tilleggsspørsmål som kunne gi læring til omorganiseringsprosessen. Datatilsynets ledelse var dessuten med i Difi sitt lederutviklingsprogram som startet i februar, noe som også ga nyttig læring til prosessen.

Det ble gjennomført ledersamlinger og formelle og uformelle drøftelser med organisasjonene gjennom hele prosessen, og ny organisasjon ble sluttforhandlet i april med virkningstidspunkt 1. september 2019.

Kommunikasjonsavdelingen og administrasjonsavdelingen ble videreført med noen endringer i porteføljen. Blant annet ble veiledningstjenesten etablert under kommunikasjonsavdelingen og bemannet med flere studenter (ressurs for veiledning og enkel saksbehandling). Det ble etablert en ny avdeling for teknologi, analyse og sikkerhet (TAS) og en ny avdeling for regelverksetterlevelse, internasjonal samhandling og sanksjoner (RIS).

I RIS ble det opprettet tre fagseksjoner ledet av seksjonssjefer: seksjon for offentlige tjenester, seksjon for private tjenester og internasjonal seksjon. I TAS ble det opprettet en seksjon med ansvar for utredning, analyse og politikk ledet av en seksjonssjef. Øvrige medarbeidere i TAS arbeider i stab med oppgaver innen intern IKT og sikkerhet, personvernombudsordningen, informasjonssikkerhet, tilsynsmetodikk, teknologiforståelse, digitalisering, strategi og virksomhetsplanlegging med mer.

Organisasjon og ansatte

Datatilsynet hadde 52 ansatte per 31. desember 2019. Av disse var 43 stillinger faste og to midlertidige, i tillegg til én lærling og seks studenter (61,5 prosent kvinner og 38,5 prosent menn). Turnover i løpet av året og lengre perioder med ledighet er årsaken til at samlet antall utførte årsverk er beregnet til 42,4.

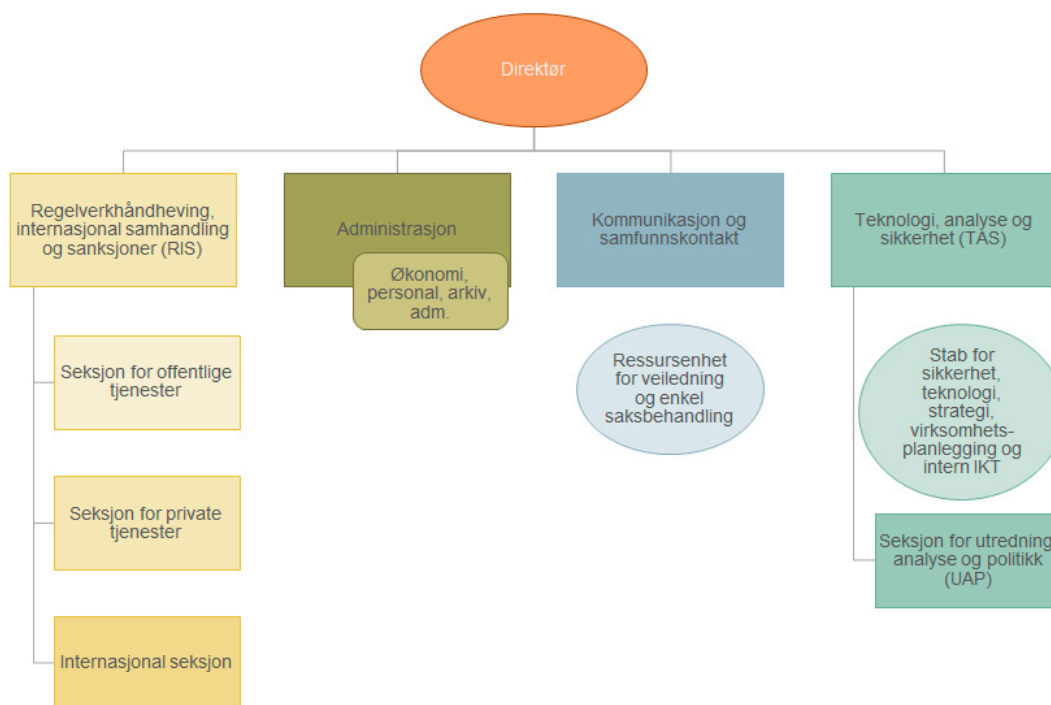
Fordelingen på de ulike avdelingene/seksjonene er:

- Administrasjonsavdelingen – seks medarbeidere
- Kommunikasjonsavdelingen – fire medarbeidere, pluss seks studenter

- Avdeling for teknologi, analyse og sikkerhet (TAS) – 12 medarbeidere pluss en lærling
- Avdeling for regelverksetterlevelse, internasjonal samhandling og sanksjoner (RIS) – 22 medarbeidere

Samlet har studentene utgjort 1,28 årsverk og lærlingen 0,9 årsverk.

Organisasjonskart fra og med 1.9.2019:

Budsjett

Datatilsynets budsjett dekker kostnader til drift og løpende oppgaver. I meldingsåret var vi tildelt til sammen 57 672 000 kroner. Dette var en økning på 3 261 000 kroner fra 2018. Fordelt på lønn og drift utgjorde lønnsutgiftene 41 967 000 kroner (68,6 prosent). Driftsutgiftene utgjorde 19 214 000 kroner (31,4).

Oversikt over bevilgningene de siste årene:

År	Bevilgning
2016	45 587 000,-
2017	50 639 000,-
2018	54 411 000,-
2019	57 672 000,-

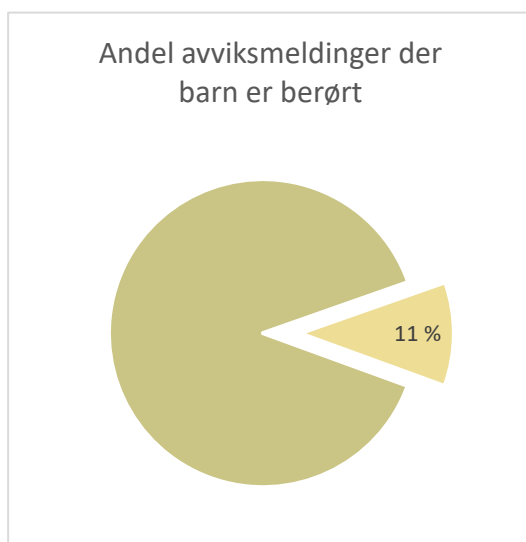
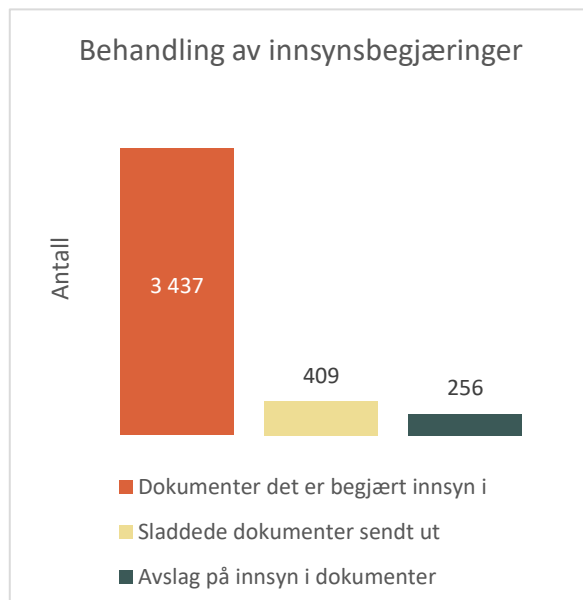
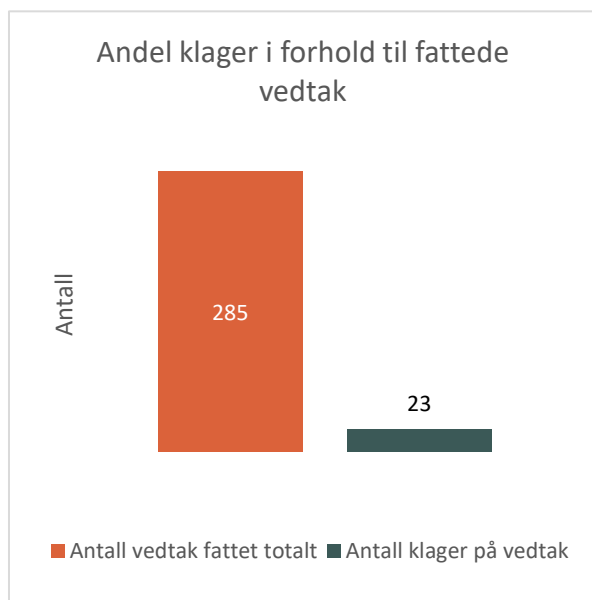
3. Nøkkeltall

Oversikt over noen sentrale tall fra Datatilsynets virksomhet.

Fra årsregnskapet	2016	2017	2018	2019
Årsverk	47	47	41*	42,4*
Bevilgning	45 587 000	50 639 000	54 411 000	57 672 000
Lønnsutgifter	32 347 000	37 808 000	37 563 000	41 967 000
Driftsutgifter	13 240 000	15 017 000	17 772 000	19 214 000

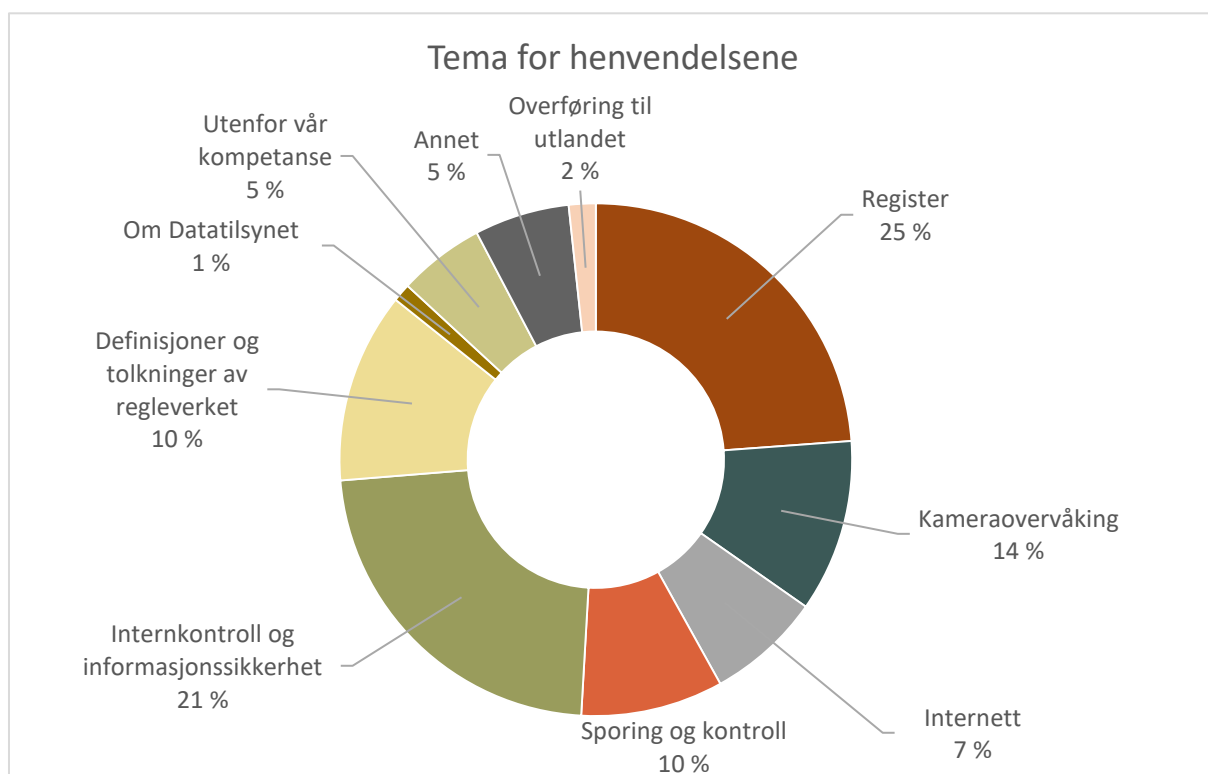
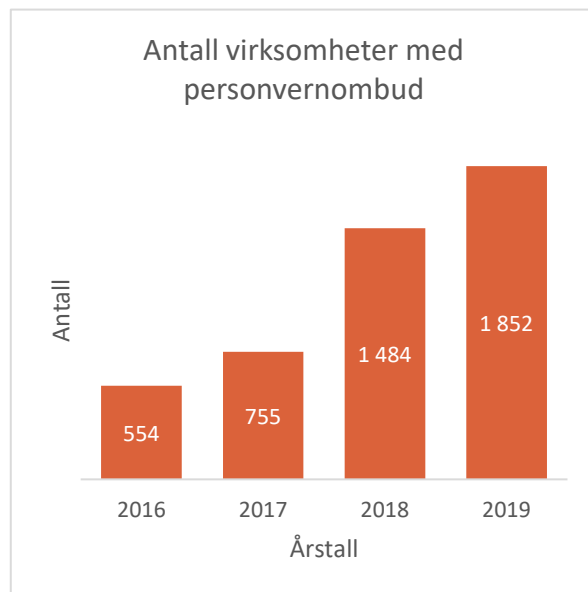
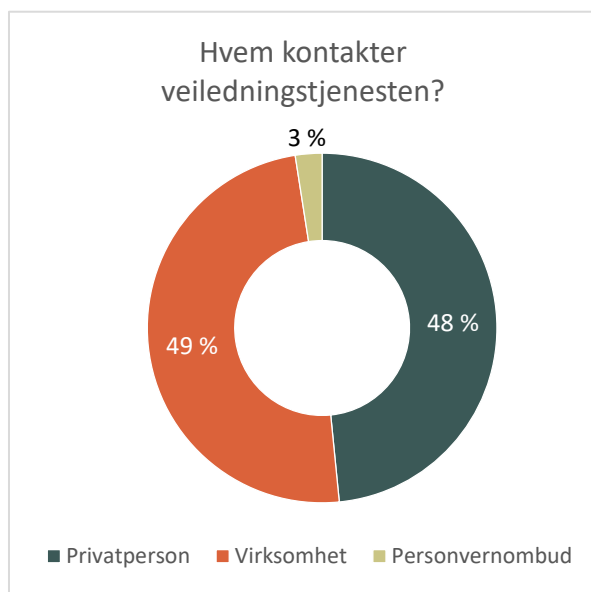
*Antall utførte årsverk er ansatte ved årsskiftet, korrigert for stillingsprosent og fravær, beregnet etter ny definisjon.

Fra saksbehandlingen				
Antall meldte avvik	206	349	1 275	1 916
Antall vedtak	564	683	246	285
Antall klager på vedtak	29	39	28	23
Antall sanksjoner	22	16	14	10

Fra kommunikasjon og veiledning	2016	2017	2018	2019
Antall henvendelser til veiledningstjenesten	9 535	10 424	11 971	7 186
Medieoppslag	3 929	4 408	4 239	4 233

Annet				
Registrerte personvernombud	554	755	1 484	1 852

ÅRETS VIKTIGSTE AKTIVITETER OG RESULTATER

1. Samlet vurdering av valgte prioriteringene

I fjorårets årsmelding savnet departementet en samlet vurdering av *hvorfor* de prioritert delmålene og aktivitetene er valgt. Som en innledning til dette kapitlet vil vi gi en slik vurdering, og samtidig synliggjøre hvilke sektorer og aktiviteter vi har måttet prioritere ned. Vi redegjør også for omprioriteringer vi har måttet foreta i løpet av meldingsåret.

Kontroll og saksbehandling

Avviksmeldinger

Det har vært en prioritert oppgave å behandle avviksmeldinger. Vi har opplevd en meget betydelig økning i antall avvik, og det har vært viktig å etablere gode saksbehandlingsrutiner. Ettersom flere av sakene har medført store overtredelsesgebyrer, har grundighet i saksbehandlingen vært spesielt vektlagt. Sakene har også medført mye kontakt i etterkant med de som er ilagt gebyr.

For at andre virksomheter og sektorer skal lære av de feilene som blir gjort, har vi også startet et arbeid med å få på plass god statistikk for avviksmeldingene, og vi viser her til særlig til omtalen av årets avviksmeldinger under kapittelet om kontroll og saksbehandling.

Behandling av internasjonale saker

Som vi skrev i leders beretning, har saksbehandling av internasjonale saker tatt mye ressurser, og har vært en av våre høyest prioriterte området når det gjelder saksbehandling. Vi har opplevd at stadig flere klager rammer norske borgere. Vi har også fått mange søknader om Binding Corporate Rules (BCR), faktisk er vi blant de landene som har behandlet flest saker per innbygger. Dette er meget ressurskrevende saker som grunnet en omstendelig saksbehandlingsprosess, tar langt tid. Vi har i løpet av 2019 måttet allokere mer ressurser til dette arbeidet.

Tilsyn

Vi har ikke prioritert å gjennomføre tilsyn dette året. Dette er dels fordi avviksmeldingene er gitt høyere prioritet, men også fordi vi har valgt å utarbeide en helt ny tilsynsmetodikk. Den vil bli bygd på en anerkjent standard, og hele organisasjonen gjennomfører nå opplæring i den nye metodikken.

Sektorer

Barn, unge og utdanning

På tampen av meldingsåret viste Datatilsynets statistikk at 11 prosent av alle avviksmeldingene berørte barn og unge, mens omlag halvparten av disse igjen gjaldt skoleelevers personopplysninger. Personvernundersøkelsen 2019/20 avdekket at tilliten til skolesektorens behandling av personopplysninger var lavere enn andre deler av offentlig sektor. De største overtredelsesgebyrene vi ga, gjaldt nettopp brudd på personopplysningssikkerheten til barn og unge. Vi har også sett at mange kommunen har hatt som mål å *digitalisere*, fremfor å digitalisere *riktig*, og vi opplever manglende kompetanse i mange kommuner.

Ved begynnelsen av meldingsåret besluttet vi barn, unge og utdanning som et viktig prioritert område. Gjennom året har vi måttet sette inn stadig mer ressurser og øke aktivitetsnivået på dette området. Vi har en klar opplevelse av at vi virkelig har truffet den berømte spikeren på hodet med denne prioriteringen, og dette har igjen utløst et sterkt ønske om dialog og veiledning fra sektoren, og selvsagt stadig flere klager og henvendelser fra foreldre. Det har vært stort behov for

kommunikasjonsarbeid, og vi har mottatt en lang rekke henvendelser fra media. Flere av disse har vært tidkrevende å håndtere.

Når det gjelder høringsarbeid har ettertiden vist at vi har fått gjennomslag for våre synspunkter. Forslaget om å etablere et register for å få bukt med kjønnsforskjeller i skolen ble for eksempel skrinlagt.

Helse og NAV

Det pågår mange store moderniseringsprosjekter i helsesektoren slik som Helseanalyseplattformen, og Helseplattformen. Et kjennetegn ved sektoren, som vi beskriver nærmere senere i årsmeldingen, er stor endringstakt, politisk oppmerksomhet og storstilt digitalisering.

Datatilsynet har prioritert kontakt med sektoren meget høyt, særlig helseanalyseprogrammet i regi av Direktoratet for e-helse, samt helseprogrammet. Også høringsarbeid har vært prioritert.

Annen vesentlig aktivitet

Disse prioriteringene har gjort det nødvendig å prioritere andre sektorer og områder ned. Dette betyr ikke at det har vært stillstand på disse områdene, noe kapittelet om annen vesentlig aktivitet viser. Men å prioritere opp, betyr at noe annet må prioriteres ned.

Telekommunikasjon, samferdsel og bank og forsikring er eksempler på slike områder. Når det gjelder sistnevnte, trådte Payment Service Directive 2 (PSD2) i kraft høsten 2019, i tillegg ser vi nye selskaper som etablerer seg og konkurrerer med de etablerte institusjonene. Dette peker i retning av at denne sektoren kan bli høyere prioritert i 2020. Tilsvarende vil en utredning om veipricing, dersom den iverksettes, føre til at samferdselssektoren blir høyere prioritert. Telekommunikasjon er prioritert relativt lavt fordi kommunikasjonsverndirektivet, som blant annet regulerer bruk av informasjonskapsler (cookies), fortsatt ikke er vedtatt, med den medfører usikkerhet både når det gjelder hvem som har tilsynsansvar og hvilke regler som vil gjelde fremover.

Når det gjelder personvern i arbeidslivet har vi prioritert å behandle klager og drive veiledning fremfor å jobbe for endringer i de ulike sektorene.

Kommunikasjon og veiledning

Vi har også gjort noen klare prioriteringer på kommunikasjonsområdet. Det har vært høyt prioritert å få på plass oppdaterte nettsider, og de så dagens lys i august 2019. Vi har også prioritert å ha en del egne arrangementer, som for eksempel på Arendalsuka. Mediehenvendelser har også som alltid hatt høy prioritet.

Vi har i meldingsåret flyttet ansvaret for veiledning til kommunikasjonsavdelingen, for å få bedre synergi. Vi har så valgt å trappe opp veiledningen på telefon og avvikle veiledning på e-post. Grunnen er at veiledning på e-post var svært ressurskrevende, og svartiden på e-post var lang. Bemanningen på telefontjenesten vår fungerer bra. Dialogen med publikum er løsningsorientert, og svartiden er kort. Vi har, kanskje litt overraskende, knapt mottatt en eneste negativ tilbakemelding på denne endringen.

Som et resultat av disse offensive satsingene, har vi måttet skyve noe på premieren av Personvernpodden, og vi har ventet med å starte arbeidet med å få på plass en chat-løsning for fullt. Også antall foredrag ligger bevisst lavere enn for noen år siden.

Administrasjon og intern IKT

Når det gjelder administrasjon og intern IKT har det vært særlig prioritert å få på plass en skyløsning. Dette vil i betydelig grad bedre vår mulighet til å utvikle nye skjemaer (slik som elektroniske klage- og

avviksskjema), bedre statistikk og bedre mulighet for tett oppfølging av saksbehandlingen. Høsten 2019 gjorde vi derfor en stor omrokering av interne teknologiressurser, og vi styrket innsatsen på disse områdene vesentlig. Dette ga noen færre ressurser på saksbehandling og generell veiledning, men var etter vår oppfatning nødvendig.

2. Kontroll og saksbehandling

Datatilsynets oppgaver og myndighet er angitt i personopplysningsloven kapittel 6 og 7 og personvernforordningen artikkel 57 og 58.

Artikkel 57 inneholder en liste på 22 punkter over tilsynets oppgaver. Mange av disse oppgavene er nye med forordningen. Vi har identifisert at 14 av punktene krever en eller annen form for saksbehandling. Det innledende punktet slår fast at Datatilsynet «skal føre tilsyn med og håndheve anvendelsen av denne forordningen». Tilsynsbegrepet bør her forstås i vid forstand, den engelske forordningsteksten bruker for eksempel begrepet «monitor», som kan oversettes med «følge med på».

En stor del av saksmengden er klager fra enkeltpersoner. Enkeltindividet har fått et styrket vern i forordningen. Regelverket slår fast at den registrerte (enkeltindividet) har en rett til å klage til Datatilsynet dersom han eller hun anser at en behandling av opplysninger om ham eller henne er i strid med regelverket. Datatilsynet «skal» i så fall behandle klagesaken.

Eksempler på nye oppgaver er behandling av søknader om godkjenning av bindende virksomhetsregler (BCR), ad hoc-kontrakter for overføring av personopplysninger til tredjeland og godkjenning av atferdsnormer. Dette er særlig krevende former for saksbehandling. I tillegg kommer oppfølging og saksbehandling av et høyt antall meldinger om brudd på personopplysningssikkerheten (avviksmeldinger).

Konsesjonsplikten, som spilte en sentral rolle i personopplysningsloven 2000, er avviklet med personvernforordningen. Samtidig er ansvarlighetsprinsippet fremhevet som et av de sentrale prinsippene i personopplysningsretten. Vi har opplevd en overgang fra forhåndskontroll til etterkontroll.

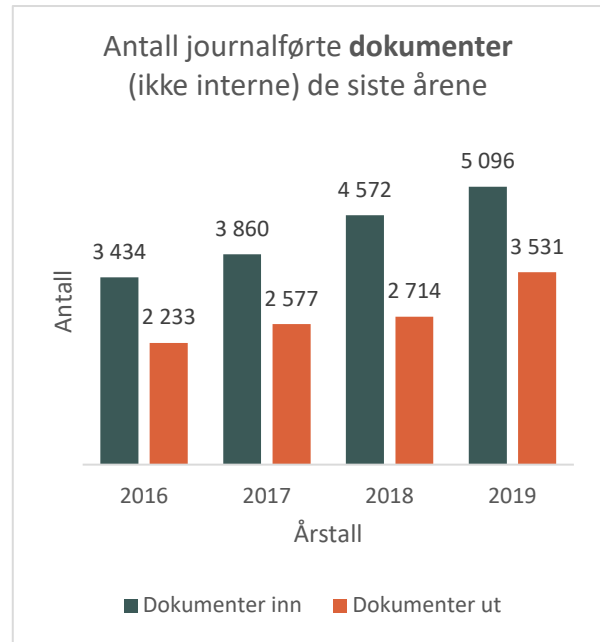
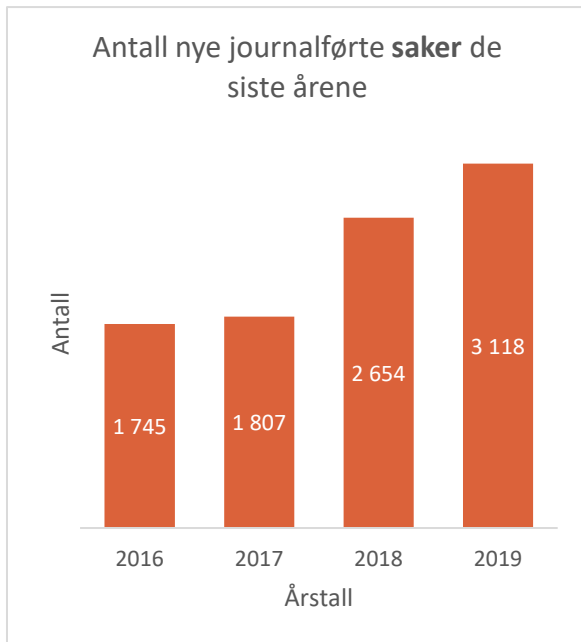
Sanksjonsmidlene som er innført med forordningen, skal sikre etterlevelsen av regelverket i praksis. Forordningens foralepunkt 148 uttaler at «[f]or å styrke håndhevingen av bestemmelsene i denne forordning, bør det ved overtredelse av denne forordning ilegges sanksjoner, herunder overtredelsesgebyr». Unntak fra dette utgangspunktet gjelder «mindre overtredelser», eller dersom lovovertrederen er en fysisk person. De mest alvorlige lovbruddene kan resultere i gebyrer på opptil 4 prosent av den samlede globale omsetningen i forrige regnskapsår dersom lovovertrederen er et foretak, eller 20 millioner euro i alle andre tilfeller.

Gjennomførte aktiviteter

Antall saker, saksdokumenter og klager

I løpet av 2019 har vi registrert et rekordhøyt antall nyopprettede saker. I løpet av året registrerte arkivet 3 118 nye saker, og til sammen 5 096 innkommende dokumenter. Sammenlignet med året før, innebærer dette en økning på 18 prosent i antallet registrerte saker. Det dreier seg med andre ord om en betydelig økning.

Økningen kommer trolig av fortsatt stigende oppmerksomhet om personvern, både på rettighets-siden og pliktsiden, etter innføringen av personvernforordningen.

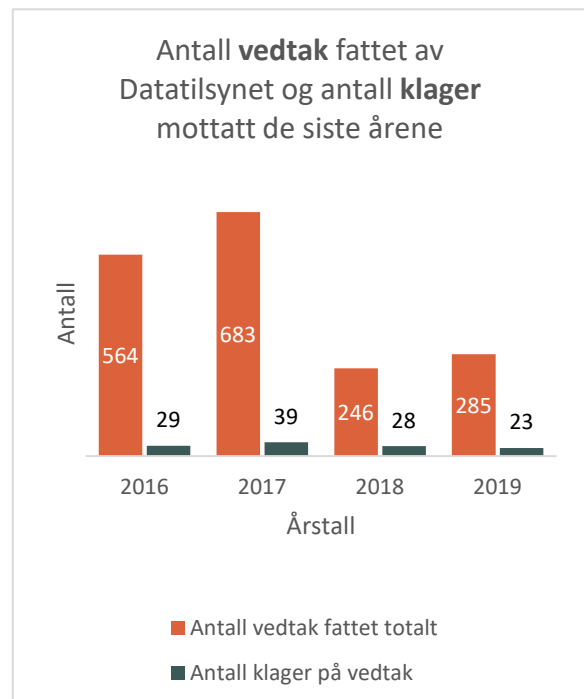
Datatilsynet fattet 285 enkeltvedtak i 2019. Dette innebærer en økning sammenlignet med 2018, da tallet på enkeltvedtak var 246. Samtidig var antallet utgående dokumenter på 3 531. Antallet utgående dokumenter innebærer en markant økning sammenlignet med foregående år. Sammenlignet med fjoråret var det en økning på 34 prosent.

Sammenlignet med årene før personvernforordningen, ser vi imidlertid en klar nedgang i antall enkeltvedtak. Hovedårsaken til dette er trolig avviklingen av konsesjonsplikten, og plikten til å søke om forhåndsgodkjenning ved overføring av personopplysninger til utlandet i medhold av EU-kommisjonens standardkontrakter. I tillegg er det ikke lenger nødvendig å søke Datatilsynets tillatelse for å opprette personvernombud.

Klager på Datatilsynet enkeltvedtak

I løpet av året, mottok vi 23 klager på våre enkeltvedtak. Dette er det laveste tallet på mange år. To av klagene gjelder vedtak som vi fattet i 2018. Ti av klagene gjaldt beslutninger om å avslutte sakene, mens tre av klagene gjaldt vedtak om overtredelsesgebyr.

I 16 av sakene var det en fysisk person som klaget, og i de resterende sakene kom klagene fra organisasjoner, offentlige etater og private selskaper. I to av sakene omgjorde vi vårt opprinnelige vedtak etter klage. Disse sakene gjaldt retten til innsyn i egne personopplysninger. Ni av klagesakene er fremdeles til behandling hos oss, resten er oversendt til Personvernemnda, eller i ett tilfelle Kommunal- og moderniseringsdepartementet for endelig avgjørelse.

Av Datatilsynets vedtak som ble klagebehandlet i nemnda i 2019, ble kun ett omgjort. Denne saken gjaldt sletting av personopplysninger i søketreffindeksen i Google. Datatilsynet kom opprinnelig til at klageren ikke kunne kreve å få de aktuelle søketreffene slettet, men Personvernemnda kom til en annen konklusjon. To av klagesakene som ble oversendt til nemnda, ble senere trukket av klager.

Se fullstendig oversikt over sakene som ble oversendt til nemnda i 2019 under Vedlegg.

Sanksjoner

I løpet av meldingsåret, har Datatilsynet fattet tre avgjørelser om overtredelsesgebyr etter brudd på bestemmelser i personvernforordningen. Vi har i tillegg fattet sju andre vedtak om overtredelsesgebyr etter reglene i personopplysningsloven 2000, siden forordningen ikke har tilbakevirkende kraft. Disse sakene gjelder ulovlig innsyn i e-post på arbeidsplassen, kredittvurderinger uten saklig behov og ulovlig publisering av bilder fra overvåkingskamera.

De tre avgjørelsene som er avgjort etter reglene i personvernforordningen, har alle handlet om brudd på personopplysningsikkerheten. Ingen av dem ble klaget inn for Personvernemnda. Det ble ikke gitt vedtak om tvangsmulkt i 2019.

Se fullstendig oversikt over alle sanksjonene som ble vedtatt i 2019 under Vedlegg.

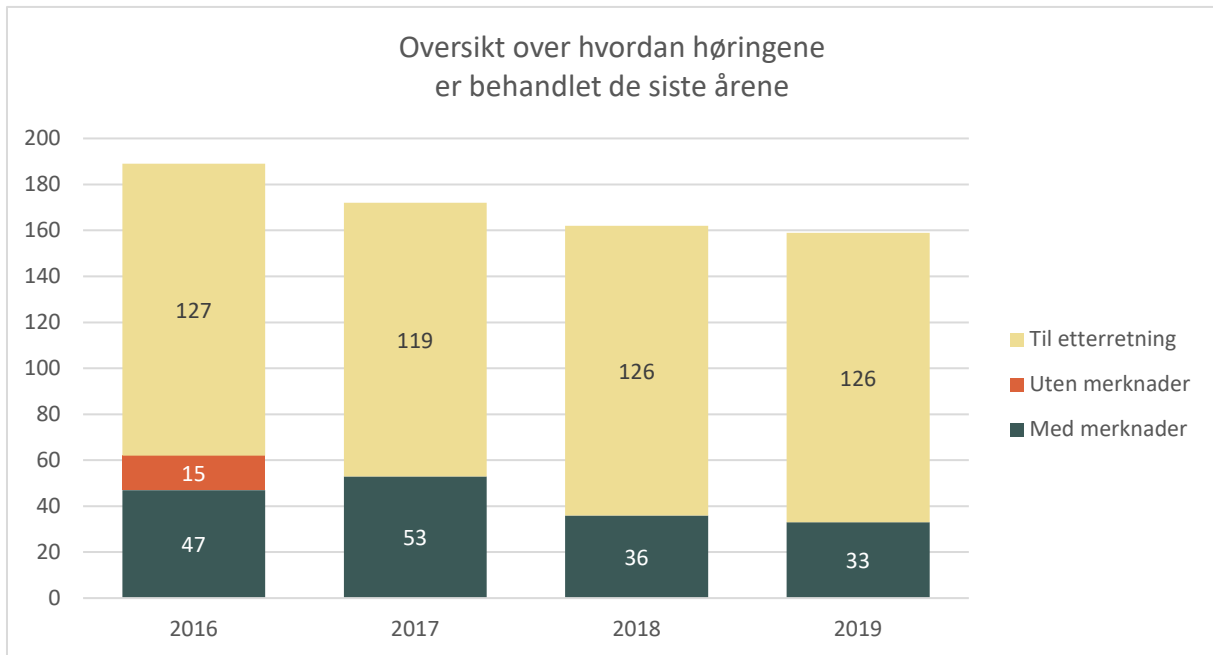
Høringer

I løpet av 2019 har Datatilsynet kommet med 33 høringsuttalelser, av totalt 159 mottatte høringsaker. Dette er noe lavere enn de siste årene. Blant annet tror vi at dette kan være et resultat av strengere prioriteringer internt i Datatilsynet – vi har måtte konsentrere oss om de aller viktigste hørings sakene.

I uttalelsene våre har vi kommet med nokså omfattende merknader i forbindelse med ulike lov- eller forskriftsendringsforslag. Blant de mest sentrale er uttalelsene våre til

- forslaget om endringer i personopplysningsloven
- NOU 2019: 9 Fra kalveskinn til datasjø, ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver
- NOU 2019: 3 Nye sjanser – bedre læring
- NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov
- NOU 2019: 10 Åpenhet i grenseland, om bilder, film og lydopptak i helse- og omsorgstjenesten, barnevernet, skolen og barnehagen
- forslag til ny lov om etterretningstjenesten

Se fullstendig oversikt over høringsuttalelsene våre med merknader i 2019 under vedlegg.

Konsesjoner og forhåndsdrøftelser

Forhåndsdrøftelser ble innført med personvernforordningen, og skal delvis kompensere for at konsesjonsplikten falt bort med innføringen av det nye regelverket. Initiativet til slike drøftelser skal komme fra de behandlingsansvarlige. Plikten til å gjennomføre slike drøftelser med Datatilsynet oppstår når den behandlingsansvarlige har identifisert at en forestående behandling av personopplysninger vil kunne medføre høy risiko for de registrertes rettigheter og friheter, for eksempel etter først å ha gjennomført en personvernkonsekvensvurdering.

I løpet av meldingsåret mottok Datatilsynet fem henvendelser om forhåndsdrøftelser. I tillegg var det registrert to saker i 2018, som ble fulgt opp i 2019. De formelle kriteriene for forhåndsdrøftelser var bare oppfylt i to av sakene, og i begge tilfellene ble det gjennomført drøftelser i løpet av meldingsåret. De øvrige anmodningene ble enten avvist fordi de formelle forutsetningene for forhåndsdrøftelser ikke var oppfylt, eller de ble trukket tilbake.

I løpet av meldingsåret ble det gitt én konsesjon. Konsesjonsplikten ble som tidligere nevnt avvirket ved innføringen av det nye regelverket, men i medhold av overgangsreglene fikk ett selskap konsesjon av Datatilsynet til å behandle personopplysninger i forbindelse med kredittopplysningsvirksomhet.

Atferdsnormer

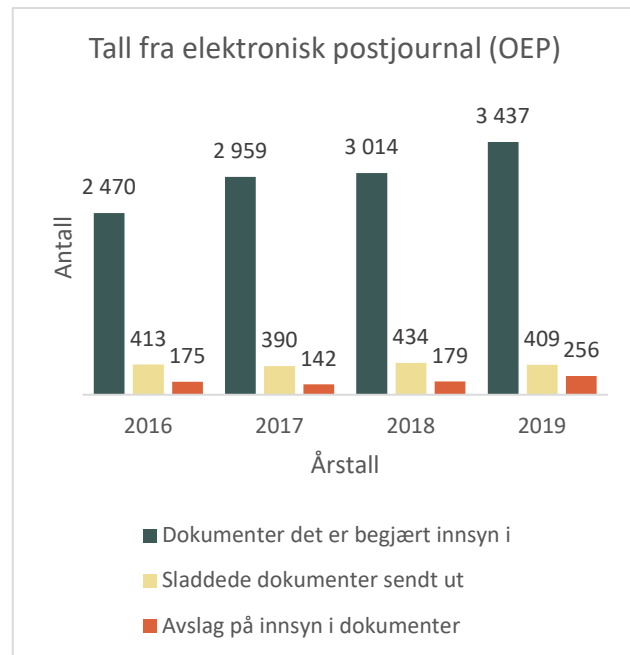
Datatilsynet mottok i 2018 flere søknader om godkjenning av atferdsnormer, og noen av disse ble besvart i 2019. Alle svarene som ble sendt ut gjorde søkerne oppmerksomme på Personvernrådets retningslinjer om atferdsnormer, og at ingen av søknadene oppfylte kravene som stilles i disse retningslinjene.

Offentlighetsloven og innsynskrav – OEP

Via elnnsyn mottok vi 3 437 innsynskrav i løpet av meldingsåret. Dette er en økning på om lag 14 prosent sammenlignet med 2018. Tallet på innsynskrav øker fremdeles jevnt. Dette fremstår som en naturlig stigning med tanke på at vi også har registrert flere saker. Av disse innsynskravene avlo vi

kun 256. Det ble samtidig levert ut 409 sladdede dokumenter (meroffentlighet), noe som betyr at det ble gitt helt eller delvis innsyn i hele 80,7 prosent av alle innsyns-begjæringene.

Vi bestreber oss på etterleve offentlighetslovens mål om åpenhet, og vi legger ned store ressurser i utførelsen av de oppgavene som offentlighetsloven pålegger oss. Både arkivpersonalet, en dedikert juridisk fagdirektør og de enkelte saksbehandlere, er alle med på vurdere innsynskravene. Dette gjenspeiles i et relativt høyt antall utleverte sladdede dokumenter. Det er også mange følsomme personopplysninger i dokumenter som vi mottar i forbindelse med klager om ulike personvernkrænkelser fra enkeltpersoner, og som må vernes etter de gjeldende reglene i offentlighetsloven og forvaltningsloven om taushetsplikt.

Ny tilsynsmetodikk

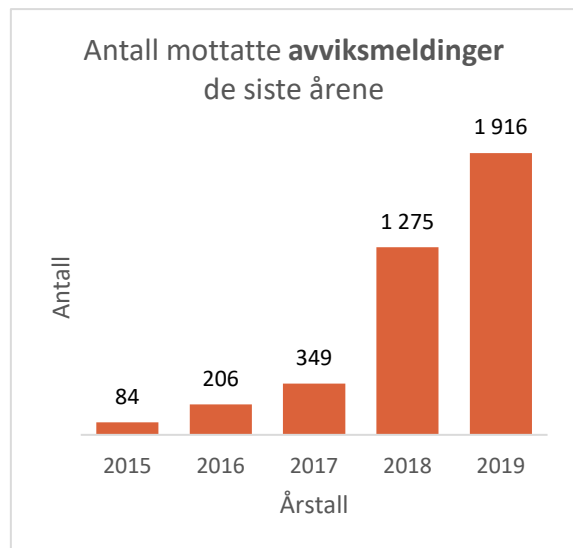
I 2018 og 2019 har vi gjennomført et forprosjekt for utarbeidelse av ny tilsynsmetodikk. Vi har hatt behov for bedre metodikk og større grad av koordinering og enhetlig gjennomføring. Personvernforordningen har gitt nye rammer for tilsynsvirksomheten, blant annet i form av vesentlig høyere gebyrer og økt eller endret teknisk kompleksitet. I tillegg til tradisjonelle dokumenttilsyn må vi være i stand til å gjennomføre tilsyn med større grad av stedlige undersøkelser, testing av systemer og verifisering av dokumentasjon gjennom tekniske undersøkelser. Tilsynsmetodikken skal oppleves som solid og tillitsvekkende både for de som skal gjennomføre tilsyn, for våre tilsynsobjekter og samfunnet for øvrig.

Forprosjektet leverte en rapport i oktober 2019 med anbefalinger til oppfølgingspunkter knyttet til valg av metodikk, støttesystemer og rutiner for prosjekthåndtering og opplæring. Vi har valgt å benytte ISO 19011 som grunnlag for å strukturere og effektivisere tilsynsvirksomheten vår. Dette er retningslinjer for revisjon av ledelsessystemer. Standarden er hovedsakelig utarbeidet for utførelse av intern eller ekstern revisjon som ledd i et kvalitetsforbedringssystem. Systematikken har imidlertid mye til felles med tilsynsarbeid og egner seg dermed godt som rammeverk også for tilsynsmyndigheter.

Fra oktober 2019 har vi med utgangspunkt i dette utarbeidet nye planverk for tilsynsvirksomheten. Alle ledere og saksbehandlere i tilsynet har gjennomført kurs i ISO 19011 og ISO 90001. Nøkkelmedarbeidere i tilsynet skal ta eksamen i ISO190011, og alle kontroller skal ledes av personer som har denne eksamen fremover. I 2020 vil vi ferdigstille rutiner for etterarbeid av tilsyn, samt evaluering og analyse av gjennomførte tilsyn slik at vi kan forbedre oss og lære av dem. Vi skal også gjøre en juridisk betenkning om fullmakter til å ta beslutning i forbindelse med stedlige tilsyn.

Spesielt om behandling av avviksmeldinger

Innføringen av personvernforordningen har ført til at Datatilsynet mottar langt flere avviksmeldinger enn tidligere. Forordningen stiller strenge krav til at brudd på personopplysningsikkerheten skal meldes inn til datatilsynsmyndighetene. Siden innføringen av forordningen har Datatilsynet mottatt nesten 3 000 avviksmeldinger. I 2019 alene er tallet på mottatte avviksmeldinger 1 916. Den store økningen i antall mottatte avviksmeldinger har naturlig nok ført til økt ressursbruk knyttet til saksbehandling, men er samtidig en kilde til kunnskap som kan informere og styre ressurser knyttet til tilsyn, og veilednings- og kommunikasjonsarbeid.

Tallene vi har basert den videre analysen på er fra og med februar og ut 2019. Vi har imidlertid identifisert noen svakheter ved statistikkføringen – både når det gjelder kategoriseringer og interne rutiner. Et større arbeid med å få på plass gode tekniske løsninger, samt en gjennomgang av kategoriseringer til statistikkføring er per i dag under utvikling. Dette gjør at tallene i denne årsmeldingen må ses på som overslag og trender.

Hvilke typer overtredelser er meldt inn?

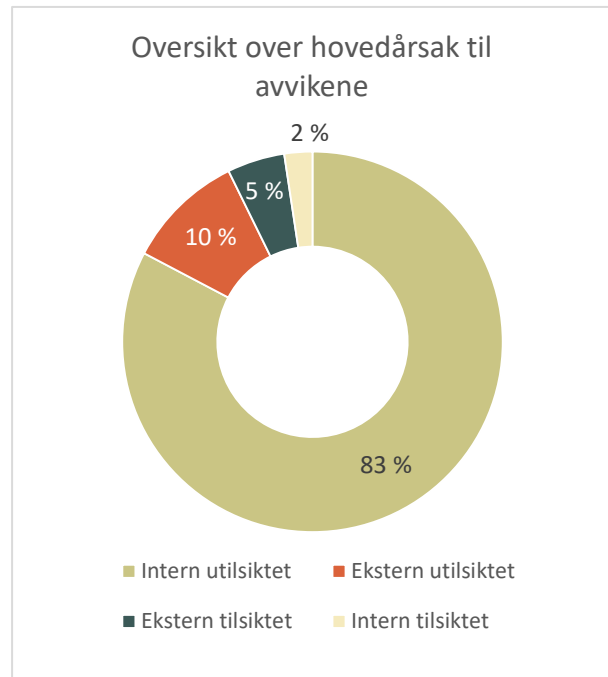
Avvikene Datatilsynet behandler varierer fra menneskelige feil som rammer én eller få personer, til målrettede hackerangrep med mange tusen rammede. Den desidert vanligste årsaken til at et avvik oppstår, er at personopplysninger blir sendt til feil mottaker. Disse sakene utløser som regel ingen reaksjon fra Datatilsynets side, og de rammede personene er som regel informert om avviket idet meldingen kommer inn til oss.

«Annet» er dessverre foreløpig en stor kategori. Der havner for eksempel mange saker som har lav risiko for de berørte og dermed ikke er meldepliktige, eller der type overtredelse er uklart på meldetidspunktet. Meldinger som ikke lar seg plassere i andre kategorier, havner også her. Dette er noe vi jobber med å forbedre med nytt system og nye rutiner.

Vi prøver også å kategorisere avvikene ut i fra hvorfor de skjer. Vi benytter da følgende firedeling:

- **Intern utilsiktet:** manglende rutiner/kunnskap/opplæring, uhell eller teknisk svikt internt i virksomheten.
- **Intern tilsiktet:** bevisst brudd på rutiner eller bevisst menneskelig handling.
- **Ekstern utilsiktet:** manglende rutiner, kunnskap, uhell eller teknisk svikt hos leverandør, databehandler eller i ekstern infrastruktur, fysisk hendelse eller naturkatastrofe.
- **Ekstern tilsiktet:** angrep utenfra, som datainnbrudd eller fysisk innbrudd, eller bevisst brudd på rutiner hos leverandør, databehandler eller annen ekstern part.

Vi ser at avvikene som dominerer er de som kommer av manglende rutiner og kunnskap eller manglende opplæring både internt og eksternt. Teknisk svikt eller uhell faller også inn under denne kategorien. Mange av avvikene kunne derfor vært unngått med bedre interne rutiner og retningslinjer.

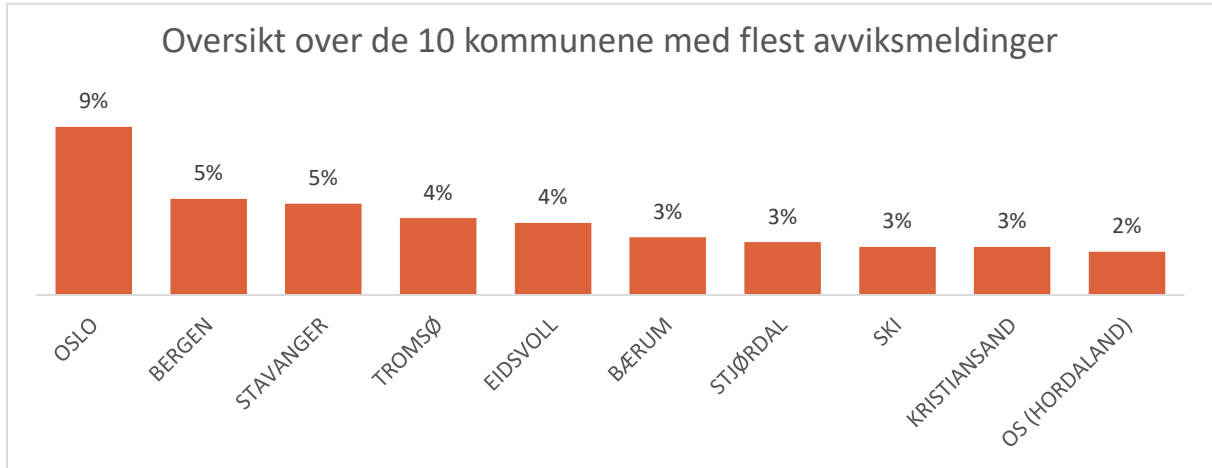
Hvor skjer avvikene?

Finanssektoren, som her inkluderer blant annet bank, forsikring, inkasso og kredittvurdering, står for hele 30 prosent av de innmeldte avvikene. De færreste av disse gjelder imidlertid særlige kategorier personopplysninger, og er følgelig ikke de mest alvorlige. Antallet avvik fra finanssektoren kan også delvis forklares med et stort fokus på etterlevelse av forordningen og høy kompetanse.

Sekkekategoriene «annen privat» inkluderer alle private selskaper som ikke faller naturlig inn under noen av de andre kategoriene.

23 prosent av alle avvik kommer fra kommunesektoren. Det inkluderer skoler, barnehager, mange helsetjenester, eldreomsorg og barnevern. Kommunene er ansvarlige for mange av tjenestene som er nærmest enkeltindividet, og mange sensitive opplysninger behandles i denne sektoren. Ikke overraskende meldes flest avvik inn fra kommunene med flest innbyggere. Det er imidlertid viktig å være klar over at meldte avvik ikke er det samme som manglende informasjonssikkerhet. Det kan også bety høy bevissthet om informasjonssikkerheten.

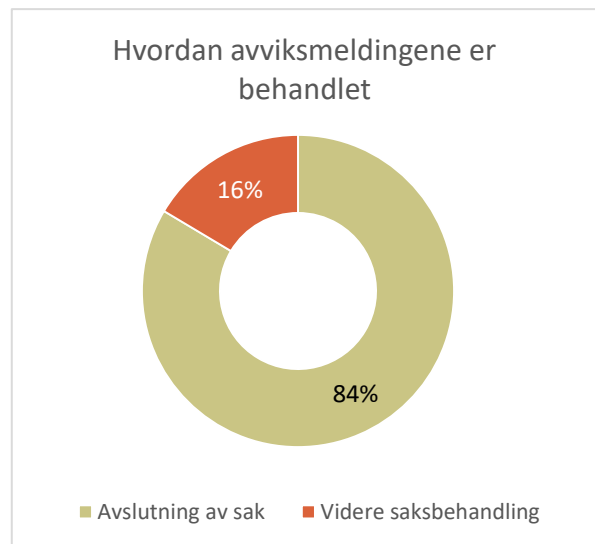
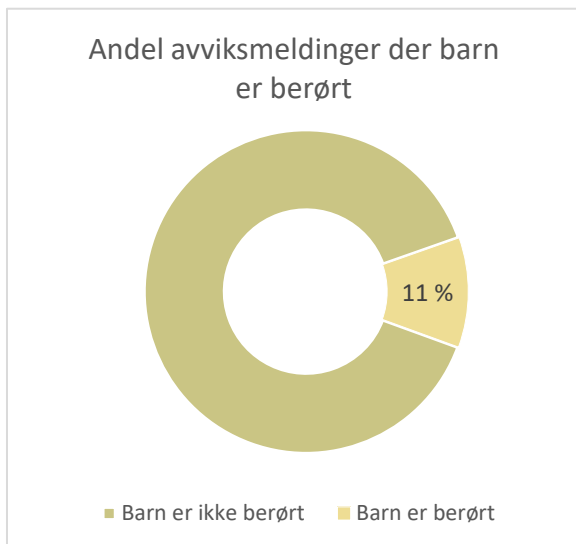
Avvik som rammer barn/unge

Personvernregelverket stiller strenge krav til behandling av personopplysninger om barn. Likevel har om lag én av ti aviksmeldinger Datatilsynet har mottatt i meldingsåret, handlet om avvik som har rammet barn, og 49 prosent av dem gjelder skolesektoren. Flere av disse avvikene har vært alvorlige og har utløst overtredelsesgebyr. Å løfte kommunenes kompetanse på personvern og informasjonssikkerhet blir dermed spesielt viktig fremover.

Gebyrene er nærmere omtalt under kapittelet om barn, unge og utdanning.

Tiltak

De aller fleste aviksmeldingene blir avsluttet uten noen videre form for saksbehandling. Dette er saker hvor vi vurderer risikoen for alvorlige konsekvenser for enkeltindividet som lav, samt at de ansvarlige har gjort tiltak for å informere de berørte. 16 prosent går imidlertid videre til mer omfattende saksbehandling.

Ressursbruk

Det juridiske arbeidet i Datatilsynet legger beslag på litt i underkant av 50 prosent av tilsynets arbeidsstokk. I en periode har det vært stor utskiftning av jurister i Datatilsynet. Juristene er ettertraktede andre steder i arbeidsmarkedet, både i offentlig og privat sektor. Vi har derfor arbeidet med noe redusert bemanning i perioder. Det tar tid å få på plass nye medarbeidere, og permisjoner har også bidratt til at bemanningen har vært lavere enn ønskelig. I seksjonen for private tjenester har det for eksempel bare vært 2,5 årsverk store deler av meldingsåret. Vi har dermed hatt større saksrestanser enn ønskelig i perioder. Ved inngangen til 2020 ser vi imidlertid at situasjonen gradvis er i ferd med å endre seg, blant annet har vi ansatt fem nye jurister i løpet av høsten.

Økningen i antall avviksmeldinger har vært voldsomt stor. Det er vanskelig å fastslå ressursbruken i årsverk knyttet til dette arbeidet, ettersom de som jobber med enkeltsaker og avvik også jobber med andre oppgaver. Det er imidlertid ingen tvil om at dette har vært svært ressurskrevende, og er av den grunn omtalt både i leders beretning og i den overordnede vurderingen av ressursbruk og måloppnåelse. Mange medarbeidere – både jurister, teknologer og samfunnsvitere, og selvsagt administrasjon og kommunikasjon – har på ulikt vis vært involvert i disse sakene. Sakene mot Bergen kommune alene anslås å ha tatt flere månedsverk til sammen. Vi har også prøvd ut ulike arbeidsmetoder, men er ikke «ferdig tenkt» på hvordan oppgavene best kan løses. Det er naturligvis også slik at sakene i startfasen tar lengre tid å behandle enn de vil gjøre på noe sikt.

Vi har også mottatt et betydelig antall flere saker (18 prosent) i 2019 sammenlignet med året før. Dette har også tatt mye ressurser selv om antall årsverk er svært vanskelig å anslå.

Måloppnåelse

Datatilsynet skal arbeide for en mer rettferdig maktbalanse mellom individet på den ene siden, og kommersielle aktører og det offentlige på den andre. Gjennom våre enkeltvedtak, gjør vi at enkeltindividets rettigheter blir realisert i praksis. I året som gikk, hadde vi flere saker som gjaldt personvern og sårbare grupper. Sakene med overtredelsesgebyr i kommunesektoren har fått mye omtale i media, og gjennom oppfølging overfor pliktsubjektene, får vi understreket hvor viktig det er å verne rettighetene til noen av de svakeste i samfunnet.

Samtidig har vi arbeidet for at offentlige organer og private selskaper blir kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og etterlever regelverket. Gebyrsakene gir en signaleffekt om at Datatilsynet vil slå ned på lovbrudd i tiden som kommer. Ikke minst gjelder dette i saker der informasjonssikkerheten ikke ivaretas på en måte som er i samsvar med lovens krav.

Ved å fokusere på brudd på personopplysningsikkerheten og innebygd personvern i flere av de store sakene våre, bidrar vi også til å realisere målsetningen vår om å fremme personvervennlig digitalisering, innovasjon og utvikling.

3. Internasjonalt arbeid og samarbeid

Internasjonalt samarbeid er svært viktig for Datatilsynet, siden personvernforordningen skal tolkes likt i hele EØS. Hva som skjer i andre EØS-stater og det europeiske Personvernrådet (European Data Protection Board – EDPB) kan påvirke handlingsrommet til Datatilsynet. Derfor er det også nedfelt i Datatilsynets strategi at vi skal påvirke og ta lederrollen i noen utvalgte internasjonale prosesser for å fremme bedre personvern. I 2019 har Datatilsynet hatt to slike lederroller i kontekst av Personvernrådet, samt bidratt aktivt på mange områder.

Gjennomførte aktiviteter

Deltakelse i Personvernrådet og dets ekspertgrupper

Personvernrådet er opprettet i henhold til personvernforordningen og er den øverste rådgivende forsamlingen for EU-kommisjonen i spørsmål om personvern og informasjonssikkerhet. De viktigste oppgavene til Personvernrådet er å gi retningslinjer om hvordan personvernforordningen skal forstås og sikre at den tolkes på en ensartet måte i EØS. I Personvernrådet møter alle lederne for datatilsynsmyndighetene i EU og EØS. Norge er fullverdig medlem som EØS-stat, men har ikke rett til å stemme eller stille til valg som rådets øverste leder.

I 2019 har Datatilsynet deltatt på Personvernrådets plenumsmøter som avholdes omtrent én gang i måneden. I tillegg har vi deltatt aktivt i flere av rådets ekspertgrupper. Datatilsynet har vært med i flere ekspertgrupper enn tidligere, og ved utgangen av 2019 var tilsynet representert i følgende grupper under Personvernrådet:

- Strategic Advisory Expert Subgroup
- Border, Transport and Law Enforcement Expert Subgroup
- Cooperation Expert Subgroup
- Compliance, e-Government and Health Expert Subgroup
- Enforcement Expert Subgroup
- International Transfers Expert Subgroup
- IT Users Expert Subgroup
- Key Provisions Expert Subgroup
- Social Media Expert Subgroup
- Technology Expert Subgroup
- Taskforce on Fining
- Coordinated Supervision Committee
- Communications Network

Alle disse gruppene forbereder saker for plenumsmøtene i Personvernrådet, hvor de endelige avgjørelsene om retningslinjer, uttalelser og så videre blir fattet. Ekspertgruppene møtes som regel i forkant av hvert plenumsmøte. Til sammen fem jurister og én teknolog fra Datatilsynet deltok fast i disse møtene i 2019.

Utarbeidelse av felles europeiske retningslinjer om innebygd personvern

I 2018 ble vi utpekt som hovedrapportør for Personvernrådets felles europeiske retningslinjer om innebygd personvern og personvern som standardinnstillinger. Hovedrapportøren har hovedansvaret for å utarbeide retningslinjene i tråd med de andre EØS-statenes innspill gjennom møtevirksomhet i Technology Expert Subgroup, skriftlig korrespondanse og telefonkonferanser. I 2019 har vi fortsatt dette arbeidet.

Retningslinjene analyserer ordlyden i personvernforordningen artikkel 25, og forklarer hvordan den skal forstås. Deretter gir retningslinjene eksempler på elementer som må bygges inn i systemer og rutiner for hvert av personvernprinsippene.

Retningslinjene ble vedtatt 13. november 2019. Deretter ble de sendt på offentlig høring frem til 16. januar 2020. Etter høringen vil retningslinjene bli revidert og vedtatt på nytt.

Utarbeidelse av felles europeiske retningslinjer om avtale som behandlingsgrunnlag

I 2018 ble vi utpekt som hovedrapportør for Personvernrådets felles europeiske retningslinjer om forordningens artikkel 6 nr. 1 bokstav b i kontekst av digitale tjenester. Hovedrapportøren har hovedansvaret for å utarbeide retningslinjene i tråd med de andre EØS-statenes innspill gjennom møtevirksomhet i Key Provisions Expert Subgroup, skriftlig korrespondanse og telefonkonferanser. I 2019 har vi slutført dette arbeidet.

Den konkrete bestemmelsen er svært sentral i forbindelse med behandling av personopplysninger, og handler blant annet om hvilken adgang en virksomhet har til å behandle personopplysninger uten den enkeltes samtykke. Bestemmelsen er også nært tilknyttet spørsmålet om personopplysninger kan anses som et betalingsmiddel. Retningslinjene vil derfor ha stor innvirkning på digitale tjenester som de fleste av oss benytter. Det norske Datatilsynet har vært en pådriver for å tolke regelen på en måte som sikrer tilstrekkelig vern for den registrertes rettigheter og friheter.

Retningslinjene ble vedtatt 9. april 2019, deretter sendt på offentlig høring frem til 24. mai 2019. Etter høringen ble retningslinjene revidert og endelig vedtatt 8. oktober 2019.

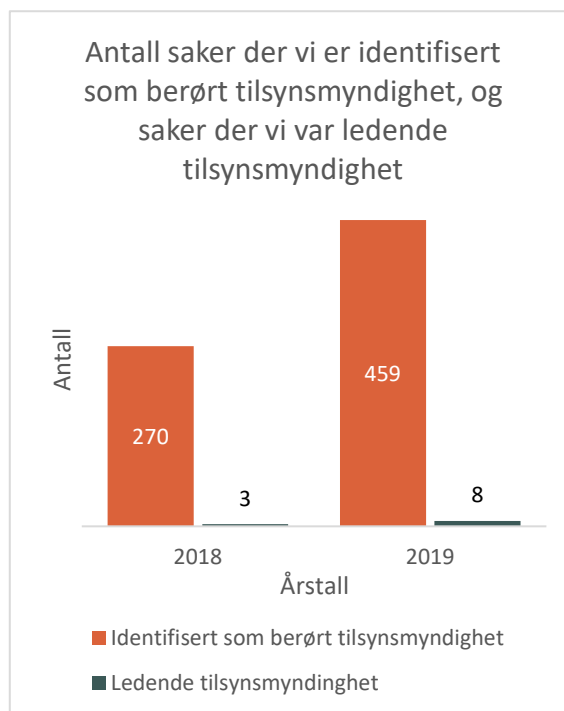
Internasjonal saksbehandling/IMI

Personvernforordningen kapittel VII og VIII inneholder nærmere regler om saksbehandlingen ved såkalt grenseoverskridende behandling av personopplysninger. I denne typen saker må alle berørte datatilsynsmyndigheter identifiseres, og deretter vil en ledende datatilsynsmyndighet bli utpekt etter nærmere regler. Den ledende datatilsynsmyndigheten undersøker så saken og legger deretter frem et utkast til avgjørelse som de berørte datatilsynsmyndighetene kan komme med innsigelser mot.

Til denne prosessen brukes et saksbehandlings-system som heter Internal Market Information System (IMI). Dette systemet er ikke tilrettelagt for datatilsynsmyndighetenes bruk og er derfor krevende å bruke.

I 2019 ble det norske Datatilsynet identifisert som berørt datatilsynsmyndighet i omtrent 459 saker. I samme periode var vi ledende datatilsynsmyndighet i 8 saker. Disse sakene er fremdeles åpne ved årsskiftet.

Internasjonal saksbehandling krever at vi fortløpende følger med på hva som skjer i IMI, siler saker og gir tilbakemelding der det er nødvendig. Det kan være krevende å nå enighet med andre datatilsynsmyndigheter om avgjørelsene. Internasjonal saksbehandling krever derfor en del

**Merk at vi bare har tall fra juli 2018 da personvernforordningen trådte i kraft*

ressurser, og saksbehandlingstiden er adskillig lenger enn i ikke-grenseoverskridende saker.

Overføring til utlandet og BCR

Ved utgangen av 2019 hadde Datatilsynet 14 åpne søknader om godkjenning av bindende konsernregler (BCR) som grunnlag for overføring av personopplysninger til tredjeland. Sammenliknet med andre EØS-stater, er dette et høyt antall. Kun fire andre land har flere søknader til behandling.

En BCR må først fremlegges for Personvernrådet for uttalelse før den kan godkjennes av de nasjonale datatilsynsmyndighetene. Det har tatt lang tid for rådet å få på plass prosedyrer for dette, og prosedyrene som har blitt vedtatt, er svært ressurskrevende. Personvernrådet ga sin første uttalelse om en BCR 8. oktober 2019, og så langt har kun et fåtall BCR-er vært til behandling i rådet.

Datatilsynet har jobbet for å forberede den første norske BCR-søknaden for fremleggelse for Personvernrådet. Vi anslår at den vil fremlegges for rådet i første kvartal av 2020. I tillegg har vi bidratt til å gjennomgå andre lands BCR-søknader (såkalt co-review). Dette er en del av prosessen før en BCR kan legges frem for Personvernrådet.

I juni var vi vertskap for et to-dagers seminar om BCR. Seminaret hadde i underkant av 50 deltakere fra datatilsynsmyndigheter i 22 europeiske land, samt representanter for Personvernrådets sekretariat. Under seminaret var det innlegg og diskusjoner om kravene til en BCR-søknad, både formelt og innholdsmessig. Videre ble det utvekslet erfaringer om behandling av BCR-søknader både hos nasjonale datatilsynsmyndigheter og Personvernrådet.

Eurodac og Visumsamarbeidet i Europa (Eurodac og VIS Supervision Coordination Group (SCG))

Vi er fullverdig medlem av de to koordineringsgruppene Eurodac og Visumsamarbeidet i Europa. Møtene finner som regel sted samtidig, ettersom de to temaene er beslektet. Vi deltok på begge møtene i 2019.

Schengen Information System (SIS) Supervision Coordination Group (SCG)

Vi er fullverdig medlem av Schengen-koordinasjonsgruppen som møtes i EU-parlamentet i Brussel. Vi deltok på et av to møter i 2019.

Oppfølging av Schengen-evaluering av Norge

Schengen-samarbeidet bygger på Schengen-konvensjonen av 1985 som Norge sluttet seg til i 1996. Konvensjonen skal styrke det europeiske samarbeidet om kontroll av de ytre Schengen-grensene. Den innebærer felles visumregler, samt et styrket politimessig og rettslig samarbeid. Norge deltar også i det europeiske fingeravtrykksamarbeidet Eurodac. Datatilsynet er tilsynsorgan for den nasjonale behandlingen av personopplysninger i SIS (Schengen informasjonssystem) og VIS (Visa informasjonssystem).

Norges etterlevelse av Schengen-regelverket ble evaluert av en felleseuropeisk komité i november 2017. Evalueringen innebar en inspeksjon av vår etterlevelse av våre tilsynsoppgaver etter VIS og SIS. I tillegg ble KRIPOS og UDI, som behandlingsansvarlige for henholdsvis SIS og VIS, kontrollert.

I rapporten fra evalueringen ble det konkluderte med i alt 33 anbefalinger fra komitéen. Åtte av anbefalingene gjaldt særskilt for Datatilsynet. De gikk blant annet ut på å bedre informasjonen om de registrertes rettigheter på hjemmesiden vår, samt at vi jevnlig må kontrollere lovligheten av behandlingen av opplysninger i VIS og SIS. Særlig må vi sørge for å oppfylle vår plikt til å gjennomføre et tilsyn med behandlingen av personopplysninger i VIS.

Datatilsynet gjennomførte flere av anbefalingene i 2019, blant annet gjennomførte vi tilsyn av UDI og deres behandling av opplysninger i den nasjonale delen av VIS. Rapporten er under arbeid.

Samarbeid med de nordiske datatilsynsmyndighetene

De nordiske datatilsynene har lang tradisjon for å samles til felles møte hvert år, og i 2019 ble møtet arrangert i Stockholm. Der ble det utvekslet erfaringer fra det første året med personvernforordningen, og vi evaluerte også oppfølgingen av den såkalte København-erklæringen (en samarbeidsretning som ble avtalt under forrige møte). Et av de konkrete tiltakene der var et første felles tilsyn. Tema for tilsynet var personvernombudsordningen, og det ble gjennomført i Island, Sverige, Danmark, Norge og Sverige i 2018/2019. Vi holdt også innledninger om tilsynsmetodikk, sanksjoner og rettssikkerhet. Behandling av klager fra enkeltpersoner, og det europeiske samarbeidet i EDPB, meldinger om brudd på personopplysningsikkerheten, forholdet mellom personvernforordningen og ePrivacydirektivet, nøkkelterminologi og atferdsnormer var også temaer som ble diskutert.

Møtet ble avsluttet med ratifiseringen og kunngjøringen av Stockholm-deklarasjonen. Deklarasjonen understreker viktigheten av et fortsatt godt nordisk samarbeid, også i Personvernrådet og dets ekspertundergrupper. Gjennomføring av felles inspeksjoner, og løpende deling av erfaringer fra saksbehandling, arbeidsmetodikk, kommunikasjonstiltak og andre aktiviteter, er også viktige punkter i Stockholm-deklarasjonen. Det samme gjelder intensjonen om å støtte personvernombudene i de nordiske landene.

Internasjonalt samarbeid mellom forbrukerombud, datatilsyns- og konkurransetilsynsmyndigheter

Datatilsynet deltar på møter i Digital Clearinghouse, en møtearena opprettet av European Data Protection Supervisor (EDPS), men som nå organiseres av universitetene i Namur og Tilburg samt European Policy Centre. Møtene samler representanter fra europeiske datatilsynsmyndigheter, forbrukerombud og konkurransetilsynsmyndigheter fra hele verden. Formålet med møtene er å undersøke hvordan vi sammen kan håndtere utfordringer i det digitale økosystemet på en mest mulig effektiv måte. I 2019 har blant annet datadeling og dataportabilitet blitt diskutert.

Den internasjonale personvernkonferansen (tidligere kjent som ICDPPC, nå GPA)

Den internasjonale personvernkonferansen ble i 2019 arrangert i Tirana. Hovedtemaet var konvergens av personvernregelverkene globalt. Kunstig intelligens, data-drevne forretningsmodeller og ansvarlighetsprinsippet sto også sentralt på agendaen. Konferansen vedtok flere resolusjoner. Datatilsynet var co-sponsor for en resolusjon om viktigheten av samarbeid mellom personvern- og forbrukervernmyndigheter i den digitale økonomien.

Berlingruppen - International Working Group on Data Protection in Telecommunications (IWGDPT)

Datatilsynet deltar på møter i Berlingruppen. Berlingruppen er et globalt fellesskap som arbeider med personvern og elektronisk kommunikasjon. Det er hovedsakelig personvernmyndigheter som deltar. Gruppen kommer med uttalelser (Working Papers) om aktuelle personvernspørsmål.

Ressursbruk

Arbeidet i Personvernrådet og dets ekspertgrupper har krevd svært mye ressurser. Møtene i ekspertgruppene krever grundige forberedelser. Det er som oftest spørsmål om hvordan reglene i personvernforordningen skal tolkes og anvendes som står på agendaen, og avklaringene skal danne utgangspunkt for uttalelser, retningslinjer, anbefalinger og «best practice»-dokumenter. Dessuten møtes ekspertgruppene relativt hyppig, mellom seks og tolv ganger i året avhengig av hvilken ekspertgruppe det er snakk om. Det er til sammen seks ansatte som deltar fast i disse ekspertgruppene.

Arbeidet som hovedrapportør for to av Personvernrådets retningslinjer har også vært svært ressurskrevende. Arbeidet har krevd grundige analyser av personvernforordningen artikkel 6 og 25 og nær kontakt med andre datatilsynsmyndigheter i EØS, både i form av møter og skriftlig korrespondanse.

Saksbehandling av grenseoverskridende saker og BCR-søknader er særlig tidkrevende og møysommelig arbeid som også legger bånd på store ressurser.

Som del av omorganiseringen av Datatilsynet, har det blitt opprettet en egen internasjonal seksjon. Seksjonen har ansvar for arbeidet i Personvernrådet samt saksbehandling av grenseoverskridende saker og BCR-søknader. Å samle disse oppgavene i én enhet har gjort det enklere å tilnærme seg det internasjonale arbeidet på en systematisk og helhetlig måte, noe som igjen fører til bedre ressursutnyttelse.

Datatilsynets prioritering om å bruke større ressurser på internasjonalt arbeid i 2019 har gitt gode påvirkningsmuligheter.

Måloppnåelse

Vår deltakelse på den internasjonale arenaen gjør at vi stadig øker vår faglige kompetanse, noe som bidrar til å nå målsetningen om å være et kompetent og fremtidsrettet tilsyn. Arbeidet i Europa vil dessuten føre til harmonisert regelanvendelse, noe som i sin tur bidrar til en mer rettferdig maktbalanse mellom individet på den ene siden, og kommersielle aktører og det offentlige på den andre. Dessuten har Datatilsynet hatt som et uttalt mål å påvirke og ta lederrollen i noen utvalgte internasjonale prosesser for å fremme bedre personvern. Dette målet er realisert gjennom arbeidet med de europeiske retningslinjene vi har vært hovedrapportør for.

4. Spesielt om barn, unge og utdanning

Barn og unge i omsorgs- og utdanningsløp blir i omfattende og stadig økende grad registrert og vurdert i digitale løsninger. Personopplysninger registreres og lagres på helsestasjonen, barnehagen og skolen. Gjennom atferdsanalyser, læringsplattformer og -ressurser, PC-er og andre nettilkoblede enheter samles personopplysninger inn av ulike aktører med forskjellige hensikter.

Fra et personvernperspektiv reiser dette problemstillinger knyttet særlig til hvilke muligheter barn og unge har for å skape og opprettholde ulike roller i ulike sammenhenger, muligheten de egentlig har til å starte med blanke ark den dagen de får samtykkekompetanse, og faren for at det i stadig større grad lagres unødvendig overskuddsinformasjon som skulle vært slettet.

I tillegg er det særskilte utfordringer som oppstår når all aktivitet, vurdering og kommunikasjon skal skje gjennom digitale løsninger. Trygg bruk av slike verktøy forutsetter kunnskap på mange nivåer, fra de som utvikler og tilbyr systemer og tjenester, kommuner som skal kjøpe inn systemer og tjenester og sitter med det overordnede ansvaret, til skoler, lærere, elever og foreldre som skal bruke disse løsningene. Vi ser dessverre et økende antall avvik som følger av manglende kunnskap og manglende risikoforståelse knyttet til digitale verktøy.

En annen problemstilling som har aktualisert seg er der hvor store aktører tilbyr gratisapper til bruk i skolen. Problemet er imidlertid gjerne at dette ikke er helt «gratis», men apper som forutsetter at brukeren gir noe tilbake. For barn og unge har dette materialisert seg ved at selskapene vil registrere personopplysninger om brukeren, for så å bruke denne informasjonen senere. Hovedspørsmålet her er om kommunen/skolen skal kunne ta i bruk denne type apper uten at den enkelte elev eller foresatte selv kan bestemme hvorvidt den kommersielle aktøren skal få registrere personopplysninger om eleven. Det handler om at eleven skal ha kontroll på personopplysninger om seg selv.

Kommunen har også plikt til å ha en plan for å forebygge mobbing, og noen ender opp med ferdiglagede undersøkelser som ikke nødvendigvis tilfredsstiller kravene i personvernregelverket. Noen undersøkelser gir inntrykk av at elevene kan svare anonymt, mens de i realiteten kan gjenkjennes på svaret eller ved bakgrunnsinformasjonen som gis. Andre undersøkelser går langt i å oppfordre elevene til å navngi medelever som de mener har en uakseptabel oppførsel. Når informasjonssikkerheten ved gjennomføringen av undersøkelsene i tillegg er utilfredsstillende, og det gis liten eller ingen informasjon til de foresatte, så er dette i sum undersøkelser som i liten grad ivaretar barnas personvern.

Gjennomførte aktiviteter

Sentrale høringsuttalelser

NOU 2019: 3 «Nye sjanser – bedre læring»

I 2017 satte regjeringen ned et utvalg (Stoltenbergutvalget) som skulle se på forskjellene mellom kjønn i skoleprestasjoner og utdanningsløp, samt foreslå tiltak for å motvirke slike forskjeller. I utredningen «Nye sjanser – bedre læring» er det blant annet foreslått å opprette et nasjonalt register for personentydige forløpsdata for barnehagen og grunnopplæringen.

Datatilsynet var svært tydelig i sitt hørings svar og støttet ikke forslaget. Vi mente at utvalget gjennom rapporten demonstrerte en mangelfull kompetanse hva gjelder personvern. I den grad personvern var nevnt, var det ensidig knyttet til informasjonssikkerhet og risiko for at personopplysninger kunne komme på avveger. I uttalelsen la vi blant annet frem hvilke vurderingstema et forslag om et slikt

register må inneholde for å sikre en balansert avveining mellom flere hensyn. Vi mente at registeret hverken var nødvendig eller proporsjonalt. Videre ga vi heller ikke støtte til forslaget om å standardisere kartlegginger av alle fire- og seksåringers ferdigheter.

Innføring av regler om psykososialt barnehagemiljø

Kunnskapsdepartementet la fram et forslag om å innføre reglene som er innført i skolen for å forebygge mobbing, også i barnehagene. Datatilsynet påpekte at alle parter i en mobbesak har krav på at deres rettssikkerhet blir ivaretatt, også den som regnes som mobber. Vi mente at hensynet til denne partens personvern i for liten grad ble omhandlet i høringsen. Vi understreket også at det er viktig å skille forebygging av mobbing fra håndtering av enkeltsaker, og at det er problematisk å bruke samme verktøy (Spekter) for begge disse prosessene. Vi trakk også frem viktigheten av felles retningslinjer for håndtering av dokumentasjon i denne typen saker.

Saksbehandling

Vi har gjennom avviksmeldingene som har kommet inn sett at det er en rekke hendelser som berører barn og unge i skolen. Vi har blant annet sett flere tilfeller knyttet til mangelfull tilgangsstyring til informasjonssystem med opplysninger om elever, blant annet i læringsplattformer og skoleadministrative system, men også manglende tofaktorautentisering, menneskelig svikt og manglende rutiner går igjen. En særskilt problemstilling vi ser er at opplysninger som er overført fra Folkeregisteret til de digitale skoleløsningene ikke gjenspeiler reelle ansvars- og omsorgsforhold, og det er flere innmeldte avvik som viser at beskyttelsesverdige adresser (kode 6 og 7) blir avslørt. I noen tilfeller ser vi at avvikene kunne vært unngått dersom løsningene hadde blitt tilstrekkelig testet ut på forhånd. Datatilsynet har per januar 2020 flere alvorlige avvikssaker som berører barn og unge under behandling.

I 2019 ble det gitt overtredelsesgebyr i to saker som berørte barn og unges personopplysninger:

Bergen kommune

I den første saken fikk Bergen kommune et overtredelsesgebyr på 1,6 millioner kroner. Grunnen var at personopplysningssikkerheten i datasystemene som ble brukt i grunnskolen i kommunen, var mangelfull. Datafiler med brukernavn og passord til over 35 000 brukere – i hovedsak barn – hadde ligget tilgjengelige for elever og ansatte i grunnskolen. Det var dermed mulig å logge seg inn på skolens ulike informasjonssystemer som elev, ansatt eller administrator på skolen, og slik få tilgang til personopplysninger om andre elever og ansatte.

Oslo kommune

Oslo kommune fikk et overtredelsesgebyr på 1,2 millioner kroner for å ha brutt reglene om personopplysningssikkerheten i forbindelse med behandling av personopplysninger i mobilapplikasjonen «Skolemelding». I denne appen kan foresatte og elever sende meldinger til ansatte i skolen. På grunn av manglende sikkerhetstiltak kunne uvedkommende logge seg inn som autoriserte brukere, og dermed få tilgang til personopplysninger om andre elever, foresatte og ansatte gjennom appen.

Øvrige aktiviteter

Rundebordskonferanse om personvern i skolen

Datatilsynet sto i mars som arrangør av en rundebordskonferanse der informasjonssikkerhet og personvern i skolen var tema. Bakgrunnen for konferansen var vår erfaring gjennom tilsyn og innkomne avviksmeldinger, og en generell bekymring knyttet til barns personvern.

I konferansen kom det fram mange utfordringer og det ble pekt på flere muligheter for å gjøre skolens etterlevelse av kravene i personvernlovgivningen enklere. På møtet ble særlig tre problemstillinger fremhevet:

- Gratis programvare er et nyttig og verdifullt supplement i norsk skole, men gratis programvare har også ulike utfordringer knyttet til informasjonssikkerhet og personvern. Hvordan skal man høyne bevisstheten om disse utfordringene før gratis programvare tas i bruk?
- Hvordan kan man forbedre bestillerkompetansen på nye digitale løsninger? Hva kan ulike aktører gjøre for å bidra til å heve denne kompetansen?
- Hvordan skal man jobbe frem en god kultur for informasjonssikkerhet i skolen?

Representanter fra kommunene trakk frem at det brukes mye ressurser på å gjennomgå og å utarbeide gode databehandleravtaler, vurdere løsninger, gjennomføre risikovurderinger, gi riktig opplæring til lærere og så videre. De har behov for hjelp i dette arbeidet og etterlyser tilgang til gode maler, gode eksempler og «oppslagsverk». Det ble også tydelig at IKT-sikkerhet i skolen er et nedprioritert område. Det er viktig å jobbe med dette feltet på en måte som gjør at skoleeiere, skoleledere og lærere opplever at det er relevant og viktig. Det er viktig at sentrale myndigheter bidrar til at dette området blir oppprioritert.

Konferansen vil bli fulgt opp med et nytt rundebord i 2020.

Du Bestemmer

Vi har i meldingsåret fortsatt vårt formelle samarbeid med Utdanningsdirektoratet om å heve barn og unges kompetanse om personvern, nettvett og digital dømmekraft. Nettressursen dubestemmer.no er her en viktig kanal for å nå frem til elevene med informasjon om personvern og rettigheter.

Prosjektet innebærer løpende arbeid med nettsidene, foredragsvirksomhet og mediearbeid. I løpet av 2018 ble det satt i gang et større kartleggingsarbeid for å lage et godt kunnskapsgrunnlag for videre utvikling av tjenesten. Dette arbeidet ble avsluttet våren 2019 og har gitt et godt grunnlag for videre arbeid med tjenesten. Høsten 2019 ble så arbeidet med å lage en plan for de nye nettsidene satt i gang. Dette innebærer blant annet å få på plass tydeligere målgrupper, ny interaksjonsdesign og designprofil.

I løpet av året ble det dessuten produsert en ny film i samarbeid med Sølvsuper. Filmen handler om konsekvensene av å ikke ha god nok digital kompetanse, i dette tilfellet hvordan kjenne igjen og håndtere scam-mailer og utpressing. Filmen vil lanseres på et frokostseminar på Safer Internet Day 2020 i Tromsø i samarbeid med Utdanningsdirektoratet og NorSIS. Temaet for arrangementet vil være hvordan vi kan heve håndteringskompetansen blant ungdom og voksne.

Ressursbruk

Arbeid med skolesektoren og tilbydere av digitale verktøy til denne sektoren, tar mye tid. Avviksmeldinger som gjelder skolesektoren har også vist seg å være tidkrevende å behandle da handlingsforløpene er uoversiktlige og tar lang tid å få beskrevet tilstrekkelig. Teknologien som er i bruk er også ofte kompleks med tanke på relasjoner mellom ulike fagsystem og tilganger gitt i de ulike systemene. Arbeidet med avvikssaken som gjaldt Bergen kommune innebar at to ansatte brukte store deler av arbeidskapasiteten sin på denne ene saken i omlag to måneder.

Vurdering av måloppnåelse

Vi har i likhet med foregående år brukt mye tid på veiledning til behandlingsansvarlige og databehandlere i denne sektoren. Dette er en riktig prioritering og er forankret i vårt strategiske mål om å arbeide for at virksomheter blir kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og etterlever regelverket. Både skoleeiere og virksomheter trenger veiledning i informasjonssikkerhet og etterlevelse av personvernlovgivning, og vi har inntrykk av at tilsynets fokus på å dele informasjon har blitt positivt mottatt. Vi mener vi også i 2019 har hatt god måloppnåelse på dette punktet i strategien.

At det blir brukt forholdsvis mye tid på behandling av avviksmeldinger, mener vi er både riktig og viktig. Dette arbeidet er forankret i vårt strategiske mål om å være et kompetent og fremtidsrettet tilsyn. Det er viktig at de avgjørelsene som blir tatt er grundig vurdert og at omverdenen opplever at Datatilsynet bruker sanksjonsapparatet i personvernforordningen på en rettferdig måte. Vi mener vi har hatt god måloppnåelse på dette strategiske punktet i 2019.

Datatilsynet har opplevd å få godt gjennomslag for synspunkter vi har fremmet i høringer. I behandlingen av NOU 2019:30 – Nye sjanser – bedre læring, uttalte regjeringen dette om opprettelsen av et nytt register: «Regjeringen mener at å samle inn så omfattende data på individnivå i en nasjonal database som utvalgene foreslår, er et for stort personverninngrep som vi ikke vet konsekvensene av. Regjeringen støtter derfor ikke forslagene til Nordahl-gruppen og Stoltenberg-utvalget.».

Vi har også jobbet aktivt med innspill til nye læreplaner i grunnskolen. Dette arbeidet er forankret i vårt strategiske mål om å arbeide for at individet i større grad kan ivareta sitt eget personvern. Vi har opplevd å få godt gehør for våre innspill om å få personvern inn i undervisningen i grunnskolen. Vi mener derfor vi har hatt god måloppnåelse på dette punktet også.

5. Spesielt om helse og NAV

Det pågår flere store prosesser med nasjonale løsninger som antas å medføre store endringer for alle berørte parter i helsesektoren. Dette gjelder for eksempel Helsenorge.no, Akson («Én innbygger, én journal»), Helseplattformen og Helseanalyseplattformen. Hensikten med disse prosjektene er enklere datatilgang for sekundære formål. Helsesektoren er dessuten preget av mange aktører og ulike virksomheter med forvaltningsansvar og beslutningsmyndighet. Leverandører og databehandlere har ofte sentrale roller, og ansvarsforholdene kan ofte være uklare.

Endringer i måten man gir helsehjelp på, stiller nye krav til systemenes evne til å ivareta informasjonssikkerheten knyttet til konfidensialitet, tilgjengelighet og integritet. Det er samtidig en klart uttalt forventning om effektivisering. Dette kan medføre utkontrakteringer og sentralisering av kompetanse og beslutningsmyndighet.

Gjennomførte aktiviteter

Sentrale høringsuttalelser

Endringer i helseregistrene Nasjonal vaksinasjonsregister (SYSVAK) og Meldingssystem for smittsomme sykdommer (MSIS)

Forslaget innebærer endringer i registreringer av vaksiner og smittsomme sykdommer. For vaksineopplysninger består endringene i at man går fra samtykkebasert behandling, eventuelt behandling med reservasjonsadgang, til et lovpålagt register. Nye smittsomme sykdommer ble i tillegg foreslått inkludert i MSIS. Formålet er å sikre et mer effektivt smittevern. Datatilsynet mente at opplysningenes sensitivitet ikke var godt nok presentert i forslaget, og at en vesentlig økt personvernulempe og -risiko ikke var godt nok vurdert.

Endringer i hjemler for helsepersonells tilgang til data for egne læringsformål

I kjølvannet av debatten om en for streng personvernpraksis i sykehusene, kom det forslag om endring av helsepersonelloven. Endringen gir unntak fra taushetsplikt for helsepersonells læringsformål knyttet til tidligere behandling de har vært involvert i. Datatilsynet mente at det i forslaget var lagt for mye vekt på praktiske hensyn, og at dette ville gå på bekostning av viktige personvern hensyn, hensynet bak reglene om taushetsplikt og grunnleggende informasjonssikkerhet.

NOU 2019:10 «Åpenhet i grenseland»

Utredningen «Åpenhet i grenseland» inneholder utkast til en veileder om bilde-/film-/lydopptak i helse- og omsorgstjenesten, barnevernet, skolen og barnehagen. Vi skrev i vårt hørings svar at veilederen må skille tydeligere mellom lovkrav og anbefalinger. Vi understreket også at formålet med opptakene er avgjørende for hva det er adgang til å gjøre opptak av og hvordan opptakene kan brukes videre. Videre påpekte vi at samtykke ikke alltid er egnet som rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger om barn.

Endringer i helseregisterloven

Datatilsynet ga en omfattende høringsuttalelse til Helse- og omsorgsdepartementet om endringer i etableringen av og plasseringen av dataansvar i forbindelse med Helseanalyseplattformen. Endringene skulle også sikre rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger i løsningen.

Vi påpekte at utfordringene for personvernet var mangelfullt presentert, og at hverken sikkerhetsrisiko eller personvernkonsekvenser var tilstrekkelig vurdert. Vi mente blant annet at forslagene

medførte betydelige utvidelser i adgang til bruk av helsedata, og at løsningen med å etablere kopier av eksisterende helseregistre vil medføre en stor økning i sikkerhetsrisikonivået. I Reseptregisteret (Legemiddelregisteret) ble den tekniske løsningen for pseudonymforvaltning foreslått endret, noe som etter tilsynets vurderinger vil medføre personvernkonsekvenser som ikke var utredet i forslaget.

NOU 2019: 14 Tvangsbegrensingsloven

Høringen innebærer et forslag til en stor omlegging av regelverket for tvangsbruk på helse- og omsorgsområdet. Relevant for Datatilsynet er endringene som er foreslått i reglene for bruk av varslings- og lokaliseringsteknologi uten samtykke, noe som krever klare lovhjemler og grunnleggende rettssikkerhetsgarantier. Generelt ser ikke Datatilsynet at personvernregelverket skal være til hinder for bruk av slik teknologi, forutsatt at den behandlingsansvarlige har gode rutiner for sletting, tilgangsstyring og lignende. Alternativet til overvåking ved hjelp av teknologi, typisk fysisk tilstedeværelse, vil ofte kunne oppleves mer inngripende for den enkelte pasient/bruker.

Lovforslaget innebærer også at fylkesmennene skal ha oversikt over all tvangsbruk, både regionalt og overfor den enkelte. Vi påpekte viktigheten av å definere formålet med slik informasjonsinnsamling klart og tydelig.

Saksbehandling

Overtredelsesgebyr til Oslo kommune

Sykehjemsetaten i Oslo kommunen lagret pasientopplysninger utenfor journalsystemet ved kommunens sykehjem/helsehus fra 2007 til november 2018. Datatilsynet vurderte at det meste av lovbruddet fant sted før personvernforordningen ble innført, og overtredelsesgebyret ble dermed fastsatt til 500 000 kroner.

Øvrige aktiviteter

2019 har vært preget av omstilling. Konsesjonsplikten har falt bort, samtidig som behandling av meldinger om brudd på personopplysningssikkerheten (avviksmeldinger) har vært mer ressurskrevende enn noensinne. Vi har fulgt med på de store nasjonale prosessene som pågår i sektoren, blant annet gjennom orienteringsmøter på direktør- og saksbehandlernivå.

Datatilsynet har deltatt aktivt i en pågående debatt om personvernrettens rolle og gjennomslagskraft på Oslo Universitetssykehus (OUS). Debatten startet med en kronikk i dagspressen med tittelen «Dødelig personvern». Datatilsynets bidrag har bestått av kronikker, paneldiskusjoner og faglige innlegg. Debatten førte videre til foredragsvirksomhet og arbeid med et rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). I tillegg har vi bidratt i arbeidet med en veileder om temaet sammen med forskningsmiljøet ved OUS.

I Helsedataprogrammet har vi deltatt i referansegruppen og i arbeidsgruppen for personvern og informasjonssikkerhet. Vi har også levert faglige innspill til eHelsedirektoratet, i forbindelse med innbyggerundersøkelsen om befolkningens holdninger til helseregistre og forskning på helsedata.

Datatilsynet har også behandlet en sak om innsyn i opplysninger om NAV-ansatte. Resultatet ble at NAV forandret sin praksis om rett til innsyn i opplysninger om hvem som har gjort oppslag i databaser som inneholder personopplysninger om NAV-ansatte.

Vi har også deltatt på EHiN (E-helse i Norge) som er Norges største konferanse med fokus på digitalisering av helsesektoren. Det samme gjelder Normkonferansen, som arrangeres hvert år av Direktoratet for e-helse. Apotekbransjen har vi også hatt flere møter med i løpet av året.

Ressursbruk

De ansatte som arbeider med helse og velferd, har i stor grad arbeidet med løpende oppgaver som saksbehandling og veiledning. Det har også vært stor etterspørsel etter foredragsholdere, og det har gått med betydelige ressurser i forbindelse med høringsuttalelser.

I begynnelsen av året var dessuten debatten om «dødelig personvern» svært ressurskrevende.

De ansatte har også arbeidet med andre prosjekter, slik som Helsedataprogrammet, og med interne prosjekter, slik som de europeiske retningslinjene om innebygd personvern.

Vi anslår ressursbruken innen området til å være fire årsverk.

Vurdering av måloppnåelse

Gjennom arbeidet og prioriteringene våre, mener vi at vi bidrar til en mer rettferdig maktbalanse mellom pasienter og brukere på den ene siden, og aktørene i sektoren på den andre siden. Vi mener også at arbeidet vårt på dette området bidrar til økt forståelse for personvern hos enkeltindivider, noe som setter dem i bedre stand til å kunne ivareta sitt eget personvern i møte med denne sektoren. Dette gjør vi blant annet gjennom informasjon på nettsidene, gjennom behandling av enkeltsaker og ved hjelp av informasjon til publikum og de som behandler personopplysninger.

Vi vil særlig trekke fram arbeidet med helseanalyseplattformen, der vi har tett dialog med Direktoratet for e-helse, blant annet om utredning av personvernkonsekvenser. Vi jobber også med de andre, store utviklingsprosjektene i helsedataprogrammet. Vår deltagelse i debatten om dødelig personvern opplevde vi også som viktig. Vi vant fram ved vårt syn om at godt personvern i helse-sektoren er viktige for den generelle tilliten. I tillegg forsvarte vi personvernombudets uavhengige stilling, og påpekte at det var ledelsen som skulle kritiseres, ikke ombudet.

Vi mener vi på helse- og velferdsområdet har hatt god måloppnåelse i 2019, i lys av vår strategi og målsettingene i denne.

6. Annen vesentlig aktivitet

Arbeidsliv

Arbeidsliv er et av fagområdene Datatilsynet årlig mottar mange henvendelser om. I meldingsåret har Datatilsynet mottatt i underkant av 70 nye saker som er relatert til arbeidsliv. Vi har i tillegg flere løpende saker under behandling. Typiske problemstillinger i disse sakene er innsyn i e-post og sletting av e-postkasse, sletting og retting av dokument i personalmappe, GPS-sporing av yrkes-sjåfører, kameraovervåking på arbeidsplassen, tilgangskontroll og så videre. Hele 21 prosent av henvendelsene til veiledningstjenesten dreier seg om personvern i arbeidslivet, noe som er et relativt høyt tall. Vi får også flere forespørslers om veiledningsmøter og foredrag relatert til denne tematikken.

I meldingsåret har Datatilsynet fattet vedtak om overtredelsesgebyr i fire saker som omhandler arbeidsliv. Tre av sakene er ferdigbehandlet og gjelder manglende sletting og ulovlig innsyn i ansattes e-postkasse. I tillegg har vi fattet vedtak i en sak som gjelder ulovlig innhenting av kameraopptak om egne ansatte, og som er under klagebehandling. I 2019 har det for øvrig blitt sendt ut varsel om overtredelsesgebyr i tre saker.

I 2019 kom det fem avgjørelser fra Personvernemnda som omhandler behandling av personopplysninger i arbeidslivet:

- To av sakene gjaldt klage på Datatilsynets vedtak om å ikke pålegge retting eller sletting av personopplysninger i personalmappe hos arbeidsgiver. Nemda var enig i Datatilsynets vurdering og klagen ble ikke tatt til følge.
- En sak gjaldt en klage på vedtak om å avslutte behandlingen av en sak som gjaldt en tidligere ansatts krav om innsyn i personopplysninger i personalmappe uten å gi pålegg. Datatilsynet undersøkte saken og fant at klager hadde fått det innsynet og den informasjonen vedkommende har krav på etter personvernlovgivningen. Nemda la Datatilsynets syn til grunn og klagen ble ikke tatt til følge.
- Nemda behandlet også en klage fra en arbeidsgiver på Datatilsynets vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr på 75 000 kroner for ulovlig innsyn i og manglende sletting av tidligere arbeidstakers e-post. Klagen ble ikke tatt til følge.
- Også en sak som gjaldt en kommunes publisering av saksframlegg til et kommunestyremøte på kommunens nettside ble behandlet. Klagerne, som alle var omtalt i saksframlegget, mente at publiseringen innebar et brudd på personopplysningsloven og at de publiserte personopplysningene var taushetsbelagte etter forvaltningsloven. Nemda kom i likhet med Datatilsynet til at det ikke har skjedd en utlevering av personopplysninger som var omfattet av bestemmelsene i personopplysningsloven og det ikke var rettslig grunnlag for å gi pålegg etter denne loven.

I 2019 ble det i tillegg oversendt to saker til Personvernemnda som gjaldt klage på vedtak om avslutning av sak vedrørende arbeidsgivers innsyn i e-postkasse og klage på vedtak om avslutning av sak vedrørende krav om sletting av personopplysninger i personalmappe. Se for øvrig oversikt over alle sakene som ble oversendt til nemnda i 2019 under vedlegg.

Av annen vesentlig aktivitet kan det nevnes at den oppdaterte veilederen om kontroll og overvåking i arbeidslivet skrevet i samarbeid med Arbeidstilsynet, Petroleumstilsynet og partene i arbeidslivet ble publisert i 2019. I 2018 var Datatilsynet dessuten med i en arbeidsgruppe bestående av flere tilsynsmyndigheter, ledet av arbeidstilsynet, hvis oppgave var å utarbeide felles retningslinjer for

mottak og håndtering av eksterne varsel til offentlige myndigheter. Lanseringen av disse retningslinjene fant sted i januar 2019.

Datatilsynet har i meldingsåret for øvrig iverksatt arbeidet med å forbedre og oppdatere veiledning på nettsiden vår. Oppdateringene vil bli publisert løpende i 2020.

Justis

I justissektoren møter vi hensyn som taler for at staten skal kunne gjøre inngrep i enkeltpersoners rettssfære. Den enkeltes valgfrihet er gjerne begrenset, og behandling av personopplysninger om individer skjer ofte uten den enkeltes medvirkning eller kunnskap. Det er derfor særlig viktig at tilsynsmyndighetene sikrer at folks rettigheter ivaretas innenfor denne sektoren.

Politiregisterloven og -forskriften regulerer politiets og påtalemyndighetens behandling av personopplysninger. SIS-loven og utlendingsloven har regler om informasjonssystemene som brukes i Schengen-samarbeidet. Datatilsynet har en sentral rolle som kontrollør av at regelverket om behandling av personopplysninger på disse områdene etterleveres.

I løpet av 2019 behandlet vi en rekke saker innenfor justissektoren, blant annet flere saker om innsyn i SIS (Schengen Information System). Datatilsynet har også kommet med flere høringsuttalelser.

Forslag til ny lov om Etterretningstjenesten

En sentral høringsuttalelse gjaldt Forsvarsdepartementets forslag til ny lov om Etterretningstjenesten. Vi pekte i uttalelsen vår på at lovforslaget la opp til overvåking av nordmenns kommunikasjon i så omfattende utstrekning at lovforslaget ikke burde gjennomføres. Etter vår vurdering, utgjorde de foreslåtte lovendringene et stort inngrep i enkeltindividets rett til privatliv. Vi pekte også på at det ville rokke ved vårt demokratiske fundament dersom lovendringene ble vedtatt. Særlig gjaldt dette den metoden som i høringsnotatet var omtalt som «tilrettelagt innhenting».

Tilrettelagt innhenting innebærer innhenting av elektronisk kommunikasjon som transporteres over den norske landegrensen. Selv om Etterretningstjenestens arbeid er rettet mot utenlandske trusler, vil tiltaket ramme de fleste brukere av telefoni og internett i Norge, fordi norsk datatrafikk går inn og ut av landet, uavhengig av om kommunikasjonen er mellom personer som begge oppholder seg i Norge.

Tiltaket innebærer derfor i praksis overvåking av oss alle. Hovedformålet med denne innhenting er at Etterretningstjenesten skal kunne gjøre søk i de lagrede dataene som er hentet inn. Lagring av metadata vil være den mest sentrale komponenten i den foreslåtte løsningen. Metadata inneholder blant annet informasjon som navn, dato, klokkeslett, geografisk plassering og IP-adresse. Metadata kan avsløre intime detaljer om en persons liv, særlig når det analyseres på en systematisk måte. Dermed vil det i realiteten dreie seg om en form for overvåking av store deler av landets befolkning, som etter Datatilsynets vurdering vil kunne være i strid med både Grunnloven og menneskerettighetene.

Høringsuttalelse om endringer i personopplysningsloven

I desember ga Datatilsynet sin høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementets forslag til endringer i personopplysningsloven. Endringsforslaget gjaldt personopplysningslovens unntak for yrings- og informasjonsfrihet og forholdet til offentlighetsloven. I tillegg foreslo departementet å gi loven anvendelse på Svalbard. Datatilsynet uttalte da at lovforslaget måtte avgrenses i samsvar med EØS-retten, men at tilsynet for øvrig kunne gi sin tilslutning til departementets forslag om å innføre et nødvendighetskrav i personopplysningsloven § 3. Datatilsynet satte også spørsmålsteget ved om eksisterende offentlige ordninger om eInnsyn på internett, har tilstrekkelig behandlingsgrunnlag

etter forordningen. Som en løsning på denne utfordringen, foreslo vi å innføre et unntak fra dette nødvendighetskriteriet i offentlighetsloven.

Høringsuttalelse om ny forvaltningslov

Datatilsynet ga høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementets forslag om ny forvaltningslov (NOU 2019:5). Vi trakk frem at det var positivt at sentrale problemstillinger på personvernområdet ble drøftet, men vi påpekte samtidig at personvernkonsekvensene ved forslaget ikke var tilstrekkelig vurdert. Reglene møter heller ikke de utfordringene som en digital forvaltning vil medføre på en tilfredsstillende måte. I tråd med regjeringens digitaliseringsstrategi åpner lovforslaget for økt deling av opplysninger mellom forvaltningsorganer, noe som kan utfordre personvernet. Datatilsynet la derfor vekt på vekt på at individets rettigheter må ivaretas, og at den nye loven må fastsette grunnleggende prinsipper for deling av opplysninger, og hvordan automatiserte systemer skal utformes. Vi understreket også at forslaget bør forelegges Datatilsynet til en forhåndskonsultasjon etter personvernforordningen artikkel 36.4 før det oversendes Stortinget.

Bank, finans, forsikring

Behandling av personopplysninger blir en stadig viktigere del av mange private selskapers forretningsmodell. Dette gjelder ikke minst i bank-, finans- og forsikringsbransjen. Bransjen behandler personopplysninger om de fleste, og det er snakk om store mengder opplysninger av privat karakter. Risikoene ved brudd på personvernregelverket kan derfor være høy.

Innføringen av PSD2 påvirker finanssektoren. Opplysninger om vår privatøkonomi vil i tiden fremover bli behandlet på nye måter og til nye formål, samt av nye og flere aktører enn i dag. I forsikringsbransjen ser vi økt bruk av sensorteknologi (Internet of Things), og mer personalisert forsikring.

I 2019 har vi holdt foredrag og gjennomført flere veiledningsmøter med bank- og finanssektoren. Vi arrangerte også et kontaktmøte med Finans Norge der vi utvekslet erfaringer, og snakket om utfordringer sektoren står overfor.

I løpet av meldingsåret har vi behandlet et stort antall saker innen sektoren. Flertallet av sakene er meldinger som gjelder brudd på persondatasikkerheten (avviksmeldinger). 30 prosent av alle avviksmeldinger vi mottar er fra finanssektoren. Finanssektoren var dermed den sektoren som sendte Datatilsynet flest avviksmeldinger i løpet av 2019. I overkant av 80 prosent av disse meldingene skjedde på grunn av internt utilsiktede hendelser, som for eksempel at personopplysninger ble sendt til feil mottaker.

Vi har også behandlet flere klagesaker fra privatpersoner. De fleste sakene gjelder krav om innsyn, retting eller sletting av personopplysninger, særlig hos banker eller kredittopplysningsforetak. En sakstype som går igjen er klager på virksomheters innhenting av kredittopplysninger fra kredittopplysningselskaper. To av disse sakene endte med overtredelsesgebyr på 75 000 kroner. En av sakene er til klagebehandling i Personvernemnda. Vi har i tillegg varslet vedtak om overtredelsesgebyr i to saker. Disse er forventet ferdigbehandlet i løpet av 2020.

Lov om behandling av opplysninger i kredittopplysningsvirksomhet (kredittopplysningsloven) ble vedtatt i desember 2019. Det er forventet at loven vil gjelde fra vår/sommer 2020 sammen med tilhørende forskrift. Vi har i meldingsåret gitt tilbakemelding til utformingen av forskriften til kredittopplysningsloven.

Rapport om målretting av politiske budskap

I juni 2019 lanserte Datatilsynet rapporten «På parti med teknologien – digital målretting av politiske budskap i Norge». Rapporten så på hvordan norske politiske partier målretter politiske budskap i

valgkampsammenheng. Rapporten var bygget på intervjuer med representanter fra alle de politiske partiene som er representert på Stortinget.

Våre funn tyder på at norske partier i hovedsak er varsomme i sin bruk av mikromålretting av politiske budskap. Dette kan sees i lys av flere viktige rammebetingelser som partiene må forholde seg til.

Norske partier har relativt beskjedne valgkampbudsjetter, noe som begrenser muligheten til å kjøpe inn tjenester for utstrakt mikromålretting av politiske budskap. Likevel, målrettingsteknologi blir kontinuerlig billigere og mer brukervennlig, og det er derfor ikke sikkert at partienes økonomiske situasjon vil være en like naturlig begrensning i årene som kommer.

Alle partiene bruker Facebook for å annonsere politiske budskap. I intervjuene kom det fram at partiene målretter budskap på Facebook basert på data om geografi, demografi, interesser og atferd. Partiene avstår imidlertid fra å laste opp egne data i Facebooks annonseringsløsninger. Husbesøk blir også i økende grad effektivisert ved bruk av dataanalyse. Teknologien som tas i bruk ved husbesøk deler opp befolkningen i målgrupper og er ofte koblet sammen med kartløsninger.

Våre funn viste at det norske partier gjør, er et godt stykke unna praksisen som ble avslørt i forbindelse med Cambridge Analytica. Det finnes likevel flere risikomomenter. Ingen av partiene har nedskrevne retningslinjer for bruk av persondata i valgkamp. Dette gjør dem sårbare for utglidning mot mer invaderende målrettingsmetoder, spesielt ved nyansettelser eller når de kjøper inn tjenester fra nye aktører. Datatilsynet foreslår derfor at partiene lager nedskrevne kjøperegler for bruk av digital målretting. På bakgrunn av dette, formulerte vi flere råd til de politiske partiene om forsvarlig bruk av digital målrettingsteknologi.

Rapporten ble lansert på Kulturhuset i Oslo den 20. juni. Vi presenterte også funnene fra rapporten under Arendalsuka på et arrangement vi organiserte sammen med Civita. Vi vil i tiden fremover følge utviklingen og bruken av målrettingsteknologi frem mot stortingsvalget i 2021.

Personopplysninger på internett

I løpet av 2019 har vi registrert 22 nye saker som gjelder avindeksering av søketreff på Google eller andre søkemotorer. Ti av disse sakene var behandlet ferdig ved inngangen til 2020. I disse sakene må Datatilsynets saksbehandlere ofte gjøre grundige og komplekse vurderinger, hvor hensynet til yttringsfrihet veies opp mot individets rett til personvern og privatliv. I seks av sakene ble de aktuelle søketreffene avindeksert, mens kravene om avindeksering ble avslått i fire av sakene.

Mimes Brønn

I en annen sak hadde de ansatte i Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap klaget på at informasjon om alle de ansattes navn, fødselsår, stillingskoder og lønn var publisert på nettsiden mimesbrønn.no («Mimes brønn»). Vi kom til at disse opplysningene måtte slettes, ettersom det ikke var hjemmel i personopplysningsloven for å offentliggjøre disse opplysningene på en slik måte.

Vi vurderte også forholdet til yttringsfriheten. Personopplysningsloven § 3 gjør unntak fra flere sentrale regler i personvernforordningen dersom personopplysninger utelukkende behandles for journalistiske formål. Vi kom til at dette unntaket ikke gjorde seg gjeldende i denne saken, og henviste blant annet til EU-domstolens avgjørelse i sak C-73/07 (Satakunnan).

Legelisten

I januar i meldingsåret fattet Personvernemnda vedtak i saken om legelisten.no («Legelisten»). Saken gjaldt behandling av personopplysninger om helsepersonell på nettstedet legelisten.no, og nemnda kom til at Legelistens publisering av vurderinger av helsepersonell ikke er omfattet av

journalistunntaket i personopplysningsloven § 3. Det sentrale spørsmålet var hvorvidt Legelisten har behandlingsgrunnlag for å samle inn og publisere vurderinger av helsepersonell uten at helsepersonellet gis en generell reservasjonsadgang. Nemnda konkluderte – under dissens – med at Legelisten.no har behandlingsgrunnlag i personvernforordningen art. 6(1) f for å samle inn og publisere subjektive brukervurderinger av helsepersonell på nettstedet uten at helsepersonell gis en generell reservasjonsadgang. Legeforeningen gikk til søksmål for å få omgjort nemndas vedtak, og saken er fremdeles ikke rettskraftig avgjort når dette skrives.

Høringsuttalelse om ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver

I vår høringsuttalelse om ny arkivlov (NOU 2019:9 «Fra kalveskinn til datasjø») støttet vi utvalgets forslag om en tydelig lovregulering fremfor vide forskriftsfullmakter. Lovforslaget må da gjenspeile de grunnleggende prinsippene i personvernforordningen og de øvrige skrankene for behandling av personopplysninger. Vi påpekte for øvrig at forslaget til ny arkivlov fremsto som prematurt, og at det er nødvendig med ytterligere utredninger før en lovproposisjon kan legges frem for Stortinget.

Personvernombudsordningen

Ordningen med personvernombud har eksistert i Norge siden 2001. Med den nye personvernlovgivningen er innholdet i personvernombudsrollen blitt betydelig styrket. Ordningen ble samtidig gjort obligatorisk for de aller fleste statlige og kommunale virksomheter, og for en rekke private virksomheter og organisasjoner.

Ved utgangen av 2019 var det registrert 1 267 personvernombud som representerte 1 852 virksomheter.

Gjennomførte aktiviteter

Datatilsynet tilbyr ikke lenger kurs eller annen opplæring for personvernombud i egen regi. Vi samarbeider imidlertid med ulike utdanningsaktører for å sikre at personvernombudene fortsatt har et godt utdanningstilbud om personvernlovgivningen.

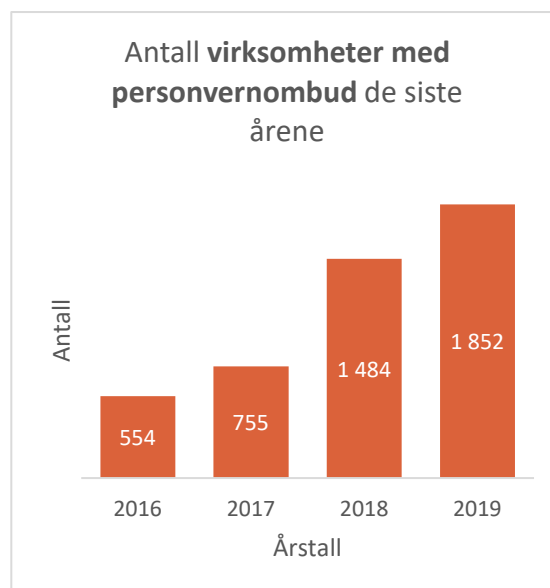
Blant andre har BI, Høgskolen i Innlandet og Oslo Met bygget opp egne deltidsstudier som gir studiekompetanse. Datatilsynet deltar med foredrag om enkeltemner på disse studiene. Også andre aktører tilbyr ulike kurs og seminarer rettet mot personvernombudene, hvor vi så langt mulig stiller opp.

Det er videre blitt etablert flere ulike nettverksforum for ombudene, gjerne sektorbaserte, eller som regionale nettverk. Vi har prioritert å delta på samlinger i regi av slike nettverksgrupper. I samarbeid med Foreningen Kommunal Informasjonssikkerhet (KiNS) var vi initiativtakere til et dagsseminar for kommunale og fylkeskommunale personvernombud. Tilsvarende arrangerte vi et halvdagsseminar for personvernombudene innen helsesektoren. Det gjorde vi i samarbeid med Direktoratet for e-helse i forbindelse med deres årlige Normkonferanse.

Enkelte nettverk av personvernombud innen kommunal sektor samarbeider dessuten om å arrangere kompetansehevende tiltak overfor ledere og saksbehandlere innen sine respektive kommuner og fylkeskommuner. Dette er initiativ som vi i Datatilsynet stiller oss svært positive til, og som vi deltar på langt vi har ressurser.

Ressursbruk

Om vi ser bort fra foredragsvirksomheten, anslår vi at vi i meldingsåret har brukt omlag 0,2 årsverk på å jobbe spesifikt opp mot personvernombudsordningen. Dette er mer enn en halvering av ressursbruken fra året før og skyldes hovedsakelig at den tekniske registreringsløsningen for oppretting og endring av personvernombud er godt etablert og velfungerende.

7. Kommunikasjon og veiledning

Personvernlovgivningen legger i stor grad ansvaret på den enkelte når det gjelder å ivareta eget personvern. Samtidig har virksomheter som behandler personopplysninger plikt til å etterleve lovgivningen på området. Dette gjelder både offentlige etater, private organisasjoner og næringsdrivende. Fordi disse gruppene har så forskjellige behov, stiller det store krav til hvordan vi jobber med kommunikasjon i Datatilsynet.

Datatilsynet har som strategisk satsing at vi skal bidra til økt kunnskap om og interesse for personvern. Vi skal også jobbe for at andre aktører tar personvernhensyn. Vi skal sette borgeren i stand til å ta vare på sitt eget personvern, og vi skal ha stor synlighet i personverndebatten. I 2019 har vi fortsatt arbeidet med å lage god veiledning til de nye personvernreglene. Her har kommunikasjon som virkemiddel selvsagt vært svært viktig.

Kommunikasjonsarbeidet er basert på statens kommunikasjonspolitikk og gjeldende regelverk, slik som offentlighetsloven og forvaltningsloven. Videre heter det i instruksen fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet at vi skal ha en aktiv holdning til kommunikasjon, både internt og eksternt. Det er viktig at vi fanger opp signaler som angår Datatilsynet, og at vi bruker dette aktivt i kommunikasjonsarbeidet. Kommunikasjon skjer i første rekke gjennom nettstedet vårt, direkte veiledning overfor publikum, aktiv mediekontakt og gjennom en utstrakt foredragsvirksomhet.

I 2019 ble dessuten veiledningstjenesten en egen ressursenhet i kommunikasjonsavdelingen. På denne måten er vi godt rustet til å fange opp behovet fra publikum, og koble ulike tiltak tett opp mot kommunikasjon i ulike kanaler.

Formidling gjennom egne kanaler

Nettstedet www.datatilsynet.no

Hjemmesiden er vårt viktigste verktøy for kommunikasjon med våre målgrupper, og vi legger stor vekt på at innholdet skal være relevant og enkelt tilgjengelig for våre brukere. Vi lanserte oppdaterte nettsider i august 2019, der funksjonalitet og design var optimalisert etter vårt forarbeid med brukerbehov og analyser som ble lagt året før. Nettsidene har fått bedre strukturert innhold og nye løsninger som har som mål å gjøre brukerne mer selvhjulpne. Et selvstendig mål er å redusere antall henvendelser til vår veiledningstjeneste, noe vi tror vi har lykkes med. Effekten vil vi imidlertid først kunne si noe konkret om over tid.

I kommende periode satses det enda sterkere på veiledning ut til publikum, både til virksomheter og enkeltborgere. Vi skal satse ytterligere på nettbasert veiledning. I 2019 har vi jobbet med å legge til rette for at vi kan åpne opp for chat-tjenester via våre nettsider. Vi har vært på besøk hos Arbeidsdirektoratet i Bodø for å lære av deres måter å gi veiledning via en-til-en-chat, og redet grunnen for ulike verktøy som kan tas i bruk. Planen er å sette opp en pilot i løpet av 2020.

Vi har i 2019 styrket veiledningstjenesten med flere studenter som fortløpende lager aktuelle nettsaker der vi ser at skoen trykker. Arbeidet med elektronisk klageskjema er også høyt prioritert, og skal implementeres via nettstedet.

Vi jobber også med å implementere video-strømming og opptak av egne arrangementer og andre hendelser som kan ha større interesse enn for de som er til stede fysisk. Målet er å nå ut til flest mulig i hele landet. Vår erfaring er at mange virksomheter og enkeltpersoner følger med på våre arrangementer når vi direktesender, og vi ønsker å gjøre dette tilgjengelig fra egen nettside.

Veiledning

Vi produserer, oversetter og publiserer veiledere til sentrale deler av det nye regelverket for å kunne hjelpe virksomhetene med å tilpasse seg suksessivt. God veiledning er avgjørende for virksomheter som skal følge opp plikter de har etter personvernregelverket.

I løpet av meldingsåret ble det blant annet publisert oppdatert veiledning om overvåking og kontroll i arbeidslivet. Formålet er å gi virksomheter en enkel oppskrift på hvordan man kan finne frem i regelverket og gjennomføre gode prosesser. Vi lagde også veiledning om hvordan databehandleravtaler skal sikre at personopplysninger blir behandlet i samsvar med regelverket og som setter en klar ramme for hvordan databehandleren kan behandle opplysninger. Dette gir en praktisk innføring i når man må inngå en databehandleravtale og kravene til innholdet i en slik avtale.

Utvikling og besøk

Antall besøk på Datilsynet.no har økt kraftig de siste årene, med en prosentvis økning de siste tre årene på 48 prosent. Siden 2018 har det imidlertid vært en liten nedgang i besøk, noe som kan tyde på at informasjonsbehovet ikke har vært like intenst som i forordningsåret 2018. Det er likevel bare en liten nedgang, og vi vet at det fortsatt er et stort informasjonsbehov blant publikum. Antall sidevisninger har hatt en økning i samme periode, samtidig som vi har hatt en nedgang i antall sider på nettstedet. Nedgang i antall sider kommer av at vi har jobbet med å strukturere innholdet bedre og samle relevant informasjon på en mer effektiv måte.

Noen nøkkeltall fra nettstatistikken på datatilsynet.no:

	2016	2017	2018	2019
Antall sider på nettstedet	2 320	1 617	635	908
Antall besøk til nettstedet	202 000	695 222	1 067 349	1 029 492
Antall sidevisninger	598 000	2 355 033	3 656 577	3 105 612
Antall sidevisninger per besøk	3,5	4	3,9	3,02
Gjennomsnittlig besøksvarighet	3 min 52 sek	4 min 8 sek	4 min 11 sek	2 min 49 sek
Antall søk i søkemotoren på datatilsynet.no	43 000	75 789	161 851	Ikke tilgj.
Andel besøk fra mobile enheter	24 prosent	21 prosent	Ikke tilgj.	34,8 prosent*

* Statistikken inkluderer bare perioden 1.1.2019-1.8.2019.

Statistikk og informasjonskapsler (cookies)

For å ha god innsikt og målrettet arbeid er vi avhengige av gode statistikkverktøy på nettsiden. I 2018 anskaffet vi derfor SiteImprove Analytics for å sikre oss et mer stabilt og grundig datamateriale til vårt fremtidige arbeid. Dette verktøyet bestemte vi oss likevel for å stenge ned i tilknytning til lansering av de oppdaterte nettsidene i august 2019. Etter en nøye vurdering valgte vi å prioritere en nettside som var oppdatert i forhold til nytt regelverk og endringene i cookies-retningslinjene fra det europeiske Personvernrådet. Vi innførte også et cookie-banner med ulike tillatelser på nettsiden. Vi mangler dessuten statistikk på interne søk for hele 2019 siden denne ble slått av ved lansering av nye sider, og all tidligere historikk ble slettet. Vi vil få en annen, cookie-fri måte å hente ut anonym statistikk på fra serverne våre implementert fra nyåret 2020.

NKOM, norsk fagmyndighet på dette feltet, vurderer nå endringer i tolkningen av det norske regelverket.

Personvernblogg, sosiale medier og debattinnlegg

Personvernbloggen.no fungerer etter intensjonen. Den er et rom hvor vi kan reise andre problemstillinger enn vi kan på den ordinære nettsiden, og der vi i større grad kan benytte ombudsrollen vår. Der publiserer vi også kronikker som vi har hatt på trykk i aviser og tidsskrifter.

Vi følger med på omtale av Datatilsynet og personvern på Twitter, og vi besvarer de fleste spørsmål og kommentarer som kommer via denne kanalen.

Vi vurderer også tilstedeværelse i andre SOME-kanaler, og startet opp en risikovurdering av vår eventuelle tilstedeværelse på Facebook. Vi er den første datatilsynsmyndigheten i Europa som gjør en slik grundig vurdering etter personvernforordningen. Vurderingen ferdigstilles våren 2020, og med bakgrunn i denne vil ta stilling til om vi åpner en konto for Datatilsynet eller ikke. Vi tror at dette arbeidet vil være en god pekepinn for våre søsterorganisasjoner, og vi regner også med at vår konklusjon vil være av stor interesse for andre aktører og offentligheten.

I 2019 startet vi opp et podcast-prosjekt. Planen er å lansere vår egen podcast, Personvernpodden, i løpet av våren 2020. På denne måten når vi ut i flere og nye kanaler. Målet er å øke bevisstheten og refleksjoner om personvern hos et større publikum.

Oversikt over noen sentrale tall:

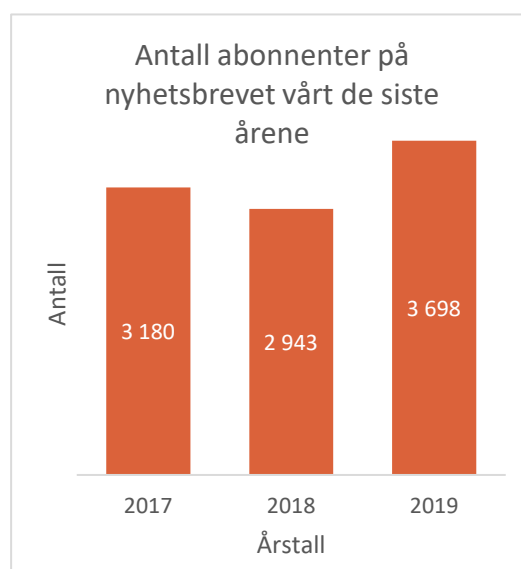
	2016	2017	2018	2019
Innlegg på Personvernbloggen	30	17	26	14
Twitterfølgere – Datatilsynet konto	15 000	15 900	16 496	17 398
Twitterfølgere – direktør Bjørn Erik Thons konto*	-	-	6 204	6 527

*Denne har vi ikke rapportert på før 2018

Nyhetsbrev

Ved utgangen av 2019 var det 3 698 som abonnerte på nyhetsbrevet vårt, og vi opplever en jevn økning i antall abonnenter. Statistikken viser imidlertid en nedgang fra 2017 til 2018, noe som kommer av at vi måtte vi innhente nye samtykker fra alle mottakerne av nyhetsbrevet på grunn av det nye personvernregelverket.

Vi sender i snitt ut to nyhetsbrev i måneden, avhengig av om vi har saker å formidle. Av personvernhensyn har vi ikke noen spesifikk statistikk på antall klikk, men kan generelt si at vi har en høy åpningsrate i våre nyhetsbrev.

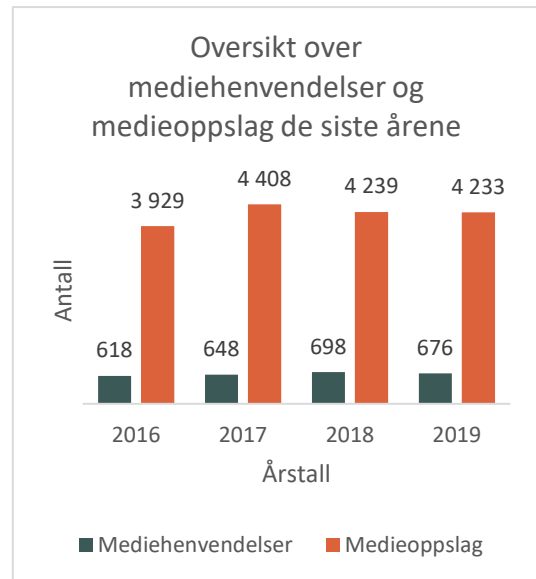

Mediekontakt

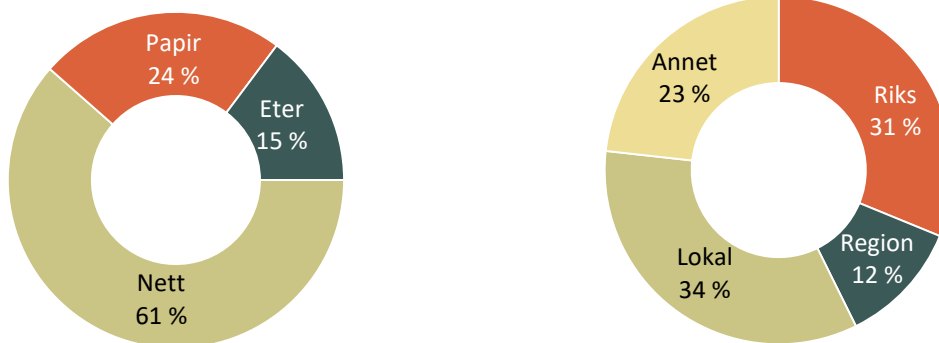
Vi vurderer mediene som en svært viktig kanal for å få frem budskapene våre, og det er jevn pågang og interesse fra disse. Vi legger stor vekt på å ha et profesjonelt forhold til pressen. Dette innebærer at vi skal ha god tilgjengelighet og et høyt servicenivå overfor journalistene. Dette mener vi å ha lykkes godt med også i 2019.

Vi noterer ned hver gang vi kontaktes av journalister i en ny sak, og i løpet av året har vi registrert 676 besvarte mediehenveler til kommunikasjonsavdelingen. Det er imidlertid mange henvendelser som generer flere oppslag i ulike medier, og i mange mediasaker er vi omtalt uten å være kontaktet.

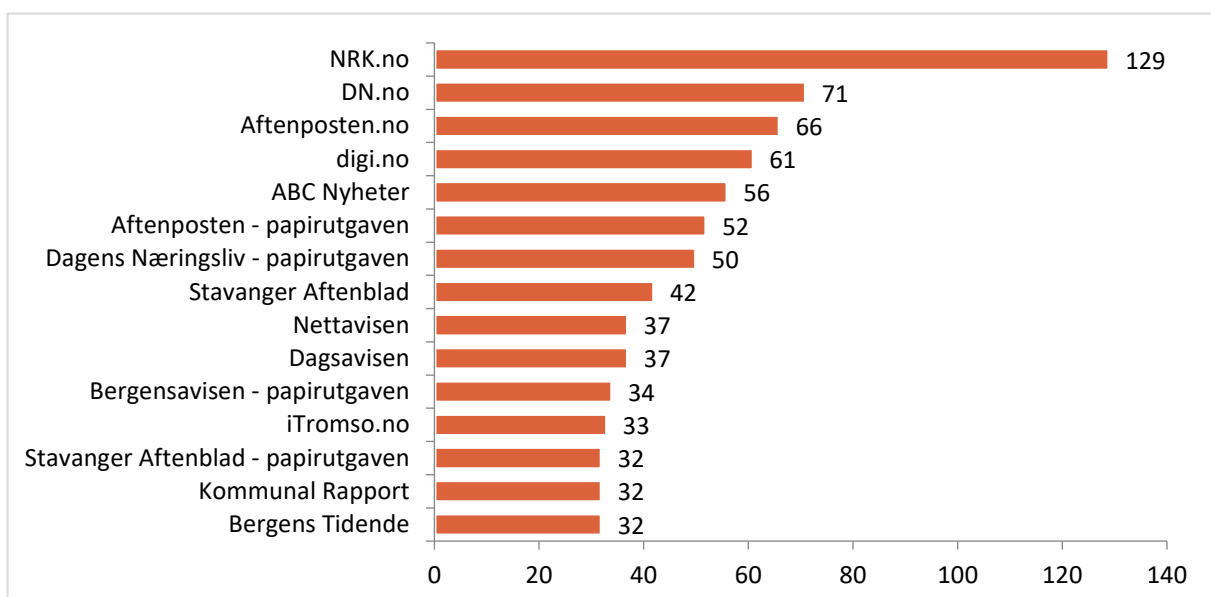
Medieovervåkingstjenesten Infomedia har registrert til sammen 4 233 oppslag i medier der Datatilsynet er omtalt i løpet av året.

Det er en ganske jevn fordeling av saker der Datatilsynet er omtalt i riksmidia, lokalmedia og annet (som her vil si nettsteder som ikke er definert som ordinær dagspresse, for eksempel fagtidsskrifter, nettmagasin, organisasjoner, nyhetsbyrå eller andre virksomheter):

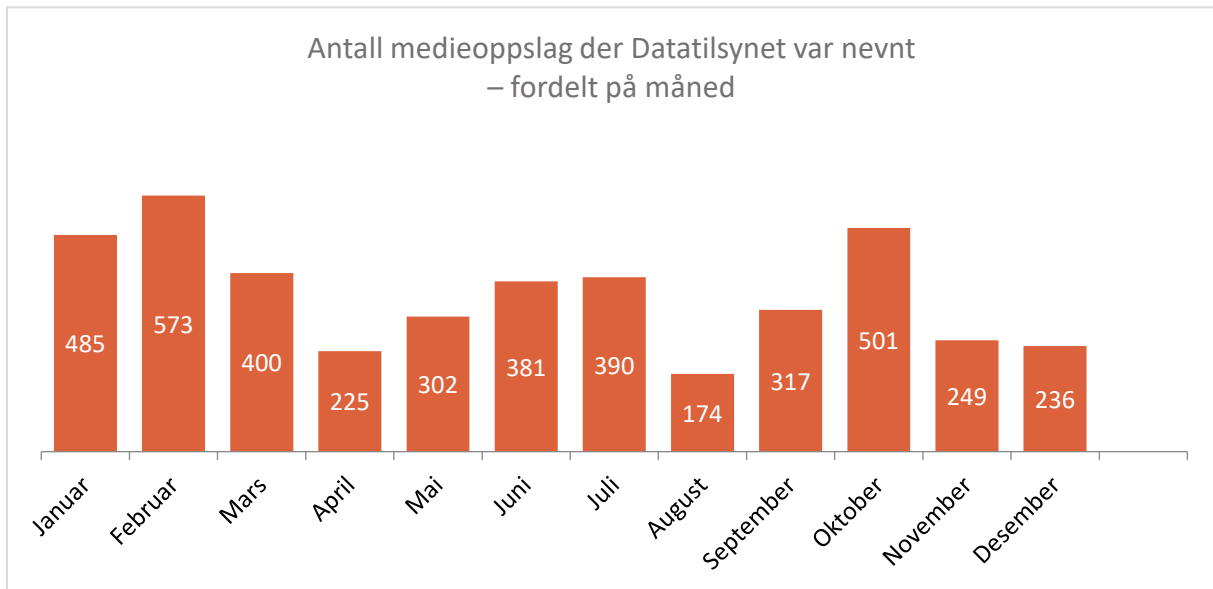

Når vi ser på et kodet utvalg av oppslagene, fordeler de seg på følgende kilder:

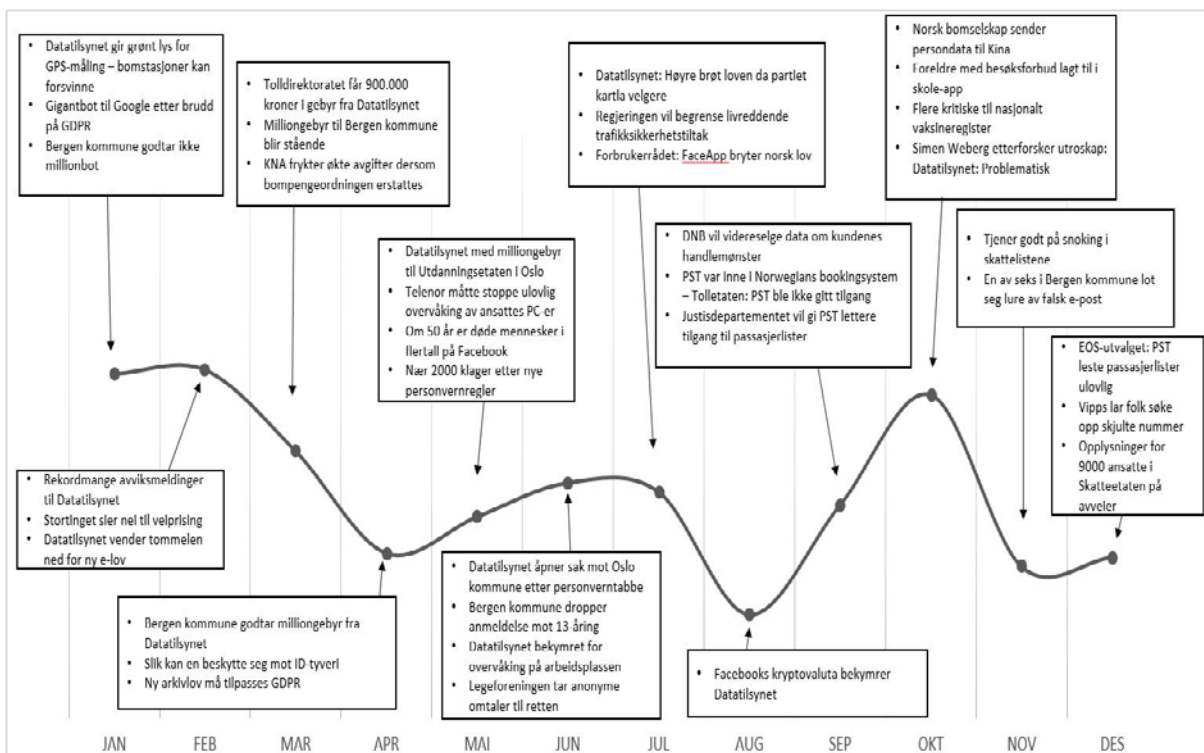

Det er et relativt jevnt trykk i mediene hele året. Som oversiktene viser, har blant annet de store gebyrsakene knyttet til informasjonssikkerhet i Oslo og Bergen kommune preget nyhetsbildet gjennom året. Avviksmeldinger som meldes inn til tilsynet er også en gjenganger – enten som oppslag om enkeltsaker eller bruk av tall i generelle oppslag. Datatilsynets nei til ny lov om Etterretningstjenesten, skapte også mange oppslag og bred debatt.

Oversikten viser fordelingen av medieoppslag gjennom 2019:

En skjematisk oversikt over noen av de mediasakene som fikk mest omtale:

Foredragsvirksomheten

Foredrag er en viktig del av vår utadrettede kommunikasjonsvirksomhet. De gir oss muligheten til å øke kjennskapen til rettigheter og plikter, og til å skape økt forståelse for betydningen av personvern. Samtidig viser vi synlighet og tilgjengelighet for virksomheter, interesseorganisasjoner og publikum. Eksterne forespørsler vurderes ut fra noen faste kriterier slik som antall deltagere, om temaet er relevant for våre satsningsområder, og selvfølgelig kapasitet.

Egne arrangement

Direkte dialog med ulike målgrupper har vært avgjørende i arbeidet med implementeringen av personvernforordningen, særlig blant små og store virksomheter. Stand på konferanser i privat og offentlig sektor har vært prioritert, blant annet Expo Stavanger, Trondheim og Oslo, i tillegg har vi deltatt som medarrangør på større konferanser om teknologi og samfunn slik som KiNS, Sikkerhetskonferansen, Nokios og Normkonferansen.

Personverndagen

Tradisjonen tro markerte Datatilsynet den internasjonale personverndagen i januar med et personvernseminar i samarbeid med Teknologirådet. 2018 var et merkeår for personvernet: Den nye europeiske personvernlovgivningen (GDPR) trådte i kraft, og satte individenes rettigheter i førersetet. Samtidig ga granskningene av Cambridge Analytica og russisk innblanding i det amerikanske presidentvalget oss et unikt innblikk i hvordan persondata brukes til politisk påvirkning.

På seminaret så vi derfor på status for personvernet et halvt år etter at vi fikk det nye regelverket. Hva har det betydd og hvilke utfordringer ser vi? Teknologirådet diskuterte hvordan personvern og demokrati utfordres av ny teknologi, før arrangementet ble avsluttet med en paneldebatt.

Safer Internet Day – «Skal – skal ikke... Aldersgrenser og barn på sosiale medier»

I februar markerte vi den årlige internasjonale Safer Internet Day med et halvdagsseminar sammen med Utdanningsdirektoratet og Medietilsynet. Denne gangen var tema aldersgrenser og barn på sosiale medier. På seminaret prøvde vi å synliggjøre utfordringene knyttet til aldersgrensene som følger av personvernforordningen, samt å gi tips og råd til foreldre.

Av deltakerne i programmet var blant annet barneombud Inga Bejer Engh, skuespiller Ane Dahl Torp og vår egen direktør Bjørn Erik Thon. Den nyeste filmen vi har produsert i Dubestemmer-prosjektet, ble også lansert. Den tar opp nettopp dette med aldersgrenser i sosiale medier. Arrangementet var fulltegnet og kunne også følges på strømming.

Konkurransen om innebygd personvern i praksis

Innebygd personvern er en plikt for alle virksomheter som behandler personopplysninger. Det er et politisk ønske at dette prinsippet brukes både i statlig og offentlig forvaltning. Det vil styrke den enkeltes personvern og rettigheter, samt sikre personopplysningene bedre.

For å løfte frem eksempler på hvordan dette kan og bør jobbes med rent praktisk, har vi de siste årene utlyst en konkurranse. Alle med en løsning, et system, en applikasjon eller programvare som er utviklet i tråd med prinsippene om innebygd personvern, har vært oppfordret til å sende inn sine bidrag. Nytt av året var at det også ble delt ut en studentpris.

Av bidragene vi fikk inn i 2018, ble så tre finalister plukket ut av en jury til å presentere sine bidrag på et arrangement i mars 2019. Der ble også vinneren utropt.

- Vinner av hovedprisen var Microdata.no – en tjeneste som fjerner personvernrisikoen ved forskning på mikrodata, samtidig som forskerne får raskere og langt rimeligere tilgang til dataene. Microdata.no er utviklet av Norsk senter for forskningsdata (NSD) og Statistisk sentralbyrå (SSB).
- Andreprisen gikk til No Isolation som har utviklet kommunikasjonsroboten AV1, der innebygd personvern legger grunnlaget for løsningen og designet. Den er laget for barn og unge med langtidssykdom, og er tatt i bruk i klasserom rundt om i hele Europa.
- Studentprisen gikk til fem studenter fra Senter for Rettsinformatikk ved Universitetet i Oslo. De hadde tatt utgangspunkt i vinnerbidraget fra 2017, Kjernejournal, og uttalelser juryen ga om forbedringer. De kom så med gode, konkrete og beskrivende forslag til hvordan forbedringene kan implementeres i Kjernejournal.

Det er utlyst en tilsvarende konkurranse for 2019, og vinneren vil kåres i mars 2020.

Arendalsuka

Arendalsuka skal være en årlig nasjonal arena hvor aktører innenfor politikk, samfunns- og næringsliv møter hverandre og andre, for debatt og utforming av politikk for nåtid og framtid. Personvern berører så å si alle sektorer og områder i samfunnet vårt. Politikerers holdning til, forståelse for og i hvilken grad de tar hensyn til personvern, er svært viktig. Dette gjenspeiles blant annet i lovforslag, vurdering av kontrolltiltak i samfunnet og i om politikerne er i stand til å finne riktig balanse mellom sikkerhet, brukervennlighet, innovasjon og personvern. Arendalsuka er derfor en viktig arena for Datatilsynet å være synlig på for å best mulig kunne bidra til at personvern står høyt på agendaen når politikk utformes.

I meldingsåret hadde vi derfor flere arrangementer der vi inviterte politikere og fagfolk til debatt om en rekke tema:

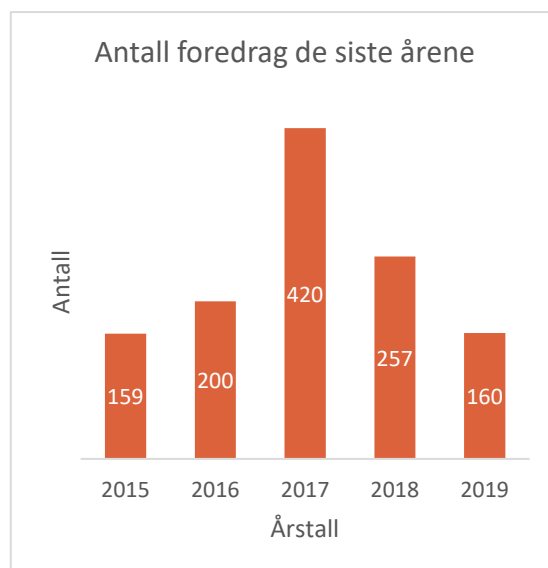
- «Kunstig intelligens og personvern: Hvordan styre algoritmene i riktig retning?» (sammen med Tekna)
- «Fremtidens digitale borgere: Tar vi ansvar for å ivareta dem og personopplysningene deres godt nok?»
- «Arendal Analytica: Digital målretting i politisk valgkamp?» (sammen med Civita)
- «PlattformNorge: Datakappløp i helsesektoren – hva slags utfordringer har det for personvernet?»

I tillegg deltok vi på tre andre arrangementer, blant annet i en debatt om forslaget til ny lov om Etterretningstjenesten.

Vi var jevnt over fornøyde med oppmøtet og fikk gode tilbakemeldinger.

Eksterne foredrag

I 2019 holdt vi 160 foredrag på kurs, konferanser og seminarer i regi av andre aktører som ønsket vår deltakelse. Vi er dermed tilbake på et tilsvarende antall som før personvernforordningen ble vedtatt i EU. Dette er innenfor det som har vært vårt normale aktivitetsnivå for foredragsvirksomheten i årene før personvernforordningen.

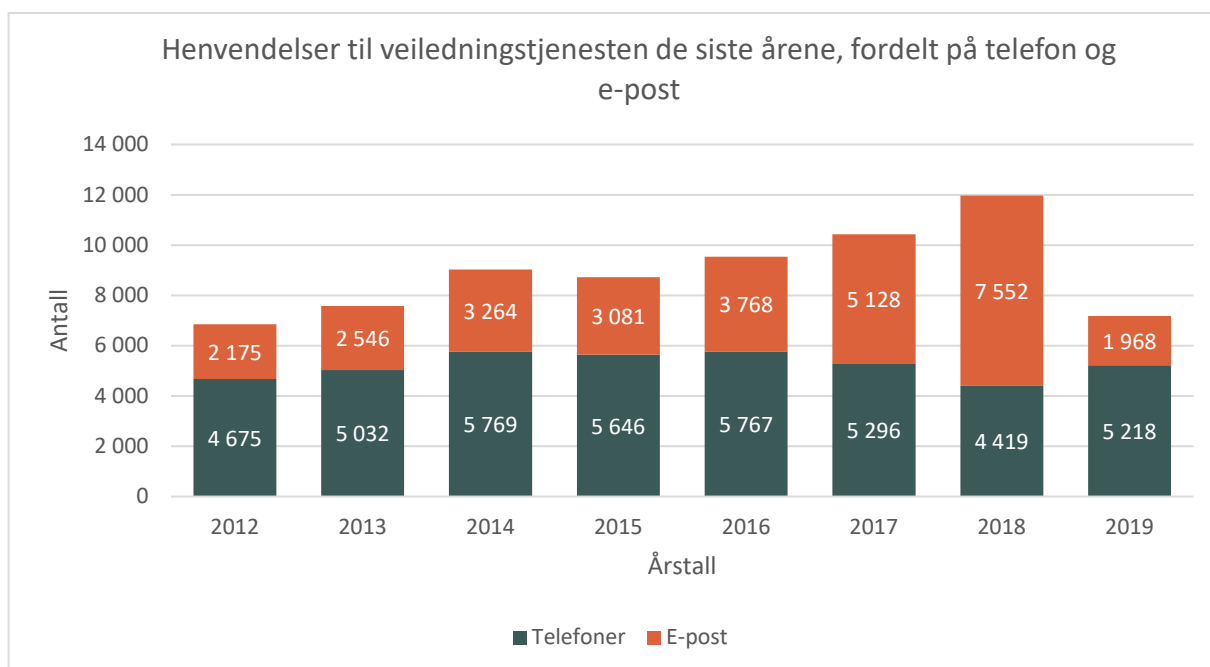
Vi har også i dette meldingsåret konsentrert innsatsen mot større konferanser og seminarer regi av bransjeorganisasjoner. Ikke minst har vi også prioritert å stille opp på ulike nettverksmøter for personvernombudene.

Vi takket nei til et betydelig antall forespørsler om foredrag som enten ikke oppfylte våre prioriteringskriterier, eller hvor vi rett og slett ikke hadde tilgjengelige medarbeidere på det ønskede tidspunktet.

Veiledningstjenesten

Datatilsynets veiledningstjeneste er et tilbud for virksomheter og publikum som har spørsmål som ikke krever ordinær saksbehandling om behandling av personopplysninger. Et viktig mål med tjenesten er å gjøre enkeltpersoner i stand til å ivareta egne interesser i saker som gjelder personvern og å bistå virksomheter i å følge pliktene i personvernlovgivningen. Det er et stort spenn i kompleksiteten i spørsmålene som er av både juridisk og teknisk karakter.

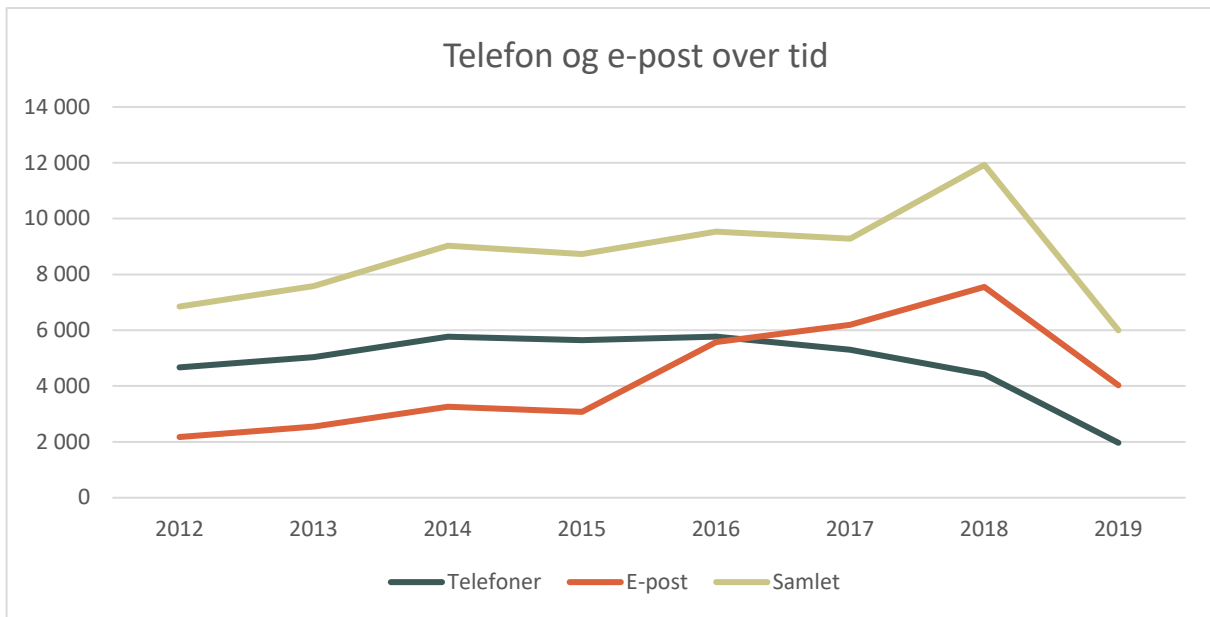
I løpet av 2019 har veiledningstjenesten registrert totalt 7 186 henvendelser.

Effektivisering av veiledningstjenesten – utvidet åpningstid og utfasing av e-post

Fra og med juni økte vi våre åpningstider på telefonveiledningen, samtidig som vi faset ut veiledning på e-post. Begrunnelsen var å gi et bedre og raskere tilbud til våre brukere. Vi har lenge opplevd en stor økning i antall e-poster, og det kunne ta opptil flere uker å få svar på noe som kunne vært besvart raskt via telefon. I tillegg satser vi på å bygge ut våre nettsider som den primære kilde for informasjon om rettigheter og plikter. Vi har ansatt seks studenter fra juss- og teknologistudier i ressursenheten for veiledning som ble en del av kommunikasjonsavdelingen etter omorganiseringen. Studentene bidrar, foruten telefonveiledning, med å skrive tekster til nettsidene. I tillegg til studentene bidrar jurister og teknologer fra fagseksjonene i den daglige veiledningen på telefon.

Av de 7 186 henvendelser veiledningstjenesten registrerte i 2019, består 1 968 av e-poster (registrert frem til juni) og 5 218 telefoner. Henvendelser per e-post er betraktelig redusert etter at vi faset ut denne tjenesten og økte åpningstid for telefonveiledningen, mens antall telefonhenvendelser har økt noe.

Vi opplever at veiledningstjenesten vår har blitt mer effektiv ved å satse på telefonveiledning. Publikum får raskere svar, og dialogen i veiledningssituasjonen gjør at komplekse problemstillinger blir løst underveis i samtalen. Det hoper seg ikke opp med e-poster i saksbehandlingssystemet, og studenter og saksbehandlere frigjør med tid til ordinær saksbehandling og arbeid med nettsider.

Det er stor variasjon i kompleksiteten i henvendelsene vi får. Noen besvares på få minutter mens flere av henvendelsene er omfattende og kompliserte. I gjennomsnitt brukes det rundt ni minutter på en samtale, mens gjennomsnittlig ventetid er rundt fire minutter. Et mål for kommende år er å få ned ventetiden i telefonkø.

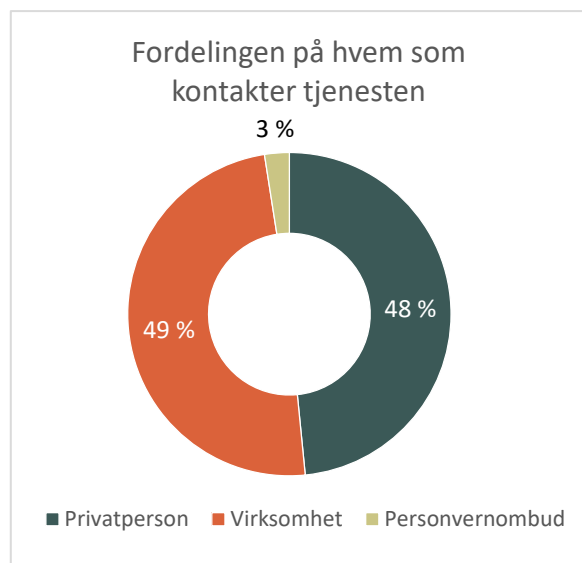
Veiledningstjenesten er til enhver tid er bemannet med tre til fire personer, og vi opplever at etterspørselen fra publikum er stor.

Vi fører statistikk over henvendelsene som går direkte til veiledningstjenesten. Vi registrerer hva henvendelsene handler om, og hvem henvendelsene kommer fra. I tillegg registrerer vi om henvendelsene dreier seg om arbeidsliv. Dette gjør vi for å få bedre oversikt over hva publikum lurere på slik at vi kan tilpasse veiledningen på nettsiden vår og bygge kompetanse på aktuell tematikk.

Hvem kontakter oss?

Statistikken viser at 49 prosent av de som tar kontakt med denne tjenesten er representanter for virksomheter, mens 48 prosent er privatpersoner. Det nye regelverket begynner å bli godt implementert i flere virksomheter, men mange arbeider fortsatt med å etterleve i praksis. Som følge av overgangen til det nye regelverket, har det også tiltrådt flere personvernombud i norske virksomheter.

Personvernombudene står for tre prosent av henvendelsene. Dette antallet er i realiteten høyere, siden vi bare har registrert henvendelser fra personvernombud siden april 2019.

Hva handler henvendelsene om?

Nedenfor følger en kort oppsummering av de mest sentrale kategoriene for hva veiledningstjenesten får spørsmål om. Merk at tallene ikke vil være fullstendig dekkende, ettersom flere av henvendelsene vil kunne plasseres i ulike kategorier.

Register

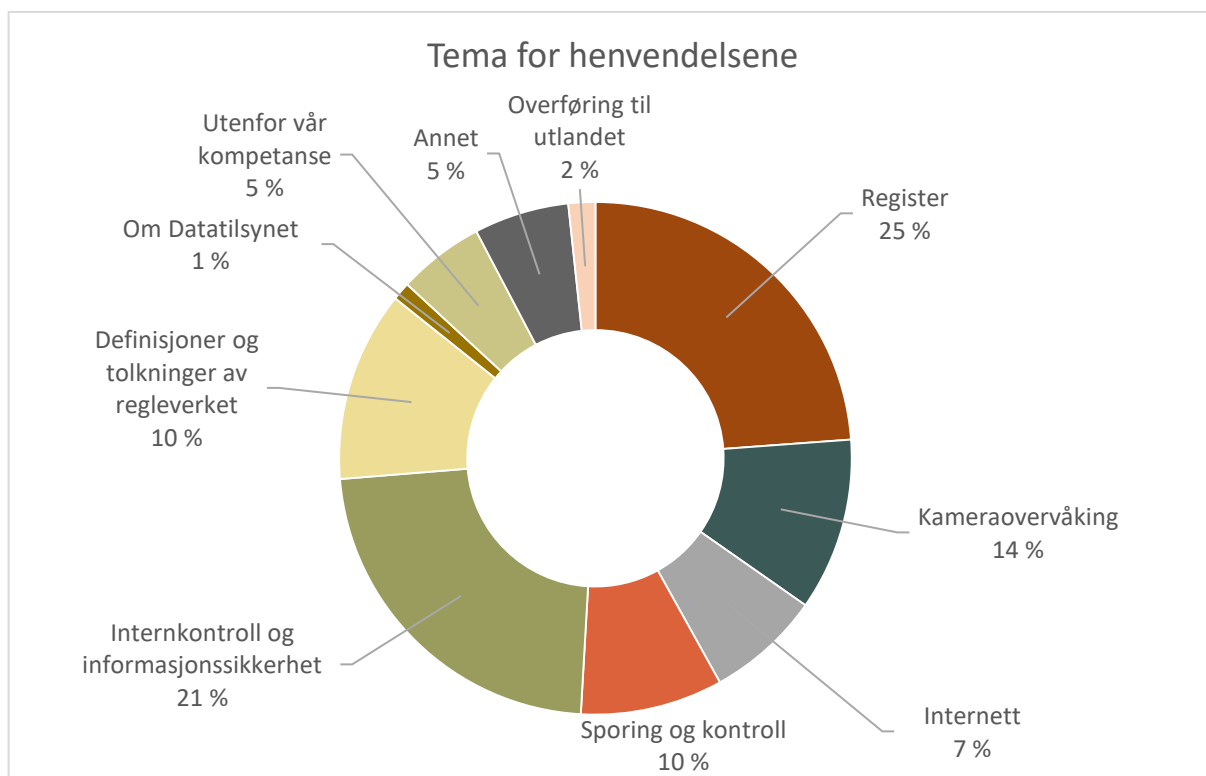
Én av fire henvendelser til veiledningstjenesten handlet om registre. Det dreier seg blant annet om hva som kan registreres, når og hvordan man kan kreve å få slettet informasjon, samt rettigheter knyttet til innsyn i egne personopplysninger. Blant privatpersoner som ringer til veiledningstjenesten gjelder klart de fleste henvendelsene bruk av personopplysninger i ulike registre.

40 prosent av henvendelsene innenfor denne kategorien gjelder kunde- og medlemsregistre, 15 prosent av spørsmålene dreier seg om personalregistre, mens 17 prosent gjelder andre offentlige registre, slik som innenfor skole, skatt, politi og lignende. Vi får også en del spørsmål om journalopplysninger (helse, NAV, barnevern og lignende), og registrering i forbindelse med kredittopplysningsvirksomhet.

Internkontroll og informasjonssikkerhet

Internkontroll og sikkerhet var tema for 23 prosent av det totale antall henvendelser til veiledningstjenesten. 34 prosent av disse henvendelsene gjaldt informasjonssikkerhet, slik som risikovurderinger, kryptering og autentisering. Vi ser at antall henvendelser om dette har økt siden 2018.

Hvis vi ser bare på henvendelsene fra virksomheter, er internkontroll og informasjonssikkerhet det vi får flest spørsmål om. Vi har også mottatt mange spørsmål om avviksbehandling og databehandleravtaler. Dette henger nok sammen med at mange virksomheter fortsatt jobber med å sikre at deres systemer er forenelige med det nye personvernregelverket.

Kameraovervåking

Kameraovervåking er en gjenganger, og i 2019 handlet 14 prosent av henvendelsene til veiledningstjenesten om dette. Kameraovervåking av hjem og bolig står for en fjerdedel av disse henvendelsene.

Det er også mange arbeidstakere som tar kontakt fordi de føler seg urettmessig overvåket. Vi mottar dessuten en del spørsmål om kameraovervåking i borettslag/sameier, ved hytter og i private boliger.

Internett

Ulike henvendelser om internett sto for 7 prosent av henvendelsene. Dette er på lik linje med 2017 og 2018. Over halvparten av disse henvendelsene gjelder uønsket publisering av bilder, film, tekst og lignende på nett.

Sporing og kontroll

Denne kategorien utgjorde 10 prosent av henvendelsene, og hele 62 prosent av disse henvendelsene var relatert til arbeidslivet. De vanligste temaene for henvendelsene på dette området gjelder kontroll av e-post, hjemmeområde og telefon, mens 30 prosent av henvendelsene gjaldt sporings-teknologi slik som GPS, velferdsteknologi og flåtestyring.

Annet

Et betydelig antall av henvendelsene vi får lar seg ikke lett kategorisere og er derfor lagt til i samlekategorien «annet». Vi har blant annet mottatt et betydelig antall henvendelser som er utenfor Datatilsynets forvaltningsmandat, og som vi derfor i liten grad har muligheten til å veilede om.

Spesielt om spørsmål knyttet til arbeidsliv

Spørsmål knyttet til personvern i arbeidslivet har tradisjonelt sett utgjort en stor andel av henvendelsene til veiledningstjenesten. Det sjekkes derfor alltid om henvendelsen gjelder personvern i arbeidslivet i tillegg til kategori, da spørsmål innen arbeidslivet kan gjelde flere av kategoriene over.

Statistikken viser at hele 20 prosent av den totale andelen henvendelser dreide seg om arbeidsliv i meldingsåret. Mange av spørsmålene handler om kontroll og overvåking av ansatte. Det er spørsmål om kameraovervåking på arbeidsplassen, innsyn og sletting av ansattes e-post, samt adgangskontroll og logging av arbeidsinnsats. Vi får også spørsmål om bruk av GPS-sporing og annen sporing av ansatte.

Henvendelser fra personvernombud

Tre prosent av henvendelsene kommer fra personvernombud i offentlige og private virksomheter. Vi ser at denne gruppen ofte er ute etter veiledning om avviksbehandling.

Ressursbruk

Oppfølgingen av nytt personvernregelverk har vært den viktigste satsingen i 2019, og dette gjenspeiler også hva som har vært prioritert i kommunikasjonsvirksomheten. Kommunikasjonsavdelingen har vært sterkt til stede i arbeidet. Vi lanserte oppdaterte nettsider, der både design, funksjon og innholdsrevidering har vært prioritert. Nettsidene er utviklet med bakgrunn i brukerorienterte undersøkelser fra året før. Målet har vært at våre målgrupper finner informasjonen de er ute etter.

Det har også vært et stort medietrykk fra hele landet, med både riksmidier, lokalpresse og nisjemagasinert rettet mot både privat og offentlig sektor. Dette er kanaler vi aktivt har brukt for å kommunisere endringene med det nye regelverket, og er en aktivitet vi prioriterer høyt.

Kommunikasjonsavdelingen var ikke fullt bemannet på vårparten, noe som har gått på bekostning av andre kommunikasjonsoppgaver slik som intern kommunikasjon og rask nok flyt i digitaliseringsprosjektet. Vi ser imidlertid at vi fra og med høsten igjen fikk god flyt i arbeidet. Nettsider, podcastprosjekt og forarbeid til chat og strømming har også vært prioritert.

Det har vært riktig å prioritere nettsidene så høyt som vi har gjort. Interessen og behovet for informasjon både blant enkeltpersoner, virksomheter og medier er stort. Vi anslår at omlag 70 prosent av kommunikasjonsavdelingens ressurser har vært brukt i arbeid relatert til nettsider og kommunikasjon i nye kanaler. Mediehenvendelser tar også mye tid, og vi hatt store og tunge saker som til tider har krevd store ressurser. Eksempler på dette er overtredelsesgebyret til Bergen kommune, høringsprosessen med digitalt grenseforsvar og veiprisning.

I omorganiseringen som ble implementert i september, ble veiledningsenheten integrert i kommunikasjonsavdelingen. Vi ser at dette kommer til å gi en stor gevinst på sikt i å målrette og effektivere vårt kommunikasjonsarbeid i enda større grad. I det første halvåret har det imidlertid tatt tid å forankre gode rutiner for best mulig kommunikasjonsflyt og oppfølging. Det har for øvrig vært knyttet betydelige ressurser til denne tjenesten i løpet av året. Vi har til sammen seks studenter tilknyttet veiledningstjenesten. Alle Datatilsynets ansatte med juridisk, teknologisk eller samfunnsvitenskapelig utdanning deltar dessuten gjennom faste vaktordninger.

Selv om det nye regelverket kom i 2018, er det fortsatt mange veiledningshenvendelser og saker knyttet til dette. Veiledningen har også vært mer utfordrende sammenlignet med tidligere år. Omfanget av det nye regelverket er i seg selv omfattende, og problemstillingene kan være krevende.

Vi jobber med stadig effektivisering av veiledningsarbeidet. Vi har blant annet frigjort noe kapasitet i enheten ved utfasing av e-post. Vi ser at det er svært viktig å utarbeide gode veiledere på nettsidene våre. I økende grad har virksomheter og enkeltpersoner blitt henvist til eksisterende veiledningsmateriell, og det har blitt mindre en-til-en-veiledning. Vi har også aktivt tatt i bruk oversikten over hvilke offentlige og private virksomheter som har personvernombud, for så å henvise publikum videre til personvernombudene der det har vært mulig og hensiktsmessig.

Vurdering av måloppnåelse

Kommunikasjonsarbeidet bygger opp under Datatilsynets hovedstrategi for 2018-2020. I vårt arbeid med kommunikasjon og måloppnåelse har vi lagt vekt på målet om å arbeide for at virksomheter blir kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og etterlever regelverket. Vi har også jobbet med målet om å bidra til at individet i større grad kan ivareta sitt eget personvern. Nettsidene har vært et viktig virkemiddel i arbeidet med denne måloppnåelsen. Nettet er vår primære kommunikasjonskanal, og vi jobber kontinuerlig med at våre viktigste målgrupper enkelt finner den informasjonen de til enhver tid trenger. Antallet besøkende på våre nettsider, samt analysen av

mediebildet i 2019, viser at vi har lyktes i å nå ut både bredt og stort. Vi mener vi har lyktes godt ut i fra de ressursene vi har hatt til rådighet.

Veiledningstjenesten har vært viktig for å nå flere av Datatilsynets mål for 2019. Tjenesten er et lavterskeltilbud som brukes av et stor antall virksomheter og privatpersoner, og bidrar slik til at virksomheter blir mer kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og i større grad evner å etterleve regelverket. I tillegg bidrar tjenesten til at individet i større grad kan ivareta sitt eget personvern.

I kommende periode satses det sterkere på veiledning ut til publikum, og vi ansetter ytterligere tre studenter primo 2020. Vi skal satse enda mer på nettbasert veiledning, og vil teste chat som verktøy. I første omgang vil vi åpne for en-til-en chat på noen utvalgte områder.

I strategien er det også satt som mål at vi skal arbeide for en mer rettferdig maktbalanse mellom individet på den ene siden, og kommersielle aktører og det offentlige på den andre. Gjennom vårt arbeid med veiledning i kunnskap om og bevisstgjøring av regelverket, har vi arbeidet målrettet for å nå dette målet.

Vi har også jobbet med å realisere en annen uttalt målsetning, nemlig at Datatilsynet skal være et kompetent og fremtidsrettet tilsyn. Vi er opptatt av å utvikle og videreformidle all vår samlede kunnskap i digitale kanaler, slik som på nettstedet vårt og i nyhetsbrevet. Slik bidrar vi til bedre etterlevelse av regelverket.

Vi mener derfor vi har nådd de nevnte målene.

8. Nasjonale samarbeidsrelasjoner

Datatilsynet har utstrakt kontakt med andre aktører. Nedenfor følger en oversikt over vår mest sentrale deltakelse i nasjonale fora.

I tillegg til disse kommer det et stort antall kontaktmøter med ulike aktører og samarbeid av mer kortvarig art. Vi har også avtaler om faglig samarbeid med flere sentrale statlige virksomheter.

Aktørforum e-signatur

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) samler aktørene innen e-signaturområdet til aktørforum. Hovedtema er EU-kommisjonens forslag til forordning om blant annet e-ID og e-signatur. Aktørforumet skal systematisere kontakten mellom aktørene, og Datatilsynet har fulgt opp arbeidet i forumet.

Direktoratet for e-helse

Det har vært jevnlige møter mellom Datatilsynet og direktoratet i 2019, både på direktørnivå og på saksbehandlernivå. Nye løsninger presenteres og drøftes løpende med Datatilsynet.

Helsedataprogrammet ligger også under ansvarsområdet til Direktoratet for e-helse. Vi har deltatt i referansegruppen og i en av arbeidsgruppene i programmet.

Direktoratet har sekretariatet for Norm for informasjonssikkerhet og personvern i helse- og omsorgssektoren (Normen), og det er også i den forbindelse mye kontakt. Vi har også hatt jevnlige møter med sekretariatet gjennom året og har diskutert nødvendige endringer i Normen opp mot de nye personvernreglene.

Digitaliseringsdirektoratet

Datatilsynet har et godt samarbeid med Digitaliseringsdirektoratet (tidligere Difi) sitt kompetansemiljø innenfor informasjonssikkerhet. Vi har en del overlappende ansvarsområder, og samarbeider med dem om ulike tema slik som blant annet veiledere for internkontroll og informasjonssikkerhet. I tillegg har vi bidratt med veiledning i personvernspørsmål når det gjelder bruk av sosiale medier i offentlig forvaltning.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)

Datatilsynet har et godt samarbeid med NSM. Vi har en del overlappende ansvarsområder, og samarbeider med dem om blant annet veiledere og anbefalinger innenfor informasjonssikkerhet.

Folkeregisterprosjektet

Det er viktig for Datatilsynet å følge med på utviklingen av hvordan Folkeregisteret kommer til å se ut i fremtiden. Vi har vært representert med en representant i referansegruppen, samt at vi har deltatt i enkelte møter i prosjektet. Problemstillinger knyttet til hvilke opplysninger som skal inn i registeret, er noe vi jevnlig må forholde oss til.

Det har vært særlig oppmerksomhet omkring utveksling av opplysninger om «fortrolig» og «strengt fortrolig» adresse, private aktører som distributører av Folkeregisteret, Folkeregisterets rolle som ID-forvalter, tilgangskontroll og borgertjenester i registeret.

Foreningen kommunal informasjonssikkerhet (KiNS)

Datatilsynet har deltatt som samarbeidspartner i Foreningen kommunal informasjonssikkerhet (KiNS). Dette innebærer å delta på styremøter som observatør og bidragsyter, og å delta i planleggingen av KiNS sine arrangementer. Vi bidrar også med foredrag eller som paneldeltakere på disse arrangementene.

Forumet «Stopp nettsvindelen»

Forumet «Stopp nettsvindelen» drives av Norsk senter for informasjonssikring (NorSIS). Datatilsynet deltar sammen med flere andre sentrale offentlige og private organisasjoner. I forumet legges det vekt på presentasjon av trender, metoder og fremgangsmåter som svindlere benytter, slik som identitetstyveri og svindel. Det fokuseres på erfaringsutveksling, tiltak og virkemidler.

Helsedirektoratet

Det er jevnlig kontakt mellom Datatilsynet og Helsedirektoratet, både på direktørnivå og saksbehandlernivå.

ID-nettverket for en helhetlig ID-forvaltning

Datatilsynet deltar sammen med flere andre sentrale organisasjoner i dette nettverket. Hovedmålet til nettverket er å arbeide for en helhetlig ID-forvaltning i Norge, og for å forebygge kriminalitet for dermed redusere trusselen mot velferdsstaten. Datatilsynets deltakelse er viktig både for å ivareta personvernet i ID-forvaltningen, og for å bidra til at sikre løsninger etableres.

Mobilitets- og teknologirådet

Samferdselsministeren leder rådet der Datatilsynet er representert ved direktøren. Rådet består av sentrale aktører i privat og offentlig sektor, og skal bidra til en felles forståelse av de mulighetene og utfordringene som ny teknologi i samferdselssektoren gir.

Nasjonalt råd for Facilitation – NAFAL

Datatilsynet har én representant i Nasjonalt råd for Facilitation (NAFAL), sivil luftfart. Rådets mandat er å fremme forslag til fastsettelse av standarder for effektiv gjennomstrømming av personer, bagasje og varer på lufthavner. Luftfartstilsynet koordinerer gruppen som har medlemmer fra tolv ulike myndigheter og virksomheter innen sivil luftfart.

Norges Nasjonale Institusjon for Menneskerettigheter (NIM)

Datatilsynet har et god samarbeid med NIM, blant annet knyttet til høringsuttalelser. Det er mange fellesnevner i debatten om personvern og menneskerettigheter, blant annet i debatten om digitalt grenseforvar. Begge institusjonene deltok i Sametingets høring om bruk av samisk etnisitet i blant annet helseforskning, og diskuterte synspunkter i forkant.

Norsk Biometri Forum

Datatilsynet deltar i Norsk Biometri Forum som er et uformelt forum for presentasjon og diskusjon innenfor biometri. Det er lagt stor vekt på å få inn nye ideer, samtidig som møtene benyttes til orientering om pågående prosjekter innenfor offentlig og privat sektor.

I prinsippet er forumet åpent for alle interesserte innen offentlig sektor, næringsliv og forskning. Forumet møtes omtrent to ganger i året, og har deltakere fra departementer, direktorater og en del private bedrifter, samt NTNU i Gjøvik. Forumet arrangeres i tett samarbeid med Forum for Research and Innovation in Security and Communications (FRISC) og European Association for Biometrics (EAB).

Norsk konferanse for IKT i offentlig sektor (NOKIOS)

Datatilsynet har deltatt som samarbeidspartner og i programkomiteen for NOKIOS. Dette innebærer både planleggingen av konferansen, og å være bidragsyter både når det gjelder innhold og gjennomføring. NOKIOS har etter hvert blitt en viktig arena der vi kan sette fokus på personvern i digitaliseringen av offentlig sektor.

Norsk senter for informasjonssikring (NorSIS)

Datatilsynet er representert i styret til NorSIS ved direktør Bjørn Erik Thon. Vi har mange overlappende ansvarsområder med NorSIS, og samarbeider derfor med dem om ulike tema, blant annet Nasjonal sikkerhetsmåned.

Samarbeidsprosjektet Du Bestemmer

Du Bestemmer er et formalisert samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet og Datatilsynet. Sammen driver vi blant annet nettressursen dubestemmer.no som skal bidra til at barn og unge skal lære seg å ta kontroll over egne personopplysninger, og samtidig respektere andres opplysninger. I 2019 ble det holdt to styringsgruppemøter, vi markerte Safer Internet Day med et frokostseminar og det ble blant annet produsert en ny undervisningsfilm.

Sikkerhetsfestivalen

Sikkerhetsfestivalen er en arena for erfaringsutveksling. Den ble arrangert for første gang i 2019. Ambisjon er at dette skal bli Norges største og viktigste sikkerhetsarrangement, og en samlende arena for alle med interesse eller ansvar for cyber, IKT og informasjonssikkerhet. Sikkerhetsfestivalen er et samarbeidsarrangement mellom en rekke virksomheter og organisasjoner som jobber med sikkerhet i Norge, hvor Datatilsynet er en av samarbeidspartnerne. Initiativtaker er Norsk Informasjonssikkerhetsforum (ISF) som feiret sitt 25-årsjubileum i 2019. Datatilsynet hadde et eget spor på festivalen i 2019 om kunstig intelligens og personvern.

Skate

Datatilsynet møter jevnlig i Skate (Styring og koordinering av tjenester i e-forvaltning) og har i meldingsåret blant annet holdt innlegg om avviksmeldinger.

Standardisering – komitédeltagelse

Vi deltar i komiteer for standardisering der arbeidet har direkte relevans for vårt arbeidsområde. Standarder er førende for virksomhetenes praksis, også når det gjelder behandling av personopplysninger. Formålet med deltakelsen i komiteene er å sikre kunnskap om pågående prosesser internasjonalt, påvirke fremtidige rammebetingelser, samt bidra til å påvirke relevante standarder med hensyn til personvern og informasjonssikkerhet. Det er også viktig å få innblikk i hvilken praksis som anses som god, samt å holde kontakten med fagmiljøet.

Datatilsynet deltar i fire komiteer:

- SN/K 171 arbeider i hovedsak relatert til ISO/IEC JTC 1/SC 27 IT Security techniques
- SN/K 175 Intelligente Transportsystemer (ITS)
- SN/K 188 Person-ID, kortsystemer, biometri, sikre signaturer, borgerkort
- SN/K 186 Læringsteknologi

9. Fellesføringer

Motvirke arbeidslivskriminalitet

Som statlig virksomhet følger vi opp regjeringens strategi for å motvirke arbeidskriminalitet i offentlige anskaffelser. Datatilsynet har ikke hatt anskaffelser i 2019 hvor innsats mot arbeidskriminalitet har vært tema. Vi har tidligere etablert rutiner for å ivareta oppfølging av leverandør innen renholdstjenester og har da spesielt fokus på vår påseplikt.

Gjennom Statens Innkjøpscenter, er vi tilknyttet Maske AS som leverandør av rekvisita og renholdsartikler. Maske AS er medlem av IEH som er en pådriver for etisk handel i privat og offentlig sektor. Vi er tilknyttet Teckstep som leverandør av mobiltelefoner, Itello som leverandør av datautstyr, samt Phonero som leverandør av mobiltjenester.

Regjeringens inkluderingsdugnad

Datatilsynet har i 2019 utlyst 13 ledige stillinger. Disse har i hovedsak vært utlyst på JobbNorge, finn.no og nav.no. Stillingsutlysningene har inneholdt en mangfoldserklæring som oppfordrer kvalifiserte kandidater til å søke uavhengig av kjønn, funksjonsevne, innvandrerbakgrunn eller seksuell legning. Antall nyansettelser i 2019 er ti.

Det er ikke tilsatt medarbeidere i 2019 som har oppgitt å ha nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en. Ved utvelgelse av kandidater til intervjuer er det ikke meldt om kandidater innenfor disse gruppene som har vært kvalifiserte, det vil si personer som har oppgitt i søknaden at de har funksjonsnedsettelse som vil kreve tilrettelegging på arbeidsplassen eller i arbeidsforholdet. Med hull i CV-en forstås personer som ikke har vært i arbeid, utdanning eller annen opplæring i minst to sammenhengende år. Datatilsynet har ikke meldt stillinger inn til trainee-programmet.

Konkrete tiltak som er iverksatt:

- Datatilsynet har i 2019 tatt i bruk rekrutteringsverktøyet JobbNorge for å effektivisere jobb-søkerprosessen. Dette verktøyet gjør det mulig for søkere å krysse av for innvandrerbakgrunn og nedsatt funksjonsevne. Våren 2020 blir det også mulig å krysse av for hull i CV-en.
- Lederne er regelmessig oppfordret til å se etter hull i CV-en når de vurderer søkere til stillinger i Datatilsynet, og er godt kjent med regjeringens inkluderingsdugnad. Det har imidlertid vært en utfordring for oss at det ikke har vært enkelt å lese ut av søknadene om det er aktuelle søkere med hull i CV-en når ikke søker selv oppgir dette. Dette blir enklere når rekrutteringsverktøyet legger til rette for at søker kan opplyse om det ved å krysse av et felt i søknadsprosessen.
- Vi arbeider med å utvikle rekrutteringssystemet ved å lage nye maler. Å tydeliggjøre vår tekst om mangfold, og også ta inn også konkret oppfordring til de med hull i CV-en om å søke, er en del av dette arbeidet.

Datatilsynet ønsker å bidra positivt til inkluderingsdugnaden og har god erfaring med å legge til rette for medarbeidere som har eller får behov for tilrettelegging på arbeidsplassen eller i arbeidsforholdet. Vi vil i 2020 sette i verk flere konkrete tiltak for å systematisere arbeidet med å realisere inkluderingsdugnaden.

Miljøkrav i anskaffelser

Datatilsynet benytter seg av utleiers avfallssortering og har også egen avtale med Fretex om avhending av papir og destruering av IKT-utstyr.

10. Overordnet vurdering av måloppnåelse og ressursbruk

I den overordnede vurderingen av måloppnåelse og ressursbruk i årsmeldingen for 2018, skrev vi følgende:

«Vi har valgt aktiviteter som kanskje ikke i meldingsåret, men på sikt vil innebære et godt personvern for alle. Hovedaktivitetene har vært knyttet til veiledning, informasjon, foredrag og etablering av verktøy som kommer både norske virksomheter og norske borgere til gode.»

2019 har vært et år der Datatilsynet igjen har kommet over i normal drift. Vi har for eksempel drevet lovlighetskontroll ved å behandle en lang rekke avviksmeldinger og enkeltsaker og drevet utstrakt veiledning. Samtidig er ikke tiden for interne prosesser over. Vi har i meldingsåret gjennomført en omorganisering, er i ferd med å gjøre et internt digitalt løft og utarbeide ny tilsynsmetodikk.

Måloppnåelsen må ses i lys av tilsynets overordnede mål slik det er nedfelt i statsbudsjettet: et godt personvern for alle. Samtidig analyserer vi vår egen måloppnåelse og ressursbruk i lys av vår strategi, der hovedpunktene er gjengitt i kapittelet med introduksjonen av virksomheten.

Vi har i denne årsmeldingen gitt en vurdering av ressursbruk og måloppnåelse til slutt i hver enkelt del knyttet til de strategiske satsingene, og i tillegg omtalt ressursbruk under leders beretning. I dette kapittelet vil vi kun trekke fram det vi, på et veldig overordnet nivå, mener har vært de viktigste målene vi har oppnådd. Vi vil vurdere om den store ressursinnsatsen har vært riktig, sett i lys av de målene vi har oppnådd.

Avvikshåndtering

Vi har brukt mye ressurser på avvikshåndtering, både på arbeidet med å utvikle avviksskjema, etablere interne rutiner for behandling av avviksmeldingene, drevet konkret behandling av avvikene som er meldt inn og utarbeidet statistikk. Selv om reglene om avvikshåndtering ikke er nye, gjør omfang, alvorlighetsgrad, metodikk og mulighet for læring, at vi i realiteten står overfor en helt ny, ressurskrevende oppgave.

Vi mener vi har lyktes med denne satsingen. Den har bidratt til oppmerksomhet om personvern og informasjonssikkerhet, og til å bevisstgjøre norske virksomheter. Dette er vanskelig å tallfeste, men den sterke økningen i antall meldte avvik, den betydelige medieoppmerksomheten og det faktum at vi har mottatt mange henvendelser om foredrag og gode råd knyttet til avvik, er etter vår oppfatning en bekreftelse på at vi har nådd ut med budskapet. Vi mener også at vårt arbeid har bidratt til å sette et sterkt søkelys på utfordringene særlig i kommune- og skolesektoren. Dette er vi veldig fornøyd med.

Internasjonalt arbeid

Et annet svært ressurskrevende område har vært den internasjonale innsatsen vår. Det er, som tidligere nevnt, opprettet en egen internasjonal seksjon med seks medarbeidere. Vi har tatt en lederrolle i utvalgte internasjonale prosesser slik vi har nedfelt i vår strategi, og bidrar meget aktivt i arbeidet i Personvernrådet og dets undergrupper. En indirekte konsekvens av ressursinnsatsen er at vi bygger kompetanse hos våre medarbeidere både når det gjelder språk og kjennskap til EUs beslutningsprosesser, og vi bygger nettverk hos sentrale samarbeidspartnere.

Politisk debatt

Vi vil også trekke fram vår deltagelse i den politiske debatten, som omtalt tidligere i leders beretning. Når debatter trigges, tar det tilnærmet all tid for de involverte, og vårt mål er å fremstå som kunnskapsrike, etterrettelige, troverdige og ikke minst ha en faglig basert tilnærming. Dette krever

stor innsats fra samtlige fagprofesjoner og fra kommunikasjonsavdelingen, og innebærer arbeid som deltagelse i debatt i etermediene, kronikker, foredrag og bilateral kontakt med de involverte – ofte på kveldstid. Ut over å synliggjøre personvernet, mener vi selv at vi oppfyller de målene som er nevnt over.

Interne prosesser

Som nevnt er de interne prosessene også ressurskrevende. Vi vil særlig trekke fram kommunikasjonsarbeidet som i 2019 har vært veldig omfattende. Overføringen av veiledningstjenesten til kommunikasjonsavdelingen har vært arbeidskrevende, men nødvendig, og veldig mye av arbeidet som er nevnt under årets viktigste aktiviteter har en side til kommunikasjon.

Omorganiseringen involverte hele organisasjonen. Det tar mye ressurser. Forankring er likevel helt avgjørende for å sikre medbestemmelse. Vi har evaluert prosessen, og resultatet viser at vi lyktes med nettopp dette.

Fellesføringer

Når det gjelder måloppnåelse og ressursbruk knyttet til fellesføringene, mener vi å ha oppnådd målene, men for en liten virksomhet er ressursbruken knyttet til dette ganske beskjeden. Som det fremgår av kapitlet der vi beskriver dette, er vi bevisst viktigheten av regler og rutiner knyttet til anskaffelser. Vi vil også fremheve tiltakene vi har iverksatt for å få søkere med «hull i CV». Blant annet har vi bedt søkere opplyse om dette. Det kan imidlertid være krevende, særlig når vi mottar over 100 søknader på en stilling, å sile ut de som har hull i CV-en. Vi jobber derfor meg å få på plass en egen avkryssingsboks i rekrutteringsverktøyet for nettopp dette.

STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Mål- og styringssystemer

For å nå målsettingen om et godt personvern for alle, er det etablert ulike mål- og styringssystemer. Disse bygger på prinsippene i Finansdepartementets reglement for økonomistyring i staten (Reglementet). Plan-, strategi- og budsjettarbeid forankres i ulike prosesser der ledere, medarbeidere og tillitsvalgte deltar på ulike nivåer. Planleggingen påvirkes naturlig nok av interne og administrative forhold, slik som hvilke budsjett- og bemanningsmessige ressurser vi har til disposisjon gjennom året.

I tillegg til plandokumentene er det etablert støtte- og oppfølgingssystemer for å ivareta krav til god økonomi- og virksomhetsstyring og ivaretagelse av kontrollansvar, et årshjul som også har internkontrolloppgaver følges opp regelmessig i ledermøter samt et regneark hvor beslutninger i ledermøter følges opp. I 2019 har vi også hatt en egen oversikt som skal følges opp i henhold til omorganiseringsprosessen og medarbeiderundersøkelsen. Utgangspunktet for Datatilsynets virksomhetsplanlegging er tildelingsbrev og virksomhetsinstruks fra departementet, tilsynets overordnede strategi og områdestrategier for delsektorer, erfaringer fra saksbehandlingen, tilsyn og utredningsarbeid med mer.

Arbeidet med organisering og effektivisering inngår i kontinuerlige prosesser. Store ressurser er også i 2019 benyttet til å avklare og tilrettelegge for ny oppgaveløsning som følge av implementering av nytt personvernregelverk.

Datatilsynets risikostyring

Gjennom risikostyring og risikoanalyse skal Datatilsynet kunne identifisere, vurdere, håndtere og følge opp risiko slik at den kommer innenfor akseptert nivå. Det er utarbeidet et eget dokument med Datatilsynets risikovurderinger. Dokumentet inneholder måloppnåelse, risikovurdering og rapport om sikkerhetstilstanden, og sendes departementet som et eget vedlegg.

Status internkontroll

Datatilsynets internkontroll følges opp for å sikre at kravene til virksomheten etterleves.

Datatilsynet har i meldingsåret gjennomgått og oppdatert sitt internkontrolldokument. Dokumentet er modernisert, tilpasset ny personopplysningslov og satt i tydelig kontekst med andre viktige styringsdokumenter som protokoll over behandlinger og vår egen personvernerklæring. Selve interkontrolldokumentet er slanket, ved at alle konkrete rutiner er tatt ut og ligger som vedlegg, dette er gjort for å gjøre nødvendige oppdatering av enkelt rutiner enklere og raskere. I tillegg har vi tatt ut alt som er knyttet til vår tilknytning til og anvendelse av sikkerhetslovgivningen. Dette er samlet i et eget dokument som har strengere tilgangsstyring.

Datatilsynets årshjul er utvidet til også å omfatte plan for oppfølging av internkontrollaktiviteter, protokoll og personvernerklæring. Årsplanen gir en oversikt over oppgaver og frister knyttet til ulike plan- og kontrolloppgaver. Ledere og øvrige som er gitt ansvar for oppgavene oppdaterer planen, og rapporterer om gjennomførte tiltak og eventuelle avvik som må følges opp.

Årsplanen og behov for oppfølging av avvik drøftes regelmessig i tilsynets ledermøter.

Det er også fra ledelsens side satt av mer ressurser til arbeidet med internkontroll og andre styringssystemer.

Bemannings-, kapasitets- og kompetansesituasjonen

Personvernkompetanse har også i 2019 vært svært etterspurt, og det har vært en prioritert oppgave å forhindre at våre dyktige medarbeidere slutter. Vi har lagt vekt på at alle medarbeidere skal ha varierte og interessante arbeidsoppgaver, og at flest mulig skal involveres i arbeidet med nytt personvernregelverk. Vi har jobbet for å motivere medarbeiderne og har hatt lav terskel for å si ja til kurs og konferanser. Vi har hatt jevnlig faglige påfyll for å heve kompetansen, vi har hatt sosiale arrangementer og vi har tilført midler til lønnsforhandlinger.

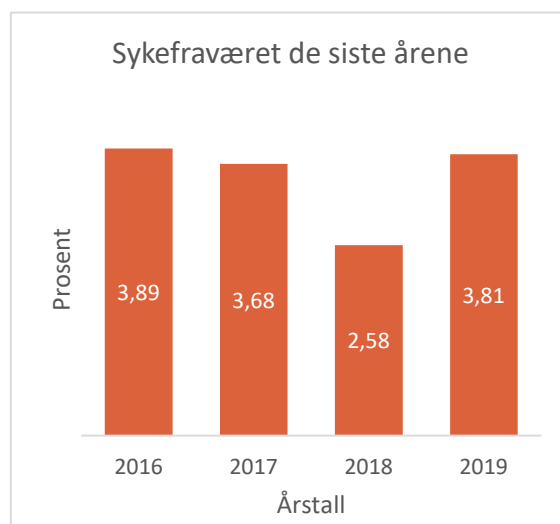
Vi har også i 2019 måtte erkjenne at tilbud fra offentlige og private virksomheter har vært svært attraktive og at flere har sett det som et riktig tidspunkt i sin karriere til å gå nye veier. Ved ny-rekruttering promoterer vi vår arbeidsplass og vektlegger verdien av å ha et godt arbeidsmiljø og et stort mangfold. Vi opplever til dels meget god søkning til vakante stillinger, både fra erfarne og nyutdannede, og Datatilsynet er fremdeles ansett å være en populær arbeidsplass å søke seg til.

Inkluderende arbeidsliv og HMS/arbeidsmiljø

Datatilsynet har også i 2019 hatt spesiell oppmerksomhet på forebygging og oppfølging av sykefravær. Arbeidsbelastning har også vært i fokus, og punkt om dette er tatt inn i de regelmessige arbeidssamtalene lederne har med medarbeidere.

Sykefraværet for 2019 var 3,81 prosent mot 2,58 prosent i 2018. Av dette er 2 prosent egenmeldt fravær mot 2,15 prosent i 2018. Samarbeid med bedriftshelsetjenesten er videreført og vi har opprettholdt ordningen med å gi tilskudd til trening.

Det er regelmessige møter mellom tillitsvalgte og verneombud for å ivareta arbeidet med inkluderende arbeidsliv (IA) og helse, miljø og sikkerhet (HMS) i virksomheten. I 2019 har temaene i stor grad vært knyttet til omorganiseringen, arbeidsmiljøundersøkelsen, arbeidsbelastning og ekstraordinære tiltak for å beholde konkurranseutsatt kompetanse. Datatilsynet har videreført intensjonsavtalen om IA, og denne ivaretas i tillegg gjennom vår lønns- og personalpolitikk.

I januar 2019 gjennomførte vi medarbeiderundersøkelsen Avant. Det er et verktøy utarbeidet av Difi i samarbeid med Rambøll. Undersøkelsen hadde en svarprosent på 100, noe som viser høyt engasjement og stor vilje til å bidra med konstruktive tilbakemeldinger til bruk som støtte i omorganiseringsprosessen. Det var svært positivt å se at ledelsens og de ansattes syn i stor grad var sammenfallende slik at vi hadde et godt fundament å bygge ny organisasjon på.

Likestilling og mangfold

Datatilsynet arbeider aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Vi rekrutterer slik at vår arbeidsstyrke gjenspeiler mangfoldet i befolkningen og vi har en god balanse med henhold til kjønn, alder, etnisitet, nedsatt funksjonsevne, ulike religiøse tilhørigheter og livssyn.

Vi ser ikke at vi har ulikheter som gjør det nødvendig å iverksette særskilte tiltak overfor grupper eller personer. Vår vurdering er at alle gis like muligheter i organisasjonen og at det ikke har vært behov

for å iverksette særskilte tiltak for å fremme likestilling eller hindre diskriminering utover det å forsøke å ha stort mangfold, god aldersspredning og en god kjønnsbalanse.

Vår lønns- og personalpolitikk har også i seg elementer som skal ivareta likestilling og mangfold. Vi erkjenner at ansatte er i ulike faser i livet (junior, karriere, senior) og at hver fase innebærer ulike behov. Den enkelte medarbeiders forutsetninger vil variere over tid, og vi som arbeidsgiver må derfor tilby den enkelte ulike tiltak i de ulike fasene.

Lærlinger

Datatilsynet har i 2019 hatt én lærling tilknyttet IKT-faget.

Arbeidet med samfunnssikkerhet

Vi har i meldingsåret gjennomført en intern sikkerhets- og beredskapsdag for ledelsen og en for alle ansatte. Målet var å heve bevisstheten om betydningen av sikkerhetsarbeid i en bred kontekst (HMS, beredskap, vår evne til å løse krevende situasjoner og informasjonssikkerhet).

Datatilsynet har rutiner for å varsle om uønskede hendelser og kriser, og benytter UMS (Unified Messaging Systems) til dette arbeidet. Vi har egne varslingsløyfer for beredskap og sikkerhet i telefonsystemet vårt, for å sikre at det til enhver tid er en autorisert person hos oss som mottar ulike typer varslinger. Det gjennomføres regelmessig varslingsøvelser, og denne rutinen er en del av internkontrollsystemet vårt.

Digitalt førstevalg

Vi har fremdeles en noe lav digitaliseringsgrad, vi utnytter kun i noen grad de offentlige felleskomponentene og er fremdeles dessverre avhengige av enkelte manuelle og analoge rutiner både i saksbehandling og veiledning/kommunikasjon. Vi har fremdeles utfordringer med gamle løsninger og gamle og tungvinte, men helt nødvendige, sikkerhetsrutiner.

Det er viktig at Datatilsynet fremstår som en pådriver og ikke en bremsekloss i digitaliseringsarbeidet i offentlig sektor. Dette bør vi selvsagt gjøre gjennom både ord og handling. Vi bruker enhver mulighet til å framsnakke gode digitaliseringstiltak, men det er et minst like viktig signal at vi også tar i bruk fellesløsninger og andre digitale løsninger selv.

Datatilsynet startet i meldingsåret et for oss stort prosjekt som i 2020 skal løfte oss betydelig når det gjelder digitalisering og modernisering av egen saksbehandling. Vår saksbehandlings-/arkivløsning blir modernisert. Denne nye løsningen vil for fremtiden være basert på en skyløsning, noe som vil gi oss helt andre muligheter for å ta i bruk moderne digitale hjelpemidler i saksbehandlingen. Den vil selvsagt ikke fjerne behovet for sikkerhet, men den vil gi nye muligheter til å bygge sikkerhet med nye og betydelig mer moderne hjelpemidler.

Vi bruker per i dag Altinn som kanal for to av våre tjenester: melding om avvik (brudd på personopplysningssikkerheten) og innmelding av personvernombud. Gjennom bruken av Altinn benytter vi selvsagt også ID-porten, Enhetsregisteret og Folkeregisteret. Dette er viktige og gode initiativ fra vår side i oppfyllelsen vår av digitalt førstevalg. Det er likevel ingen tvil om at vi har en vei å gå før vi kan sies å være «heldigitalisert» og tilbyr gode, digitale løsninger til de av våre brukere som ønsker dette.

Vi har som målsetting å løfte oss opp på et digitalt nivå der vi ikke nødvendigvis framstår som spydspiss i digitaliseringen, men at vi er på samme nivå som offentlig sektor for øvrig i det å tilby elektronisk kommunikasjon. Det er imidlertid helt avgjørende at det vi i Datatilsynet tilbyr både er og oppleves som trygt og sikkert.

Det er også viktig for oss å være en del av digitaliseringsprosessene i offentlig sektor for å sikre at viktige personvern hensyn blir tatt og at løsningene blir personvernvennlige. Dette følger også av kravene i det nye personvernregelverket, slik som krav til grundige utredninger av personvernkonsekvenser for samtlige løsninger, krav om at løsningene har innebygd personvern og at de har de mest personvernvennlige innstillingene som standard.

Skate er et strategisk samarbeidsråd og rådgivende organ som skal bidra til at digitaliseringen av offentlig sektor blir samordnet og gir gevinster for innbyggere, næringsliv og forvaltningen. Datatilsynet har anledning til å møte i dette rådet, og benytter denne muligheten når det er saker på agendaen som vi mener det er nyttig for oss som personvernmyndighet å delta på.

VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER

Knappt noen sektor er uberørt av den teknologiske utviklingen, og nær sagt alle sektorer har som mål å bruke persondata til å utvikle nye tjenester, gi bedre tilbud eller mer målrettede reklame, for å nevne noe. Kunstig intelligens og automatiske beslutninger har vi snakket om i mange år, men det er først nå vi faktisk ser at systemer med kunstig intelligens tar i bruk for å treffe beslutninger som berører folks daglige hverdagsdagligliv. Det gjelder for eksempel lån, kreditt og ulike stønader.

Dette er ikke nødvendigvis en uheldig utvikling. Datatilsynet er for eksempel positiv til regjeringens strategi for kunstig intelligens, og vi ser på det å bruke data i dag er en helt naturlig del av markedsøkonomien. Det er imidlertid helt avgjørende at data brukes riktig, og at systempliktene i personvernforordningen følges.

For oss det er det avgjørende å rekruttere og ikke minst beholde kvalifisert arbeidskraft. Datatilsynet er en høykompetanse-virksomhet, og vår kompetanse er svært etterspurt. Vi må bruke ulike virkemidler for å forbli en attraktiv arbeidsplass, som for eksempel lønn, mulighet for kompetanseutvikling, studiebesøk, et godt arbeidsmiljø og stor mulighet til å påvirke sin egen arbeidshverdag.

Det er også viktig med tett og god kontakt med næringsliv, offentlige etater og organisasjoner. Dette gir gjensidige læring, og bygge respekt «begge veier». Vi ser imidlertid et behov for ytterligere virkemidler for sørge for at regelverket etterlevs. Vi er derfor svært glad for at opprettelsen av en regulatorisk sandkasse i Datatilsynet er blant tiltakene i regjeringens strategi for kunstig intelligens. Dette vil skape innovasjon, vinn-vinn situasjoner og økt kompetanse både hos oss og de som skal delta i sandkassen.

Det er også utfordringer knyttet til enkelte av virkemidlene våre, og til enkelte av sektorene. Disse vil vi gå gjennom nedenfor.

Kontroll og saksbehandling

Personvernregelverket er fremdeles relativt ferskt. Datatilsynet har for eksempel kun fattet tre vedtak om overtredelsesgebyrer i 2019, og ingen av dem er rettet mot private foretak. I tiden som kommer vil vi gjennomføre kontroll og etterlevelse av regelverket i privat sektor. Dersom behandlingen av disse sakene munner ut i overtredelsesgebyr, er Datatilsynet forberedt på å bli utfordret rettslig på en annen måte enn hva vi har opplevd hittil.

Prosedylene som gjelder saker av grenseoverskridende art, er fremdeles kompliserte og utfordrende å følge i praksis. Tilsynssamarbeid på tvers av landegrensene hviler på et grundig teoretisk fundament, men hvordan dette vil virke i praksis, er fremdeles noe usikkert.

En harmonisert praktisering av regelverket på tvers av Europa, blir en utfordring i 2020 og fremover. Det utarbeides hjelpemidler som skal bidra til å lette arbeidet, og dette skjer i regi av Personvernrådet. Gjennom fortsatt deltakelse i rådet og dets undergrupper, vil vi imidlertid være godt forberedt og ha løpende kunnskap om rettsutviklingen i EU og EØS. Dette er krevende, men nødvendig. Ikke bare for å bidra til en harmonisert rettsanvendelse, men også for å sikre at vi til enhver tid er oppdatert på gjeldende rett, innenfor et felt der en vesentlig del av rettsutviklingen skjer i Europa.

Internasjonalt

Det vil bli utfordrende å vedlikeholde det høye aktivitetsnivået på det internasjonale området samt å sørge for at tilsynet ikke går glipp av viktig informasjon eller viktige prosesser. Dessuten utgjør det relativt høye antallet BCR-søknader i Norge en utfordring. Ved årsskiftet var saksbehandlingstiden på BCR-søknader og grenseoverskridende saker svært høy, og en sentral utfordring er å jobbe for å få

ned denne saksbehandlingstiden. Dette er dessuten saker vi i liten grad har kontroll på. Det er samtidig saker som vi er forpliktet til å behandle, noe som kan gå på bekostning av andre viktige oppgaver.

Skole, barn og utdanning

Å ivareta barn og unges personvern i og utenfor skolen er grunnleggende for å opprettholde vårt demokratiske samfunn. Det er essensielt å kunne ha mulighet til å opprettholde og skille mellom de ulike rollene man har i alle mulige sammenhenger i oppveksten.

Synet på hvordan vi lærer er i endring. Synet på hva elever i norsk skole skal lære på skolen er også i endring. Disse endringene skjer imidlertid ikke så fort. Dette står i sterk kontrast til endringstakten i utviklingen av digitale læringsmidler. Mulighetene for skoleeiere til å ta i bruk digitale læringsmidler i form av både maskinvare og programvare er nærmest uendelige, og valgmulighetene blir bare flere.

Digitalisering av prosesser kan på mange måter bedre både informasjonssikkerhet og personvern. Eksempler på dette er tilrettelagte innsynsportaler hvor elever og foresatte kan få oversikt over hva skoleeieren har lagret av opplysninger om dem. Når det gjelder informasjonssikkerhet muliggjør digitaliseringen en mer presis tilgangsstyring, slik at bare de med saklig grunn har tilgang til personopplysninger.

Det er likevel en forskjell på digitalisering og effektivisering av prosesser som er kjente og som vi kan ha en viss kontroll over, og det å ta i bruk verktøy som vi ikke har forutsetning for å overskue konsekvensene av. Verktøy for læringsanalyse kan være et slikt eksempel hvis vi ikke setter de riktige rammene for bruk av teknologi.

Målet med læringsanalyse er å skape læring som er skreddersydd til den enkelte elev. Hensikten er god, men fra et personvernperspektiv er det en utfordring at for å få til dette er det nødvendig å innhente, lagre og analysere store mengder detaljerte opplysninger om elevens adferd på og utenfor skolen. Med «opplysninger om eleven» snakker vi ikke lenger bare om resultater på prøver. Det dreier det seg om alle mulige spor som eleven etterlater seg ved bruk av digitale hjelpemidler; ferdige og halvferdige arbeider og produksjoner, metadata om arbeid (når, hvor, hvordan, hvor lang tid og så videre), kommunikasjon med lærer og andre elever, eller filming og lydopptak på skolen og hjemme for å nevne noe.

Helse

Personvernet vil i tiden fremover utfordres med tanke på hvor mye personlig informasjon som skal lagres, og hvor lenge informasjonen skal oppbevares. På dette feltet har leverandørene og utviklerne av de tekniske løsningene stor innflytelse. De som bestiller og anskaffer de tekniske løsningene kan ha mindre reell kontroll over behandlingen av opplysninger, til tross for at regelverket legger ansvaret på dem. Det er foreløpig lite fokus på å sikre at løsningene har innebygd personvern.

Vi kan vente oss økt bruk av kunstig intelligens i tiden som kommer. Det samme gjelder big data. Det finnes allerede flere forskningsprosjekter som handler om dette. Innen forskning og kvalitetssikring er det stor etterspørsel etter å bruke allerede innsamlende data til nye formål. Mer effektiv datadeling er også på den politiske agendaen. Det er derfor sannsynlig at personvernet i helsesektoren vil stå under press i tiden som kommer.

Helse- og omsorgstjenesten og NAV har enorme mengder data om oss. Dataene er interessante i forbindelse med stordataanalyser. Slike analyser utfordrer den tradisjonelle praksisen knyttet til

sekundærbruk av data, og den reiser nye problemstillinger for personvernet. Disse problemstillingene kan være utfordrende, både for enkeltmennesket, og for de som skal vurdere om slik bruk av data skal tillates eller ikke.

Kommunikasjon

Utfordringen videre er å treffe med god, riktig og enkel informasjon til forskjellige formål og til ulike målgrupper. I kommende år legger vi derfor særlig vekt på å sette inn ressurser for å kontinuerlig jobbe med innholdsrevidering i tråd med erfaringer og behov med regelverket, utvikle digitale selvhjelpsverktøy, satse på nye kommunikasjonskanaler og jobbe med å kommunisere regelverket på et klart språk som kan forstås av flest mulig.

I 2020 vil det gjennomføres flere kontroller etter det nye regelverket. Dette, sammen med alt kunnskapsgrunnlaget vårt som ligger i innkomne avviksmeldinger, klagesaker og henvendelser, blir sentralt å bruke som grunnlag i videre kommunikasjon.

Året 2019 bygger vider på den nye æraen i Datatilsynets historie fra da det nye regelverket ble iverksatt i juli 2018. Det tar tid å få etablert ny regelverksforståelse både internt og eksternt. Formidlingen er en stor og viktig oppgave, og er også utfordrende og ressurskrevende.

Forventningene til god veiledning i offentlig sektor øker. Bedre digitale hjelpemidler er viktige verktøy som vi skal satse på fremover. Digitalisering krever imidlertid en stor menneskelig innsats, og det er avgjørende at vi er godt rigget for å møte virksomheter og innbyggere på en god og effektiv måte når de kontakter oss.

ÅRSREGNSKAP

Ledelseskommentarer

Datatilsynet er på nettoføringsordningen. Ordningen er slik at virksomheten skal bokføre merverdiavgiften på en egen artskonto, og Datatilsynet gis fullmakt til å belaste merverdiavgiften på Finansdepartementets kapittel 1633.

Bevilgning

Datatilsynet fikk 57 672 000 kroner til disposisjon i budsjettproposisjonen 2019. Beløpet inkluderer midler til pensjonspremie til Statens pensjonskasse. Datatilsynet fikk også 741 000 kroner som kompensasjon som følge av budsjettmessige virkninger av lønnsoppgjøret i 2019. I tillegg ble det overført 2 767 000 kroner fra 2018. Når disse to var lagt til, hadde vi totalt 61 180 000 kroner til disposisjon i meldingsåret.

Mellomværende med statskassen utgjorde 1 836 770 kroner per 31.12.2019. Dette er skyldig skattetrekk.

Samlet har Datatilsynet på kapittel 054501 hatt et mindreforbruk på 2 220 000 kroner.

Statens konsernkontoordning

Datatilsynet omfattes av statens konsernkontoordning. Bankinnskudd og utbetalinger gjøres opp daglig mot oppgjørskontoer i Norges Bank. Datatilsynet tilfører slik ikke likvider gjennom året, men har trekkrettighet på vår konsernkonto.

Fullserviceavtale med DFØ

Datatilsynet har en fullserviceavtale for regnskapstjenester med Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Dette innebærer at DFØ utfører det meste av aktivitetene som er knyttet til økonomisystemet på vegne av Datatilsynet.

Avtale med Statens innkreivingsentral

Datatilsynet har en samarbeidsavtale med Statens innkreivingsentral om at de innkrever tvangsmulkt og overtredelsesgebyr på vegne av tilsynet. Gebyrer inngår ikke som driftsinntekt, men føres på kapittel 3545 i statsregnskapet. I 2019 beløper dette seg til 4 077 000 kroner.

Vurdering

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra overordnet departement. Årsregnskapet gir etter min vurdering et dekkende bilde av Datatilsynets økonomiske situasjon, disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter og eiendeler.

Riksrevisjonen er utnevnt til ekstern revisor for Datatilsynet. Årsregnskapet er per dags dato ikke revidert. Revisjonsberetningen for årsregnskapet offentliggjøres på Datatilsynets hjemmeside når Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen, og revisjonsberetningen ikke lenger har status utsatt offentlighet.

Oslo, 1.3.2020

Bjørn Erik Thon
Direktør

Prinsippnote for årsregnskapet

Årsregnskapet for Datatilsynet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i Bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.4.1, i tillegg til Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2019 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a. Regnskapet følger kalenderåret.
- b. Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c. Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.
- d. Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporten viser regnskapstall som Datatilsynet har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Datatilsynet har fullmakt til å disponere. Kolonnen «samlet tildeling» viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgifter knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter, og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

VEDLEGG

A. Høringsuttalelser

Tabellen viser en oversikt over høringer Datatilsynet har hatt merknader til i 2019.

	Dok.nr.	Tittel	Dok.dato	Til/fra
1.	19/02693-2	Høringsuttalelse - Forslag til endringer i sosialtjenesteloven om opplæring i norsk og vilkår for økonomisk sosialhjelp	13.12.2019	ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENTET
2.	18/03892-2	Høringsuttalelse - Forslag til endringer i riksarkivarens forskrift - Nye bevarings- og kassasjonsbestemmelser for pasient- og journalopplysninger i kommunale og fylkeskommunale helse- og omsorgstjenester	06.03.2019	ARKIVVERKET
3.	19/02620-2	Høringsuttalelse - NOU 2019: 15 Skatterådgiveres opplysningsplikt og taushetsplikt - Finansdepartementet	15.01.2020	FINANSDEPARTEMENTET
4.	19/02042-2	Høringsuttalelse - Plikt til lydopptak ved yting av investeringstjenester	30.09.2019	FINANSDEPARTEMENTET
5.	19/01440-3	Høringsuttalelse - Forslag til ny lov om inn- og utførsel av varer og ny lov om tollavgift	30.08.2019	FINANSDEPARTEMENTET
6.	19/01266-2	Høringsuttalelse - Forslag til forskrift om Etikkrådets og Norges Banks behandling av personopplysninger	17.06.2019	FINANSDEPARTEMENTET
7.	18/03707-2	Høringsuttalelse - Forslag til ny lov om etterretningstjenesten	06.02.2019	FORSVARSDPARTEMENTET
8.	19/01881-2	Høringsuttalelse - NOU 2019: 14 Tvangsbegrensningsloven	13.12.2019	HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
9.	19/02146-2	Høringsuttalelse - Tilgjengeliggjøring av helsedata - endringer i helseregisterloven mm	13.11.2019	HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
10.	19/02744-2	Høringsuttalelse - NOU 2019: 10 «Åpenhet i grenseland»	16.10.2019	HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
11.	19/01890-2	Høringsuttalelse - Forslag til endringer i helsepersonelloven § 29 c - enklere tilgang til helseopplysninger for kvalitetssikring av helsehjelp og egen læring	13.09.2019	HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET

	Dok.nr.	Tittel	Dok.dato	Til/fra
12.	19/02055-2	Høringsuttalelse - Endringer i forskrift om Nasjonalt vaksinasjonsregister, forskrift om Meldingssystem for smittsomme sykdommer og forskrift om allmennfarlige smittsomme sykdommer	03.10.2019	HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
13.	18/03842-2	Høringsuttalelse - Utkast til forskrift om medisinske kvalitetsregistre	18.02.2019	HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
14.	19/02835-3	Høringsuttalelse - Ny forskrift om vaktvirksomhetsregister	26.11.2019	JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEP.
15.	19/02771-2	Høringsuttalelse - Endringer i personopplysningsloven (unntaket for yrings- og informasjonsfrihet, forholdet til offentlighetsloven, anvendelse for Svalbard)	05.12.2019	JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEP.
16.	19/02239-2	Høringsuttalelse - Endringer i utlendingsloven med mer - Utvidet bruk av biometri i utlendingssaker	15.10.2019	JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEP.
17.	19/02191-2	Høringsuttalelse - Forslag til endringer i straffegjennomføringsloven - Bruk av spyttette - pust- og bevegelsessensor i fengselsceller mv	14.10.2019	JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEP.
18.	19/01849-2	Høringsuttalelse - Kommunikasjonskontroll i nødsituasjoner	01.10.2019	JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEP.
19.	19/00898-2	Høringsuttalelse - Ny forskrift om pass og nasjonalt ID-kort	07.06.2019	JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEP.
20.	19/00904-2	Høringsuttalelse - Endring i konkursregisterforskriften - Offentliggjøring av opplysninger om konkurskarantene mv	03.06.2019	JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEP.
21.	19/01018-2	Høringsuttalelse - Forslag til lov som gir utvalg tilgang til opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt	09.04.2019	JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEP.
22.	18/04260-3	Høringsuttalelse - Forslag til ny forskrift om utførelse av personundersøkelse i straffesaker	03.04.2019	JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEP.
23.	18/04264-2	Høringsuttalelse - NOU 2018: 14 - IKT-sikkerhet i alle ledd og utkast til lov som gjennomfører NIS-direktivet i norsk rett	19.03.2019	JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEP.

	Dok.nr.	Tittel	Dok.dato	Til/fra
24.	19/02645-2	Høringsuttalelse - Endringer i ekomloven og ekomforskriften med forslag om lovhjemmel for leveringsplikt for bredbånd og tydeligere krav til entydig identifisering av sluttbrukere	13.12.2019	KOMMUNAL- OG MODERNISERINGSDEP.
25.	19/02088-2	Høringsuttalelse - Høring - NOU 2019:9 «Fra kalveskinn til datasjø» - om samfunnsdokumentasjon og arkiver	29.11.2019	KULTURDEPARTEMENTET
26.	19/02397-2	Høringsuttalelse - Forslag om innføring av regler om psykososialt barnehagemiljø internkontroll med mer	25.10.2019	KUNNSKAPS-DEPARTEMENTET
27.	19/00935-2	Høringsuttalelse - Forslag til ny forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning	23.05.2019	KUNNSKAPS-DEPARTEMENTET
28.	19/00793-2	Høringsuttalelse - Forslag til endringer i reindriftsloven	15.03.2019	LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET
29.	19/03091-2	Høringsuttalelse - endring i nummerforskriften - Nasjonal kommunikasjonsmyndighet - Ingen merknader	18.11.2019	NASJONAL KOMMUNIKASJONS-MYNDIGHET
30.	18/03312-2	Høringsuttalelse - Forslag til endring av energiloven § 9-5 - Innhentning av politiattest	25.01.2019	OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET
31.	19/00899-2	Høringsuttalelse - Forslag til endringer i førerkortforskriften og trafikkopplæringsforskriften	29.04.2019	STATENS VEGVESEN
32.	18/03445-6	Høringsuttalelse - Lærerplaner i samfunnsfagene	20.06.2019	UTDANNINGS-DIREKTORATET
33.	19/00536-2	Høringsuttalelse - Høring - NOU 2019: 3 «Nye sjanser - bedre læring» - Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp	02.05.2019	UTDANNINGS-DIREKTORATET
34.	19/01025-2	Høringsuttalelse - Læreplan i Vg1 informasjonsteknologi og medieproduksjon	29.04.2019	UTDANNINGS-DIREKTORATET

B. Saker sendt til Personvernemnda

Tabellen viser alle sakene Datatilsynet har sendt til Personvernemnda for klagebehandling og som er registrert hos nemnda i 2019:

	Sak	Klager	Tittel	Saknr. PVN	Vedtak i PVN
1.	17/01051	Privatperson	Klage på avslag in sletting av treff i søkemotoren Google	PVN-2019-02	Klagen tas til følge
2.	18/02806	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Feilsending av eksamensbesvarelse ved Høgskolen i Innlandet	PVN-2019-04	Klagen tas ikke til følge
3.	18/02828	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Innsyn i dokumenter i dødsbo	PVN-2019-03	Klagen tas ikke til følge
4.	18/00973	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Innsyn i personalmappe hos Akershus fylkeskommune	PVN-2019-05	Klagen tas ikke til følge
5.	17/00691	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Klage på Skodje kommune for publisering av uriktige personopplysninger på Facebook	PVN-2019-06	Klagen tas ikke til følge
6.	18/00138	Privatperson	Klage på vedtak - Klage på vedtak om avslag på krav om sletting personalmappe hos Møre og Romsdal HF	PVN-2019-07	Klagen tas ikke til følge
7.	18/03150	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Krav om innsyn i personopplysninger hos MyCall	PVN-2019-08	Klagen tas ikke til følge
8.	17/02065	Gullsmed Rørvik AS	Klage på vedtak om overtredelsesgebyr - Publisering av bilde fra overvåkingskamera på Facebook	PVN-2019-09	Klagen tas ikke til følge
9.	17/00550	Privatperson	Klage på avslag på krav om avindeksering av søketreff på søkemotoren Google	PVN-2019-10	Klagen er trukket tilbake
10.	19/00220	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Påstand om autorisert innsyn i pasientjournal ved Oslo universitetssykehus HF, Nydalen DPS	PVN-2019-11	Klagen tas ikke til følge
11.	15/01414	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak uten å gjøre nærmere undersøkelser eller gi ytterligere sanksjoner for brudd på personopplysningsregelverket - NTNU	PVN-2019-12	Klagen tas ikke til følge
12.	19/03326	Norges Fotballforbund	Klage på krav om redegjørelse - Arbeidsgivers innhenting og sammenstilling av personopplysninger	PVN-2019-13	Klagen er trukket tilbake
13.	18/00599	Privatpersoner	Klage på vedtak om avslutning av sak - Arbeidsgivers innsyn i e-post - BTS Norway AS	PVN-2019-14	
14.	17/00788	Privatperson	Klage på vedtak om overtredelsesgebyr grunnet kredittvurdering uten saklig behov	PVN-2019-15	

	Sak	Klager	Tittel	Saksnr. PVN	Vedtak i PVN
15.	18/01413	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak - Krav om sletting i personalmappe hos Politihøgskolen	PVN-2019-16	
16.	15/01350	Privatperson	Klage på beslutning om å avslutte sak - Kameraovervåking på privat eiendom	PVN-2020-01	

C. Vedtak om sanksjoner

Tabellen viser en oversikt over alle vedtakene Datatilsynet har fattet om overtredelsesgebyr (OTG) i 2019 etter personvernforordningen:

	Saksnr.	Mottaker	Bakgrunn	Type gebyr	Gebyr i NOK
1.	18/02140	Bergen kommune	Melding om avvik	OTG	1 600 000
2.	18/03623	Oslo kommune Sykehjemsetaten	Melding om avvik	OTG	500 000
3.	18/02579	Oslo kommune Utdanningsetaten	Melding om avvik	OTG	1 200 000

Tabellen viser en oversikt over alle vedtakene Datatilsynet har fattet om overtredelsesgebyr (OTG) i 2019 etter personopplysningsloven 2000:

	Saksnr.	Mottaker	Årsak for gebyret	Type gebyr	Gebyr i NOK
1.	18/00108	Advokatfirmaet Økland & Co	Innsyn i e-post	OTG	75.000
2.	18/00267	Optima Regnskap	Innsyn i e-post	OTG	75.000
3.	17/02065	Gullsmed Rørvik	Publisering av bilde fra overvåkingskamera	OTG	50.000
4.	17/00788	Linnet & Co Advokatfirma	Kredittvurdering	OTG	75.000
5.	18/00408	Christian Berner AS	Innsyn i e-post	OTG	75.000
6.	17/01403	Haltdalen Sparebank	Kredittvurdering	OTG	75.000
7.	18/01144	Tolldirektoratet	Melding om avvik - ANPR	OTG	900.000
8.	17/02078	Sørlandsruta AS	Bruk av kameraovervåking	OTG	Til klage- behandling

D. Likestillingsrapportering

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig ansettelse		Foreldrepermisjon		Legemeldt sykefravær	
		M %	K %	Total	M kr %	K kr %	M %	K %	M %	K %	M %	K %	M %	K %
Totalt i virksomheten	2019	40,00	60,00	45,00	100,00	98,15	5,56	4,70	5,56	4,70	0,00	100,00	0,46	1,33
	2018	34,15	65,85	41,00	100,00	89,14	0,00	3,70	7,14	4,70	0,00	0,00	0,00	0,81
Toppleidelse - direktør/avdelingsdirektør	2019	60,00	40,00	5,00	100,00	91,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	2018	60,00	40,00	5,00	100,00	90,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Kategori 1 - ingeniører	2019	66,67	33,33	3,00	100,00	101,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	2018	100,00	0,00	3,00	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Kategori 2 - seniorrådgivere	2019	31,82	68,18	22,00	100,00	97,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	2018	25,93	74,07	27,00	100,00	98,72	0,00	0,00	0,00	0,00	2,44	0,00		
Kategori 3 - rådgivere	2019	35,71	64,29	14,00	100,00	101,51	0,00	0,00	0,00	9,14	0,00	4,44		
	2018	16,67	83,33	6,00	100,00	92,24	0,00	0,00	16,67	18,67	0,00	0,00		
Kategori 4 – førstekonsulenter konsulenter, sekretærer	2019	100,00	0,00	1,00	100,00	-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	2018	0,00	100,00	0,00	100,00	-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		

Foreldrepermisjon: 2 personer har deler av året vært ute i foreldrepermisjon. 2 kvinner, ingen menn. Til sammen 0,80 årsverk.

E. Årsregnskap

Oppstilling av bevilgningsrapportering

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2019	Merutgift (-) og mindreutgift
0545	Datatilsynet	01	Driftsutgifter	A, B	61 180 000	58 959 730	2 220 270
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter	B	0	2 392 438	
Sum utgiftsført					61 180 000	61 352 167	

Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2019	Merinntekt og mindreinntekt (-)
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse		0	59 400	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift		0	5 145 093	
Sum inntektsført					0	5 204 493	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						56 147 674		
Kapitalkontoer								
60065401	Norges Bank KK/innbetalinger						1 137 709	
60065402	Norges Bank KK/utbetalinger						-56 966 038	
715003	Endring i mellomværende med statskassen						-319 345	
Sum rapportert						0		

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)				
Konto	Tekst	31.12.2019	31.12.2018	Endring
715003	Mellomværende med statskassen	-1 836 770	-1 517 425	-319 345

Note A – Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Bevilgning	Årets tildelinger*	Samlet tildeling
054501	2 767 000	57 672 000	741 000	61 180 000

*Årets tildelinger er lønnskompensasjon som følge av budsjettmessige virkninger av lønnsoppjøret i 2019.

Note B – Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift (-) /mindreutgift	Merutgift (-) /mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
054501	Kan overføres	2 220 270	2 220 270	2 220 270	2 920 650	2 220 270
163301		2 392 438	2 392 438	2 392 438		

Forklaring til bruk av budsjettfullmakterBelastningsfullmakt

Datatilsynet omfattes av nettoføringsordningen i staten og har fullmakt til å rapportere betalt merverdiavgift på Finansdepartementets kapittel/post 163301.

Stikkordet "kan overføres"

Datatilsynet ber om at resultatene for kapittel 0545 post 01 overføres i sin helhet til regnskapsåret 2020.

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Datatilsynet har ingen avgitte belastningsfullmakter i 2019.

Mulig overførbart beløp

Mindreutgifter på post 01 er beregnet til kr 2 220 000. Beløpet er under grensen for overføring av 5% av årets tildeling på post 01, og hele beløpet regnes som mulig å overføre til 2020.

Mindreforbruk skyldes vakanse med tilsetningstidspunkt i januar 2020. Investeringer knyttet til web, IKT og digitaliseringsprosjekter. Arbeider er satt i gang, men ikke avsluttet i 2019. Dette skyldes i noen grad tilgang til kapasitet hos leverandør.

Oppstilling av artskontorrapportering

Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	Note	2019	2018
Innbetalinger fra gebyrer		0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		0	0
Salgs- og leieinnbetalinger		0	0
Andre innbetalinger		0	0
Sum innbetalinger fra drift		0	0
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	1	41 967 444	38 384 655
Andre utbetalinger til drift	2	16 475 217	13 592 877
Sum utbetalinger til drift			51 977 532
Netto rapporterte driftsutgifter		58 442 662	51 977 532
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter		0	0
Sum investerings- og finansinntekter		0	0
Investering- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	4	513 930	567 936
Utbetaling til kjøp av aksjer		0	0
Utbetaling av finansutgifter	3	3 138	415
Sum investerings- og finansutgifter			568 350
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		517 068	568 350
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.		0	0
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader		0	0
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		59 400	57 003
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		5 145 093	4 678 632
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		2 392 438	2 128 752
Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		-2 812 056	-2 606 884
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		56 147 674	49 938 999

(Fortsetter neste side)

Oversikt over mellomværende med statskassen

Eiendeler og gjeld	2019	2018
Fordringer	83 400	23 200
Konter	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-1 920 170	-1 540 625
Skyldig offentlige avgifter	0	0
Annen gjeld	0	0
Sum mellomværende med statskassen	5	-1 836 770

Note 1 – Utbetalinger til lønn

	2019	2018
Lønn	33 170 094	29 859 590
Arbeidsgiveravgift	5 145 093	4 678 632
Pensjonsutgifter*	3 734 466	3 300 289
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-1 163 932	-275 706
Andre ytelser	1 081 722	821 849
Sum utbetalinger til lønn	41 967 444	38 384 655
Antall årsverk**:	42,4	41

*Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2019 er 14 prosent. Premiesatsen for 2018 var 14 prosent.

**Antall utførte årsverk er ansatte ved årsskiftet, korrigert for stillingsprosent og fravær, beregnet etter ny definisjon.

Økte utgifter til lønn skyldes blant annet utbetaling av sluttoppgjør til 10 medarbeidere. Personvernkompetanse har også i 2019 vært etterspurt, og det har vært en prioritert oppgave å forhindre at medarbeidere slutter, vi har derfor tilført midler til lønnsforhandlinger.

Note 2 – Andre utbetalinger til drift

	2019	2018
Husleie	4 034 408	3 920 424
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler ¹	396 977	263 266
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler ²	1 086 511	764 576
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	47 991	79 989
Mindre utstyrsanskaffelser	385 448	422 931
Leie av maskiner, inventar og lignende ³	3 478 347	2 347 269
Kjøp av konsulenttjenester	2 899 136	2 852 276
Kjøp av fremmede tjenester	419 286	494 467
Reiser og diett ⁴	1 655 264	1 119 887
Øvrige driftsutgifter ⁵	2 071 848	1 327 792
Sum andre utbetalinger til drift	16 475 217	13 592 877

¹ Etablert flere kontorarbeidsplasser og oppgradering av låssystem

² Avregning av felleskostnader fra 2018 knyttet til oppgradering av ventilasjon og heis.

³ Økte driftskostnader tilknyttet web, IKT, digitaliserings investeringer.

⁴ Økt reiseaktivitet internasjonalt.

⁵ Mer fokus på intern kompetanseheving, herunder også sertifiseringskurs for ansatte (ISO9001:2015 og ISO19001:2018)

Fra og med 2019 presenteres konsulenttjenester og andre fremmede tjenester separat. I sammenligningstallene for 2018 er kjøp av fremmede tjenester presentert samlet på notelinjen kjøp av fremmede tjenester.

Note 3 – Finansinntekter og -utgifter

Innbetaling av finansinntekter	31.12.2019	31.12.2018
Renteinntekter	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	3 138	415
Sum utbetaling av finansutgifter	3 138	415

Note 4 – Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

Utbetaling til investeringer	31.12.2019	31.12.2018
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende*	513 930	567 936
Sum utbetalt til investeringer	513 930	567 936
Utbetaling til kjøp av aksjer		
Kapitalinnskudd	0	0
Sum utbetaling av aksjer	0	0

*Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende er innkjøp av PC-er, servere og annen hardware, samt inventar til etablering av nye kontorer.

Note 5 – Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2019 Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	31.12.2019 Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Andre fordringer	83 400	83 400	0
Sum	83 400	83 400	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-481 845	0	-481 845
Skyldig skattetrekk	-1 920 170	-1 920 170	0
Sum	-2 402 015	-1 920 170	-481 845
Sum	-2 318 615	-1 836 770	-481 845

Besøksadresse:
Tollbugata 3, 0152 Oslo

Postadresse:
Postboks 458 Sentrum,
0105 Oslo

postkasse@datatilsynet.no
Telefon: +47 22 39 69 00

datatilsynet.no
personvernbloggen.no